

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine BOZKURT

**GÖRSEL ETKİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA
ÇÖZÜMLEMELİ BİR YAKLAŞIM: "15 TEMMUZ MİLLİ
İRDE MEYDANI" ÖRNEĞİ**

ADANA-2019

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÖRSEL ETKİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA
ÇÖZÜMLEMELİ BİR YAKLAŞIM: AKSARAY 15 TEMMUZ MİLLİ
İRADE MEYDANI ÖRNEĞİ**

Emine BOZKURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Bu Tez 28/05/2019 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oybirliği/Oyçokluğu ile Kabul Edilmiştir.

Doç. Dr. Cengiz USLU
DANIŞMAN

Prof. Dr. M. Faruk ALTUNKASA
ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Murat YÜCEKAYA
ÜYE

Bu Tez Enstitümüz Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında hazırlanmıştır.
Kod No:

Prof. Dr. Mustafa GÖK
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve
fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri
Kanunundaki hükümlere tabidi

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖRSEL ETKİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA ÇÖZÜMLEMELİ BİR YAKLAŞIM: "15 TEMMUZ MİLLİ İRADA MEYDANI" ÖRNEĞİ

Emine BOZKURT

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Danışman : Doç. Dr. Cengiz USLU
Yıl: 2019, Sayfa: 134
Juri : Doç. Dr. Cengiz USLU
: Prof. Dr. Faruk ALTUNKASA
: Dr. Öğr. Üyesi Murat YÜCEKAYA

Araştırma, Aksaray kentinde yer alan “15 Temmuz Milli İrade Meydanı” örneği ile görsel etki değerlendirme çalışmalarında kullanılabilecek matematiksel bir yöntem geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda meydana yer alan fiziksel peyzaj unsurlarının nicelik ve nitelik durumlarına göre, görsel etki değerlendirme ölçütleri kapsamında uygunluklarını saptamak ve görsel etkilerini en yüksek seviyelere taşımak amacıyla en iyi şekilde yararlanmayı sağlayabilecek planlama ilkeleri, uzman görüşleri alınarak saptanmıştır. Belirlenen ölçütlerin önem düzeyleri “Korelasyon Yöntemi” ile saptanmıştır. Meydanda yer alan fiziksel peyzaj unsurlarının görsel tasarım ölçütleri göre düzeyinde elde edilen sayısal değerler 100'lük bir sistem ile sınıflanmıştır. Araştırma alanında uygulanan yöntem sonuçlarında fiziksel peyzaj unsurlarının görsel ölçütlere göre uyumları sırasıyla incelendiğinde; tarihi doku ile uygunluğu % 2,94 - % 59,80, genel çevre ile uygunluğu %14,71 - %62,75 ve kullanım açısından uygunluğu ise %7,84 - %50,98 arasında sayısal değerler almıştır. Araştırma sonuçlarına göre uygunluk puanındaki artışın, beğeni düzeyi puanlarının artışındaki etkisi zayıf olmuştur. En yüksek mevcut tarihi doku uygunluk puanlarına sahip “A” mekânı uygunluk düzeyini genel toplamda %39 oranında arttırmış, “M” mekânı için bu değer ~ % 149 olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel Etki Değerlendirme, Korelasyon Yöntemi, Kent Meydanları, Aksaray.

ABSTRACT

MSc THESIS

AN ANALYTICAL APPROACHMENT TO VISUAL IMPACT ASSESSMENT STUDIES: CASE “15 TEMMUZ MİLLİ İRADE SQUARE”

Emine BOZKURT

**ÇUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE**

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Cengiz USLU

Year: 2019, Pages: 134

Jury : Assoc. Prof. Dr. Cengiz USLU

: Prof. Dr. Faruk ALTUNKASA

: Asst. Prof. Dr. Murat YÜCEKAYA

The aim of this research is to develop a mathematical method which can be used in visual impact assessment studies with the example of “15 July National Will Square” in Aksaray city. In this context, according to the quantitative and qualitative aspects of the physical landscape elements in the square, the principles of planning which can provide the best possible utilization in order to determine their conformity and carry their visual effects to the highest levels are determined by taking expert opinions. The significance levels of the criterias were determined by "Korelasyon Method". The numerical values obtained at the level of the physical landscape elements in the square according to the visual design criterias were classified with a system of 100. In the results of the method applied in the field of research, physical landscape elements are examined according to visual criteria, respectively; the conformity with the historic texture was found between 2,94% and 59,80%, the compatibility with the general environment was 14,71% and 62,75% and the utilization suitability between 7,84% and 50,98%. According to the results of the study, the increase in the eligibility score had a weak effect on the increase in the liking level score. "A" site with the highest available historic texture conformity scores increased the suitability level by 39% overall, and this value was ~ 149% for the "M" site.

Keywords: Visual Impact Assessment, Korelasyon Method, City Squares, Aksaray.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bu çalışmada Aksaray ili sınırlarında yer alan, önemli tarihi dokusuyla göz dolduran 15 Temmuz Milli İrade Meydanında yer alan fiziksel peyzaj unsurlarının görsel etki değerlendirme ölçütlerine uygunluk düzeylerini matematiksel olarak ölçerek meydanın görsel etkisini sayısal olarak bulmayı hedefleyen bir yöntem geliştirilmiştir. Araştırmanın diğer bir hedefi ise meydanın görsel değerlendirmesinde, yöntemin uygulanması ile saptanan olumsuzlukların giderilmesine yönelik, uygulamaya yansıtılabilir önerilerin geliştirilmesidir.

Aksaray ili, kentlerde başlı başına sorun olan kimliksiz, niteliksiz ve benzer karakterde mekânların yoğun şekilde konumlandığı bir yerleşke olarak konumlanmıştır. Bu nedenle kentsel toplanma mekânları olan meydanların görsel değerlendirmesi ve sorunların detaylı bir şekilde incelenmesi için bu çalışmaya başlanmıştır. Araştırma alanı olarak, Aksaray kentinde yer alan 15 Temmuz Milli İrade Meydanı seçilmiştir.

Çalışmada uygulanan yöntemle bakıldığında il olarak görsel etki değeri araştırılacak mekân bölümleri belirlenmiş; sonrasında görsel etki değerinin belirlenmesinde kullanılacak olan ölçütler seçilmiştir. Seçilen mekânlar için belirlenen ölçütler ışığında meydanın mevcut durumuna yönelik kullanıcı araştırması ile mekânlara ait uygunluk verileri elde edilmiştir. Bu değerler ışığında fiziksel peyzaj unsurlarının görsel tasarım ölçütlerine göre haritalanması ve korelasyon analizi yapılmıştır. Sonrasında ise görsel etki değerini geliştirebilecek öneriler sunulmuştur. Öneri görüntüler aynı kullanıcı araştırması ile değerlendirilmiş ve tekniğin başarı düzeyi belirlenmiştir.

Çalışma bulgularına bakıldığında fiziksel peyzaj unsurlarının görsel ölçütlere göre uyumları; tarihi doku ile %2,94 - %59,80 arasında değerler almıştır. Genel çevre ile uygunluğu %14,71 - %62,75 arasında, kullanım açısından ise %7,84 - %50,98 arasında sayısal değerler almıştır. Kullanıcı araştırması

sonuçlarına göre 12 bölgede ve 12 bölgenin 24 bölümünde elde edilen 36 adet beğeni düzeyine ait ortalamalar 2,57 - 3,41 arasında değişmektedir.

Çalışma kapsamında uygunluk puanları ile beğeni düzeyleri arasındaki istatistiksel ilişkilerin varlığı korelasyon analizi ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. R-kare sonuçlarına göre en kuvvetli ilişki tarihi doku ölçütü için tarihi nitelik içermeyen binaların uygunluk puanlarının artışı ile beğeni düzeyi arasında 0,69 değerindedir. Zemin döşemesi 0,39 ile ikinci kuvvetli ilişkiye sahiptir. Genel çevre ölçütünde ağaç ve yeşil doku unsuru ile beğeni düzeyleri arasında 0,22'lik bir ilişki bulunmaktadır.

Elde edilen veriler doğrultusunda, tarihi doku uygunluk puanları en az ve en yüksek puanı alan 2 mekan yeniden düzenlenerek online (çevrimiçi) anket yöntemiyle yeniden sorgulanmıştır.

A mekânı en yüksek mevcut tarihi doku uygunluk puanlarına sahip olurken uygunluk düzeyini genel toplamda %39 oranında arttırmıştır. Bu artışta genel çevre ve kullanım ölçütleri daha etkili olurken; tarihi doku ölçütleri toplamda ~%15 artış sağlamıştır. Beğeni düzeyinde ise A mekânı ~%32'lik bir artış oluşturmuştur. Mevcut durumda tarihi doku uygunluk düzeyi en düşük olan M değerlendirme mekânında genel uygunluk artışı A değerlendirme mekânına göre oldukça fazla olmuştur. Bu değer ~%149 düzeylerindedir. Bu oranın artışını özellikle tarihi doku ölçütlerinde yapılan iyileştirmeler sağlamıştır.

Yapılan düzenlemeler ile

- Tüm fiziksel peyzaj unsurları için pozitif artışlar elde edilmiştir. Tüm unsurlar için en yüksek artış tarihi doku ölçütlerinde gerçekleşmiştir.
- Tarihi nitelik içermeyen binalarda yapılan iyileştirme sonucunda A değerlendirme mekânına göre daha yakın planda yerleşmiş, daha dikkat çekici olan ve çok farklı renk-malzemeye sahip olan binaların renk ve

dokusunda yapılan iyileştirmeler sonucu tarihi doku için uygunluk puanını %65 civarında arttırmıştır.

- Ağaç ve yeşil doku, havuzlar, reklam ve ilan tabelaları, aydınlatma elemanları, pergola ve üştü kapalı oturma birimleri ile zemin döşemeleri kullanım açısından uygunluk düzeyinde aşırı farklılık oluşturmamıştır. Bu durum mekânda bulunan mevcut durumdaki unsurların görevlerini yerine getirdiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesine ve yürütülmesinde beni yönlendiren, desteğini ve değerli bilgisini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Cengiz USLU' ya, çalışmamın her aşamasında bilgi, görüş ve desteklerini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Faruk ALTUNKASA ve Araştırma Görevlisi Sayın Müge ÜNAL'a, yüksek lisans çalışmalarım esnasında tüm bölüm olanaklarından yararlanmamı sağlayan Çukurova Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanlığı'na, tezimin anket uygulamalarında, fotoğraf çekimlerinde ve diğer bütün aşamalarda yardımlarından ve manevi desteklerinden dolayı değerli eşim İbrahim BOZKURT'a, hayatımın tüm evrelerinde olduğu gibi lisans ve yüksek lisans eğitimim ve çalışmalarımda maddi ve manevi her türlü desteğini benden esirgemeyen annem, babam ve kardeşlerime teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ	I
ABSTRACT.....	II
GENİŞLETİLMİŞ ÖZET	III
TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
ÇİZELGELER DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
KISALTMALAR.....	XVI
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	9
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	23
3.1. Materyal.....	23
3.2. Yöntem	31
3.2.1. Görsel Etki Değeri Araştırılacak Mekân Bölümlerinin Belirlenmesi	32
3.2.2. Görsel Etki Değerinin Belirlenmesinde Kullanılacak Ölçütlerin	
Seçilmesi	34
3.2.3. Kullanıcı Araştırması.....	34
3.2.3.1. Sormaca Yönteminin Seçimi	36
3.2.3.2. Anket Formlarının Hazırlanması	36
3.2.3.3. Anket Formlarının Ön Değerlendirmeye Tabi Tutulması ve	
Hataların Düzeltilmesi ve Uygulanması.....	37
3.2.3.4. Anket Formlarının Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi	37
3.2.4. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre	
Haritalanması	38
3.2.5. Korelasyon Analizi	38
3.2.6. Görsel Etki Değerini Yükseltebilecek Yeni Önerilerin Sunulması ...	38

3.2.7. Yeni Öneri Görüntülerin Aynı Anket Tekniği ile Değerlendirilmesi ve Yöntemin Başarı Düzeyinin Saptanması.....	39
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	41
4.1. Görsel Etki Değeri Araştırılacak Mekân Bölümlerinin Belirlenmesi.....	41
4.2. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Görsel Etki Değerlendirme Ölçütleri ile Uygunluğunun Saptanması	48
4.3. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Haritalanması	58
4.4. Korelasyon Analizi	75
4.5. Görsel Etki Değerini Yükseltebilecek Önerilerin Oluşturulması	76
4.6. Öneri Görüntülerin Ankete Sunulması ve Yöntemin Başarı Düzeyinin Ölçülmesi	79
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
KAYNAKLAR	95
ÖZGEÇMİŞ	101
EKLER.....	102

ÇİZELGELER DİZİNİ

SAYFA

Çizelge 3.1.	Meydanda Yer alan Bitki Türü ve Adedi.....	30
Çizelge 3.2.	Çalışma kapsamında kullanılan görsel etki unsurlarının ölçüt grupları ve ölçütlerin, incelenen yazınlardaki dağılımı	35
Çizelge 4.1.	Araştırma alanının A Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri	49
Çizelge 4.2.	Araştırma alanının B Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri.....	49
Çizelge 4.3.	Araştırma alanının C Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri.....	50
Çizelge 4.4.	Araştırma alanının D Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri.....	50
Çizelge 4.5.	Araştırma alanının E Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri.....	51
Çizelge 4.6.	Araştırma alanının F Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri	51
Çizelge 4.7.	Araştırma alanının I Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri	52
Çizelge 4.8.	Araştırma alanının J Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri	52
Çizelge 4.9.	Araştırma alanının K Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri.....	53
Çizelge 4.10.	Araştırma alanının L Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri	53
Çizelge 4.11.	Araştırma alanının M Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri.....	54

Çizelge 4.12. Araştırma alanının N Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri	54
Çizelge 4.13. Fiziksel Peyzaj Elemanlarının Görsel Etki Ölçütlerine Göre Dağılım Oranları (%).....	58
Çizelge 4.14. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Değerlendirme Mekânlarında Varlıklarının Dağılımı.....	59
Çizelge 4.15. 15 Temmuz Milli İrade Meydanı Korelasyon Analizi Sonuçları	75
Çizelge 4.16. A Değerlendirme Mekânı Mevcut ve Yeni Hali Karşılaştırılması	80
Çizelge 4.17. M Değerlendirme Mekânı Mevcut ve Yeni Hali Sayısal Karşılaştırılması	82

ŞEKİLLER DİZİNİ

SAYFA

Şekil 3.1.	Araştırma alanı ve alanın ülke ve kent içindeki konumu	25
Şekil 3.2.	Aksaray “15 Temmuz Milli İrade Meydanı’nın Genel Görünümü	25
Şekil 3.3.	Adliye Binası, Hükümet Konağı ve Eski Vergi Dairesi Panoramik Görüntüsü.....	27
Şekil 3.4.	Hacı Bektaş (Kurşunlu) Camii	28
Şekil 3.5.	Atatürk Anıtı.....	29
Şekil 3.6.	Aksaray Kent Meydanı’nın Görsel Etki Değerlendirilmesinde Belirlenen 12 Adet Algı Noktası	33
Şekil 4.1.	Araştırma Alanında A-B Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri	42
Şekil 4.2.	Araştırma Alanında C-D Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri	43
Şekil 4.3.	Araştırma Alanında E-F Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri	44
Şekil 4.4.	Araştırma Alanında I-J Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri	45
Şekil 4.5.	Araştırma Alanında K-L Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri	46
Şekil 4.6.	Araştırma Alanında M-N Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri	47
Şekil 4.7.	Anıtın Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	60
Şekil 4.8.	Aydınlatma Elemanlarının Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	60
Şekil 4.9.	Tarihi Nitelik İçermeyen Binaların Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	61

Şekil 4.10. Havuzun Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	61
Şekil 4.11. Reklam ve İlan Tabelalarının Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	62
Şekil 4.12. Beton Saksıların Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	62
Şekil 4.13. Ağaç ve Yeşil Dokunun Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	63
Şekil 4.14. Zemin Döşemesinin Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	63
Şekil 4.15. Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimlerinin Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi	64
Şekil 4.16. Anıtın Genel Çevre ile İlişkisi	64
Şekil 4.17. Aydınlatma Elemanlarının Genel Çevre ile İlişkisi	65
Şekil 4.18. Tarihi Nitelik İçermeyen Binaların Genel Çevre ile İlişkisi	65
Şekil 4.19. Havuzların Genel Çevre ile İlişkisi	66
Şekil 4.20. Reklam ve İlan Tabelaları Genel Çevre ile İlişkisi	66
Şekil 4.21. Beton Saksıların Genel Çevre ile İlişkisi	67
Şekil 4.22. Ağaç ve Yeşil Dokunun Genel Çevre ile İlişkisi	67
Şekil 4.23. Zemin Döşemesinin Genel Çevre ile İlişkisi	68
Şekil 4.24. Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimlerinin Genel Çevre ile İlişkisi	68
Şekil 4.25. Anıtın Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	69
Şekil 4.26. Aydınlatma Elemanlarının Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	69
Şekil 4.27. Tarihi Nitelik İçermeyen Binaların Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	70
Şekil 4.28. Havuzların Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	70
Şekil 4.29. Reklam İlan Tabelalarının Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	71
Şekil 4.30. Beton Saksıların Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	71

Şekil 4.31. Ağaç ve Yeşil Dokunun Kullanım Açısından Değerlendirilmesi.....	72
Şekil 4.32. Zemin Döşemesinin Kullanım Açısından Değerlendirilmesi.....	72
Şekil 4.33. Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimlerinin Kullanım Açısından Değerlendirilmesi	73
Şekil 4.34. Görsel Algı Noktalarının Beğeni Düzeyi ile İlişkisi	74
Şekil 4.35. Araştırma Alanında Uygulanması İstenen Tasarım Fikirlerinin Yüzdelik Dağılımları	77
Şekil 4.36. A Değerlendirme Mekânı Mevcut Hali ve Düzenlenen Hali	78
Şekil 4.37. M Değerlendirme Mekânı Mevcut Hali ve Düzenlenen Hali.....	78

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliđi
F	: Fark
GC	: Genel Çevre
KA	: Kullanım Açısından
MH	: Mevcut Hali
M.Ö.	: Milattan Önce
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TD	: Tarihi doku
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vb.	: ve benzeri
YD	: Yüzde Değişim
YH	: Yeni Hali
Yy.	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

Biyolojik, sosyolojik ve psikolojik aktivite ve gereksinimleri ile doğada yer alan insanoğlu, çevrenin fiziksel ve simgesel özellikleri içinde yaşayacağı ortamda var olur ve bu çevre; devamlı insanlar ile iletişim ve etkileşim halinde bulunmaktadır (Çırak, 2008).

İnsanların çevre ile olan iletişimlerindeki ilk aşama, gördükleri üzerinden bir değerlendirme yoluna başvurmasıdır. Antik Yunandan bugüne kadar yerleşen temel düşünceye göre; görme duyusu insanoğlu için çevreyi algılama ve anlamlandırmada en güvenilir duyu olmuştur. Aristoteles'e göre "tüm duylardan sadece görme duyusu güvenilir gelmiş ve diğer tüm duyular içinde önceliği görmeye vermiştir". Görülen öğelerin mevcut özellikleri bu anlamda gören bireyler üzerinde yapmış olduğu etki neticesinde değerlendirilir. Başka bir ifadeyle; gören kişide oluşan etki görülen nesnenin mevcut özelliklerden ileri gelmektedir. Aynı zamanda bu etkilerinin her birinin aynı değerde olduğu söylenemez. Araştırmacılar, bunun sebebinin görsel öğelerin mevcut özellikleri ve dolayısıyla bu özelliklerde oluşan değişimler olarak ifade etmektedirler. Dolayısıyla görsel etkinin önemi öğelerin görsel özellikleri ile anlamlandırılmaktadır (Çırak, 2008).

Görsel etki, görme duyusuyla alakalı birtakım sonuçlar, tepkiler ve olaylar meydana getiren bir sebep olarak ya da diğer bir ifadeyle Çırak'a göre "görme duyusu ile edinilen mesajların algılanmasını ve insanlar üzerinde birtakım sonuçlar oluşturmalarını sağlayan güç, tesir" şeklinde tanımlanabilir (Çırak, 2008).

Görsel etki değerlendirme çalışmaları, bir yerin görsel niteliklerini, mekân tasarımını ve sosyal yaşamını tüm duyu organlarıyla algısal olarak temelde işlevsel bir ilişki içinde değerlendirilmesine dayanmaktadır (Kaplan ve Hepcan, 2004: Temelli, 2008'den)

Görsel etkinlik açısından çeşitliliği olan çalışmalar, görsel mesaj değeri olan çalışmalardır. Görsel sanatlar gibi duyu ve düşüncelerimizi aktif hale getiren

somut veya soyut şekillendirmeler ile estetik kaygılar içeren ve görsel etkinlik açısından önemli değerlere sahip uyarıcıları, mesajları kapsayan her alanın, kendine özgü bir görsel etki değerlendirmesine sahip olduğu ileri sürülebilir. Bu nedenle güzel sanatlarla ilişkili; grafik, mimari, resim, fotoğrafçılık, heykel, animasyon, makyaj vb. meslek dalları buna örnek teşkil edebilir (Çırak, 2008). Bir peyzaj birimine ilişkin yapılan görsel etki değerlendirmesi; söz konusu alanın görsel durumu ve karakteristikleri ile ilgili edinilen veriler ve bilgiler ışığında, görsel kaynaklar ve alan kullanım planlamaları üzerinde durularak yapılmaktadır. Peyzajı meydana getiren elemanların veya mevcut yapının tasvir edilmesinde “görsel kalite” kavramı tasarım ve planlama çalışmalarında büyük önem arz etmektedir. Bu sebepten ötürü, belirli bir alana yönelik görsel etki değerlendirmesi; mevcut peyzaj yapısına ilişkin hangi imkânların olduğunun belirlenmesi ve o alandaki peyzaj bileşen ve unsurlarının sahip oldukları potansiyellerinin tespiti açısından önem taşımaktadır (Asur ve Alphan, 2018).

Görsel etki değerlendirme üzerine yapılan araştırmaların ortak paydada bulunduğu, planlama ve tasarlama süreçlerinde uygulanabilecek görsel ölçüt ve modelleme süreçlerini ileriye taşıyarak, çevreyi koruma ve geliştirmeye yönelik çevresel veriler bütününe çoğaltmaktır. Araştırmaların genel olarak amaçlarına bakıldığında; saha kullanımı ve geliştirme stratejilerini belirlemek için veriler oluşturmak; gelişme kontrol kararlarını yönlendirmek amacıyla, diğer çevreler ile karşılaştırmak, önerilen gelişmelerin görsel etki alanlarını ortaya çıkarmak; yeni elemanların eklenmesi ya da sahip olunan elemanlar bakımından ise çevrenin oluşumunu araştırmak olarak sıralanabilir. Bu sebeple çevrenin görsel niteliklerinin değerlendirilmesiyle alakalı yöntemler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Sürekli ve dinamik şekilde artan nüfus, ülke içi göçler, çarpık kentleşme sebebiyle tahrip olan çevrenin görsel değerleri korunmalıdır (Yürekli 1977: Bozhüyük 2007’den). Bu anlamda görsel etki değerlendirme çalışmaları, bu tahribatı önlemeye yönelik sorunları tespit etme ve çözüm üretme noktasında yöntemleri kapsamaktadır.

Peyzaj, belli bir görüş alanı içerisinde yer alan doğal ve kültürel varlıkların estetik, sosyal ve ekonomik ve çevreyle ilgili değerlerin oluşturmuş olduğu bir bütün olarak görülebilir. Bu anlamda görsel değerlendirme çalışmalarının en rahat çalışıldığı ve değerlendirmenin hissedildiği yerler meydanlar ve yaya alanları olarak karşımıza çıkmaktadır (Kiper ve ark, 2017). Özhancı ve Yılmaz'a göre görsel peyzajın kalite değerlendirmesi ile görsel etkilerin olumsuz yönlerinin gidermeye çalışıldığı ve bunun için 3 farklı model üzerinde durulduğu bilinmektedir. Bunlar; fiziksel, psikolojik ve psikofiziksel yaklaşım modelleridir. Psikolojik yaklaşım ile kullanıcıların mevcut durumları ve beğenileri üzerine odaklanmakta ve fiziksel unsurlardan çok bireysel algıya dayalı çalışmaları tercih edilmektedir. Bunun dışında ikinci bir yaklaşım olan fiziksel yaklaşım ile fiziksel peyzaj özellikleri ve unsurları ön planda tutularak, psikolojik etmenlerin geri planda bırakıldığı çalışmalar için kullanılan bir yaklaşım olarak görülmektedir (Özhancı ve Yılmaz, 2017). Son dönemlerde ise en çok rağbet gören, psikofiziksel yaklaşım yöntemi ise yukarıda bahsedilen bu iki yaklaşımında birleşik bir biçimde, birbirlerinden faydalanacak şekilde kullanılmasıyla oluşmuştur (Aytaş ve Uzun, 2015).

Uzman görüşüne dayandırılarak seçilen bazı görsel peyzaj öğeleri ile uygulanan bu yaklaşım modeli ile toplumun farklı kesimlerine anket (tarama) tekniği uygulanarak beğeni ve algı değişkenlerinin arasındaki ilişkiyi birtakım istatistiksel çözümlerle ortaya koymayı amaçlar. Özellikle görsel etki değerlendirme çalışmalarının sınırlı kalması, bu anlamda bir literatür ihtiyacını doğurduğunu da göstermektedir (Aytaş ve Uzun, 2015).

Buradaki bahsi geçen değerlendirme; ekonomik bir değerlendirmeden ziyade, kullanıcı bazında değer yargılarına göre şekillenen ve felsefi bir olgu olarak tanımlayabileceğimiz estetik bir değerdir. Rasyonel bir peyzaj planlama çalışmasının, bireysel bir estetik kaygıdan öte, toplumun sahip olduğu varlık üzerindeki estetik genel kanıyı ortaya çıkarmak ve planlamalarda en ön koşul

olarak tutmak gibi bir mecburiyeti vardır (Gültürk ve Şişman, 2015). Tasarımcının etkili bir çevre üretmesi için yalnızca yapılandırması gereken çevrenin geçmişinden bugününe kadar gelişimini incelemekle kalmayıp, bununla birlikte kullanıcısını da tasarım sürecine dâhil etmelidir. Buradan hareketle nasıl bir çevre üretilceği sorusuna cevap aranmaktadır (Kalin, 2008).

Bir alanın görsel etkisi, çevrenin olumlu ya da olumsuz algılanması ve bununla ilişkili kullanıcıların bu alandan keyif alıp almadıkları konusunda direkt etkilidir. Bu sebeple, bir proje çalışmasının karar aşamasında, bölgenin görsel niteliklerinin belirlenerek çözümlemenin yapılması, görsel kaynakların muhafaza edilmesi için en doğru yöntemlerden biridir. Bu durum çerçevesinde, çevrenin görsel ve öznel yapısının muhafaza edilmesi dışında hem çalışmalar esnasında hem de daha sonra meydana gelebilecek giderlerin en aza indirgenmesini sağlayacaktır (Özgüç, 1999: Karahan ve Özgeriş, 2015'den).

Toplumsal faaliyetlerin çok yönlü, karmaşık ve hareketli yapısı içinde, insanın kendisi, çevresi ve başkaları ile uyumlu, dengeli, sağlıklı ve anlamlı bir ilişki kurabilmesi, kentlerin estetik bir biçimde planlanmasından geçmektedir (Gürmen, 2011: Jafarzadeh, 2014'den).

Özellikle kentsel çevrelerde yaşayan kent sakinlerinin çoğunlukla rahatsızlık duydukları konuları dile getirmeleri istendiğinde; sosyal yaşamda birlik ve beraberliğin olmaması, doğa ile bütünleşmenin kaybolması ve bireylerin yapabilme şanslarının olması halinde, uzman yâda uzman olmayan kişi ya da gruplar tarafından tasarlanmış çevreler arasında bir tercih yapmak durumunda olmaları sıralanmıştır. Bazı çevrelerin kişiler tarafından neden beğenildiği incelendiğinde ise karşımıza iki sebep çıkmaktadır. İlk olarak kullanıcının o ürünün direkt olarak meydana getirilmesi sürecinde katılımı oluşturduğu ortak değer ve beğeni görülürken; ikinci olarak ise ürünün konumlandığı yer ve çevresi ile ilişkilerinde bütünlüğe ve sürekliliğe özellikle de doğa ile iyi bir şekilde devam etmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Şentürer, 1995: Kalın, 2004'ten).

Kent alanları ile bu alanlara yüklenen manalar, bireyler ve toplum arasındaki etkileşimin en önemli etmenlerindendir. Şehrin merkezinden çıkıp şehre uzaktan bakıldığında, heybetli binaların çok yer kapladığı ve gökyüzüne kadar uzanan çok katlı binaların şehrin silüetine yansıdığı görünür; lakin şehrin merkezine inildiğinde, bireylerin en çok görmeyi arzuladığı ve bölge hakkında detaylı bilgiyi bulabileceği yer kamusal alanlardır. Bu nedenle, “kamusal alanın özellikle de sokak ve meydanların kalitesi bir şehrin kimliği oluşturmada çok önemli bir role sahiptir” (Erdönmez, 2005: Jaferzadeh, 2014’dan).

Planlı ve çağdaş kent alanlarının, hem kenti, hem de kentin parçalarını tanımlayan ve yazılı olmayan kentsel karakteristikleri, kişilikleri vardır. Kent kimliğinin oluşmasında ve kent alanlarının yaşam ve kişilik kazanmasında, ortak kent mekânları ve kentsel donatılarının nitelikleri ve organizasyonlarının, çok önemli bir rolü vardır (Gürmen, 2011: Jaferzadeh, 2014’dan).

Bir olgu olarak kentleşme; kentsel yerleşim alanlarında beton ağırlıklı kentsel peyzajların oluşmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak kentsel yapılarda oluşan farklılıklara baktığımızda; binaların ölçü, renk, doku uyumsuzluğu, herhangi bir standart gözetmeksizin yapılan dış cephe değişiklikleri, binaların cephelerinde yer alan çanak antenler, iklimlendirme sistemleri, bina üstlerinde veya belirli alanlarda karşılaşılan baz istasyonları gibi cansız malzemeler, iş yerlerinin cephelerindeki deformasyonlar, yol kaplama malzemelerinin çok kısa mesafelerde renk, doku ve biçimlerinde karşılaşılan değişimler, bakımı yapılmamış kent mobilyalarının, aydınlatma direklerinin, pano ve levhaların varlığı görsel kirliliği arttırmaktadır (Markoç, 2014).

Günümüzün kent yapılarında meydana gelen dinamik değişimlerden dolayı, kentlerin fiziksel ve sosyal yapısının yeniden şekillenmesiyle beraber, yerleşim yerleri geleneksel/kültürel değerlerini ve aidiyetlerini kaybetmektedir. Kaybedilen bu doğal ve kültürel özellikler, yerleşimlerin şuan ki ve gelecekteki fiziksel gelişimlerini ve sosyal yaşamlarını görsel anlamda irdeleyen görsel etki

değerlendirme kapsamındaki araştırmalar daha fazla ön plana çıkmaktadır (Hepcan 2003: Bozhüyük 2007'den).

Tarih boyunca toplanma mekânları, İlkçağda; Agora, Forum gibi mekânlarda, Ortaçağ'da kent meydanı ve dini yapı (katedraller gibi) etrafında, geleneksel yerleşimlerde de köy meydanı, cami, çeşme gibi elamanlar etrafında şekillenmektedir ve ortaçağ sonrasına kadar bu mekânlar, toplanma işlevinin en önemli mekânları olarak kullanılmaktadır (Sönmez, 2008).

Meydanlar, toplumsal açıdan insanların iletişim kurdukları platformlar olarak önemli oluşumlardır. Bölge yaşayanlarının ihtiyaçlarını giderdiği ve etkileşimlerin sık olduğu meydanlar, bu anlamda önem arz etmektedir. Meydanlar yüzyıllar önceden bu yana gelen, Antik Yunan, Rönesans, Roma ve daha sonraki dönemlerde kentlerin kültürlerini ve gelişmişlik düzeylerini simgelemekle kalmamış, günümüze kadar da kendisini sürdürmeyi başarmış alanlardır. Birçok işleve sahip olan meydanların (toplanma işlevi, kültürel işlev, ticari işlev, rekreasyon işlevi vb.) bulunduğu bölgenin kültürel değerlerini ve tarihi geçmişini yansıtması ve sık kullanılması sebebiyle görsel etkinin de en çok gözetildiği alanların başında gelmektedir (Demirel, 2008).

Öte yandan, bütün kentsel öge ve bileşenleri ile bunların birbirleriyle ilişkileri dikkate alındığında, kentlerin, özellikle de büyük dünya kentlerinin, insanoğlunun oluşturduğu en karmaşık yapıtlar oldukları görülür. Bu karmaşıklığa, en fazla biçimde kent meydanlarında rastlanmaktadır. Dolayısıyla, meydanlar, toplumlarda kentin kalbinin attığı, nabzının tutulduğu yerlerdir.

Bir meydanın biçimi, boyutu, çevresindeki doluluk-boşlukların oranı, dolulukları oluşturan binaların cephe özellikleri, kısaca, mimari geometrisi ve nitelikleri, o meydanın nasıl bir meydan olduğunu büyük ölçüde belirler. Ama bu yeterli değildir. Yani bir meydanı o meydan yapan, oradaki yaşanmışlıktır, bir başka deyişle, orada “meydana gelmiş” olan olayların, açıkça ya da gizlice sürüp giden etkileridir (Tümer, 2007).

Kentsel açık mekânlar, geçmişten günümüze kentsel yaşamın en yaygın kullanım alanlarıdır. Bunlar içerisinde kent meydanları, en etkin kullanılan öğelerdir. Kentli tarafından sosyal, kültürel, siyasal ve ticari amaçlar için kullanılan kent meydanı, kentsel yaşamın geçtiği önemli bir kamusal mekândır. Türkiye'nin özellikle 1950'li yıllardan başlayarak hızlanan gelişme sürecinde yaşadığı hızlı kentleşme olgusuyla beraber kentler sürekli büyümekte ve sürekli değiştirmektedir. Kentsel mekânlar; tasarımın ekonomik baskısı altında kalmakta ve geçmişteki Anadolu kentlerinin kenti tanımlayan öğeleri (meydan, sokak, avlu, insan ölçeği...) ve kent kültürünün (kentlilik, kentli olma bilinci ve kentte yaşanan değerler, gelenek, görenek) unutulmasıyla kimliksiz, niteliksiz ve benzer karakterde mekânlar ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda kent meydanları, tarih boyunca kentlerimizin kimliğini ve kişiliğini ortaya koyan önemli bir kentsel yaşam alanları iken günümüzde taşıt meydanları veya otopark olarak kullanılarak kendine has değerlerini yitirmişlerdir. Avrupa kentlerinde meydanlar, kent yaşamının odağı olan dış mekânlardır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde çağa uygun sosyal bir yaşamı simgeleyen unsurlar olarak tasarlanan meydanlar günümüzde daha çok park ve tören alanı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca kentlerde artan nüfusun kentsel alan ihtiyacını karşılamak üzere yüksek binalar artmış ve yeni kent meydanları daha çok bu yapıların içerisinde yer alan büyük kapalı mekânlar olmaya başlamıştır (Özer ve Ayten, 2005: Topal ve ark. 2018 'den)

Kentlerde başlı başına sorun olan bu olgulara Aksaray kentinde de rastlanmaktadır. Bu nedenle kentsel toplanma mekânları olan meydanların görsel değerlendirmesi ve sorunların detaylı bir şekilde incelenmesi için bu çalışmaya başlanmıştır. Araştırma alanı olarak, Aksaray kentinde yer alan 15 Temmuz Milli İrade Meydanı seçilmiştir.

Aksaray tarihi kent merkezinde tescilli yapıların kente yeniden kazandırılması, mevcut tören ve toplanma alanının yeniden işlev kazanması ve çevresiyle bütünleştirilmesi ile çevredeki yapıların iyileştirilmesi amacıyla 2009

yılında yeniden düzenlenen ve ismi “15 Temmuz Milli İrade Meydanı” olarak değiştirilen meydan araştırma alanı olarak seçilmiştir. Güneyinde Kurşunlu camiinin yer aldığı Ankara Cad. kuzeyinde Turizm Cad. doğusunda Mehmet Altınsoy Cad. ile çevrelenmiştir. Meydanın içerisinde yer alan Vilayet Konağı, Vergi Dairesi ve eski Adliye Binaları meydanın batısında konumlanmıştır. Çoğunlukla Cumhuriyet dönemi eserlerinin yer aldığı meydan görsel etki açısından genel olarak incelendiğinde, çevresinde yapımı tamamlanmış ölçü, doku ve renk açısından birbiri ile uyumsuz betonarme yapılar ile doku ve renk açısından birbiri ile uyumlu tarihi yapıların bir arada konumlanması meydanı görsel açıdan çeşitlendirmiştir. Betonarme yapılardaki bakımsızlık ve uygun olmayan eklentilerin (reklam ilan tabelaları vb.) varlığı görsel etkiyi olumsuz etkilemiştir.

Çalışmada görsel etki değerlendirme çalışmalarına çözümlemeli bir yaklaşım getirmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada amaç, Aksaray 15 Temmuz Milli İrade Meydanı örneği ile biçimlendirme öğeleri ve tasarım ilkelerinin esas alındığı görsel etki değerlendirme yönteminin, kent sakinlerinin katılımı ile gerçekleştirilmesidir. Meydanın görsel değerlendirmesinde, yöntemin uygulanması ile saptanan olumsuzlukların giderilmesine yönelik, uygulamaya yansıtılabilir önerilerin geliştirilmesi araştırmanın diğer bir hedefidir. Bu bağlamda çalışmanın, “Giriş” bölümünde konunun önemi ve çalışmanın amacı irdelenmiş, “Önceki Çalışmalar” bölümünde konuyla alakalı literatür çalışması yapılmış, “Materyal ve Metot” bölümünde araştırma alanı tanımlanmış ve araştırmanın kurgusu sistematik olarak açıklanmış, “Bulgular ve Tartışma” bölümünde çalışma yönteminin alanda uygulaması ile elde edilen bulgular aktarılmış, “ Sonuç ve Öneriler ” bölümünde çalışmanın yöntemi ve bulguları tartışılarak, örnek alan üzerinde önerilerin geliştirmesine çalışılmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Smardon (1979) “Prototype Visual Impact Assessment Manual” isimli çalışmasında, görsel eleman kavramlarını (doku, biçim, renk, ölçü, çizgi vb.) etkisiz, düşük, orta ve yüksek uyumluluk sınıflandırmalarında ve kendi içlerinde puanlandırarak nicel bir hale getirmiştir. Bu çalışmada peyzajı yapı, düzlem-su ve bitki düzeylerinde gruplamış ve irdelemiş aynı zamanda görsel eleman kavramlarını 4 farklı düzeyde (etkisiz, düşük, orta ve yüksek uyumluluk) gruplamış ve sınıflandırmıştır. Gruplama ölçütlerine göre; görsel eleman kavramlarından 1 ile 3 tanesinin yüksek puanlandığı veya 3 görsel elemanın orta derecede puana sahip olduğu durumlarda etkinin yüksek olduğu, görsel eleman kavramlarından 1 ile 2 tanesinin orta derecede puanlandığı ve geri kalan görsel elemanların yüksek puanlara sahip olmadığı durumlarda etkinin orta derecede olduğu, görsel elemanlardan 1 ile 3 tanesinin düşük puanlandığı ve geriye kalan görsel elemanların yüksek puana sahip olmadığı durumda etkinin düşük olduğu, bütün bunların yanı sıra bütün görsel eleman kavramlarının hiç bir puan almadıkları durumlarda etkinin olmadığı (etkisiz) şeklinde ölçütler geliştirilmiş ve bunlara göre değerlendirmeler yapılmıştır.

Kalın (2004), Görsel kalite saptaması için yaptığı çalışmada iki aşamalı bir çalışma modeli kullanmıştır. Birinci aşama için görsel kaliteyi saptamak için kullanılmak üzere 7 parametre (doğallık, anlamlılık, algılana bilirlilik, tutarlılık, süreklilik, yenilik-gizem, karmaşıklık-çeşitlilik) sunulmuştur. Bu saptamalar doğrultusunda Trabzon ilinin sahil şeridinde görsel kalitenin saptanması için; İlk olarak sahil şeridinin hareketli algılanmasında görsel kaliteleri tanımlanmıştır. Daha sonra ise sahil şeridinin özellikli noktaları için görsel kalitenin geliştirilmesi amaçlanmıştır. “Anlamlandırmak Olgusu” ve “Bağlantılandırmak Olgusu” bir mekân için “tercihi arttıran unsurlar” olarak belirlenmiş ve faaliyet alanı içerisinde özellikli noktalardaki görsel kalitenin arttırılması sağlanmıştır.

Kaplan ve Hepcan (2004) ise, görsel etki değerlendirme amacı ile yürüttüğü çalışmasında araştırma alanını yapısal, çevresel ve görsel olarak 3 bölümde tanımlamıştır. Belirlenen güzergâh günlük yaşam süreci göz önüne alınarak sabah, öğle ve akşam vakitlerinde, hâkim algı noktalarından, elde edilen görünümeler değerlendirilmiştir.

Çalışma ile görsel etki değerlendirme bağlamında, Ege üniversitesinin doğu ve batı tarafını birleştiren araç ve yaya yoluna yönelik tasarım ve planlama önerileri oluşturulması sağlanmıştır.

Daha sonra çalışmada, hareket halinde iken edinilen görsel deneyimler ve psikolojik duyular; “durgun-hareketli, itici-çekici, dikkat dağıtıcı-yoğunlaştırıcı, can sıkıcı-iç açıcı, güvenilir değil-güvenilir,” gibi sıfat ikilemeleri sayesinde sayısal değerlere dönüştürülmüştür. Değerlendirme neticesinde sabah, öğle ve akşam saatlerinde elde edilen değerlerin derecelendirilmesi ve birbirleriyle karşılaştırılması sağlanmıştır.

Bozhüyük (2007), çalışmasında Erzurum kent merkezinde bulunan bazı tarihi yapılar üzerine görsel etki çalışması yapmıştır. Çalışmasında kentin önemli tarihi eserleri olan Çifte Minareli Medrese, Kale, Mecidiye Tabyası, Üç Kümbetler ve Yakutiye Medresesi’ne ait mevcut hali ve bu üzerine değişiklikler yapılmış hali Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencileri tarafından görsel etki değerlendirmesi kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmada amaç seçilen tarihi eserlerin çevrelerinin görsel kalitelerini artırmak olmuştur. Bakımsızlığın görsel etkiyi olumsuz yönde etkileyen en önemli unsur olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple bu eserlerin çevrelerinde görsel etki düzeyi düşük olmuştur. Değerlendirme sonuçlarına göre her bir alan için alternatif öneriler oluşturulmuş; böylece görsel etki arttırılmaya çalışılmıştır.

Bulut ve Yılmaz (2007), Kemaliye örneğinde, peyzajın görsel özellikleri; görsel kalite değerlendirme yöntemi ile saptanması amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışma için seçilen elli (50) tane öğrenci ile oluşan ve toplamda yüz

elli (150) kişilik anket grubu oluşturulmuştur. . Farklı açılardan çekilen 500 fotoğraf içerisinden rastgele seçilen 35 fotoğraf kullanıcılara sunulmuştur. Anket sonucu elde edilen veriler, görsel niteliklerin istatistiksel değerlerinin hesaplanmasında ilgileşim yöntemi kullanılmış ve SPSS programı ile analiz edilmiştir.

Bitki örtüsü tür ve kapallık yüzdesi, kültürel yapıların yüzdelik oranları ile doğallık derecesi, topografya ve türleri, su kaynakları ve özellikleri, alan dokusu, arka plandaki gökyüzü ve oranı, peyzajda bulunan renk ve çeşitliliği; görsel değişkenlere göre tasnif edilerek görsel kalitenin saptanmasında ve değerlendirilmesinde belli ölçü ve ölçüt puanlamasını bulmayı sağlamıştır.

Kıroğlu (2007), Erzurum kenti ve yakın çevresindeki rekreasyon alanlarını görsel kalite yönünden değerlendirdiği çalışmada; Teke deresi (Palandöken) Göleti, Abdurrahman Gazi Türbesi, Serçeme Vadisi, Tortum Gölü ve Şelalesi, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi 6 Nolu Kuyu Deneme İstasyonu, Dumlu Rekreasyon Alanlarını araştırma mekânı olarak seçmiştir. Birbirinden farklı peyzaj karakteri ile seçilmiş mekânlarda görsel kalitenin belirlenmesi yönünde tercihleri elde etmek için, seçilmiş 120 kişi yardımı ile görsel kalite analiz edilmiştir. Bu amaçla çalışma alanlarından çekilmiş 8 er adet fotoğraf ile görsel peyzaj kalitesi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan her bir fotoğraf için algısal parametreler ışığında puanlar vermeleri istenmiştir. Böylece görsel kalite belirlenmiştir. Ayrıca çalışma kapsamına giren rekreasyon alanlarında, ziyaretçi kesimini ve eğilimlerini belirlemek amacıyla 180 kişi ile birebir anket çalışması yürütülmüştür.

En yüksek görsel peyzaj kalite Teke Deresi (Palandöken) Göleti almıştır. Görsel peyzaj kalitesinin doğallık, çeşitlilik, uyum vb. parametreleri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. İlaveten bu mekânların ziyaretçiler tarafından tercih edilmesinde görsel peyzaj kalitesinin etkisinin yanı sıra “ağaçlık olması”,

“yakınlık”, ”doğal güzellik”, “güvenli olması”, “temiz olması”, “tesis yeterliliği” faktörlerinin önemli ölçüde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Kiracıoğlu (2007), Bu çalışma ile Kızılçam ve maki örtüsünün hâkim olduğu Çeşme altı ormanlarının meşcere içi görsel kalitesi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma alanında farklı tip 24 adet örnek alan ele alınmıştır. Bu alanların her biri için 4 adet olmak üzere, toplam 96 fotoğraf örneği alınmış olup örnek alanlarda birtakım meşcere parametre ölçüleri belirlenmiştir. Fotoğraflar 137 denek yardımı ile anket yapılarak görsel kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda; meşcerelerin görsel kalitesi üzerinde meşcerelerin kendi özelliklerinin yanında dış faktörlerinde (deniz, ışık etkisi, renklerin canlılığı vb.) etkili olduğu görülmüştür.

Onur (2007), Hastane yapılarının iç mekanlarının görsel algıları üzerine yaptığı araştırmasında, ilk olarak sağlık yapıları tanımlanmış, bu yapıların ülkemizde ve dünyada tarihsel gelişimi irdelenmiş, bu güne kadar yapılmış bazı önemli örnekler değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise seçilen hastaneler iç mekânları renk, doku, ışık, malzeme ve mobilya gibi özellikleri mekân ve görsel analizleri yapılmıştır. Bu bağlamda 9 adet hastane incelenmiştir.

İlk olarak seçilen hastaneler yapı karakteristikleri incelenmiş ve tasarım yaklaşımları irdelenmiştir. İkinci olarak, her bir hastane yapısı için mekânsal analizler ile plan şemaları oluşturulmuştur. Üçüncü olarak ise, her bir hastane yapısı; giriş-bekleme, poliklinik, yatak odaları olarak bölümlere ayrılmış, görsel algı açısından önemli olan renk, doku, ışık, malzeme ve mobilya başlıkları altında analiz edilmiştir.

Sonuç olarak İç mekân düzenlemelerinde zemin, duvar ve tavan kaplamalarında kullanılan renk, doku ve malzemeler görsel algı açısından önemli olduğu, kullanılan mobilyalar ve hastane aydınlatma sistemleri mekânın algılanmasında etkili faktörler arasında yer aldığı; hastane yapılarının iç mekânları, kullanıcılarının psikolojilerini olumlu yönde etkilediği gibi sonuçlara varılmıştır.

Buradan elde edilen sonuçların yeni tasarımcılar için veri olabileceği düşünülmüştür.

Demirel (2008), meydanların insanların iletişimde temel bir nokta olarak görüldüğü çalışmada, meydan oluşum süreci değerlendirmeye alınmıştır. Meydan seçim ölçütlerinin sıralandığı çalışma, Adana kenti üzerinden örneklerle kentin gereksinimleri doğrultusunda bir meydan seçimi yapmayı amaçlamıştır. Belirlenen 8 adet alan üzerinden yapılan ve “ağırlıklandırılmış ölçüler yöntemi” uygulanarak yapılan çalışmada, halkın meydan ile ilgili görüşleri ve bilgileri anket yöntemi ile alınmış ve kullanımına ilişkin bilgiler toplanmıştır. Sonuçlara göre meydan seçiminde halkın isteklerinin ve gereksinimlerinin belirlenmesinin önem arz ettiği, meydanlara yapılan ulaşım hatlarının büyük öneme sahip olduğu ve insanların bunlara göre meydanları belirlediği ve oraları toplanma alanı olarak seçtiği görülmüştür.

Sönmez (2008), “Ankara Alışveriş Merkezleri Biçimlendirme Yaklaşımlarının Görsel Etki Değerlendirmesi” isimli çalışmada, araştırmayı yaptığı 2008 yılı öncesindeki 20 yıl içerisinde gerçekleştirilen, alışveriş merkezlerinin şekillendirme anlayışlarını irdelemiştir. “Binanın Kentsel Dizge Ölçeğindeki Analizi” ve “Bina Ölçeğinde Görsel Analiz” doğrultusunda iki yöntem kullanmıştır. Bu yöntemler ile binanın kentsel ölçek analizinde; bina örnekleri, hareket halinde görsel algı yaklaşımları ile beraber değerlendirilmiştir.

Bina ölçeğinde görsel analiz incelemesinde, bina dış görünümü değerlendirilmiştir. Geometrik kurgu, mekânsal etki, ritim, denge-simetri, ölçek-oran, çevre ölçeğinde görsel etki, algı odağı değerlendirilmiştir

Kullanılan analiz yöntemleri ile çalışmanın sonucu olarak, güncel mimari şekillenme anlayışlarına sahip olan bu binaların değerlendirilmesi ile sayılar verileri elde edilmiştir ve elde edilen bu verilerin daha sonraki yapılacak tüm tasarım süreçlerinde yön gösterici olmasını beklediği vurgulanmıştır.

Temelli (2008), çalışmasında, Çukurova Üniversitesi Balcalı yerleşkesinde yer alan mekânlar içinde seçilen 3 alanın görsel etki değerini saptamaya çalışmıştır. Çalışmada peyzaj mimarları, mimarlar, görsel sanatla uğraşan sanatçılar ve eğitimini tamamlamak üzere olan konu ile ilgili 50 kişi anket katılımcıları olarak seçilmiştir.

Mevcut durumun analizi için özellikle üniversitenin can alıcı noktaları olan dış mekân yaşamını yansıtan fotoğraflar olmasına dikkat edilmiştir. Öneri görüntülerin analizinde benzetme aşamasında fotoğrafların algısal özellikleri ön planda tutulmuştur. Böylece katılımcılara karşılaştırmada kolaylık sağlanmıştır

Araştırmada seçilen mekânlar düzlem, bitki ve yapı olmak üzere irdelenmiştir. Daha sonra birtakım tasarım ilkeleri renk, biçim, doku, çizgi ve ölçü gibi tasarım öğeleri düzeyinde irdelenmiştir.

Araştırmada katılımcılara mekânı değerlendirmeleri için yüksek, orta, düşük şeklinde puanlandırma yapmaları istenmiştir.

Tasarım ilke ve öğelerinin birbirleriyle olan etkileşimi ile oluşturulan 35 adet görsel ölçüt ile ulaşılan sonuçta mevcut durumda iyileştirilen görselin başarısı ölçülmüştür.

Çalışmada, her üç mekânda bulunan öneri etki değeri ile görsel etki değerleri arasında, %30 ile %33 arasında artış sağlandığı görülmüştür.

Tüfekçioğlu (2008), çalışma alanı olarak; önemli tarihi ve mimari değerler içeren İstanbul / Yedikule Örnek Alanı seçilmiştir. Bu bağlamda mevcut tarihi kent dokusu ile onu çevreleyen yapıların görsel kalitesinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ilk olarak tarihsel çevrenin estetik olarak nasıl algılandığı irdelenmiş daha sonra tarihsel çevre ve kentsel yaşam kalitesi ile peyzaj kalitesi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bunun sonucunda literatür çalışması ile geliştirilerek bir yöntem ortaya konulmuştur. Üç aşamalı bu yöntem ile öncelikle; değerlendirmede kullanılacak kavramlar belirlenmiştir. Çalışma alanında incelemelerde bulunulmuş, kavramlar değerlendirilmiş; sonrasında ise fotoğraflar çekilmiştir. Bu fotoğraflar ve

hava fotoğraflarıyla çevre ve sosyal değerler göz önünde bulunu kavramlar üzerinden puanlama sistemi kullanılarak değerlendirme yapılmıştır.

Acar ve Güneroğlu (2009), çalışmalarında üç farklı amaç doğrultusunda, Trabzon kentinde bitki kompozisyonlarını incelemişlerdir. Çalışmada peyzajda kullanılan bitkilerin kompozisyonu ve bunu oluştururken kullanılan bitki türlerinin saptanması, bitkilerin kullanım alanlarına göre fonksiyonel özelliklerinin ortaya konulması ve saptanan alanlardaki kompozisyonların bireylerin tercihlerinin ve görsel algılarındaki farklılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada toplamda 32 tür bitki belirlenmiştir. Yerleşim alanlarında %78 oranında, açık yeşil alanlarda ise toplamda %50 oranında görünen çizgisel bitki kompozisyonları, bariyer işlevi görmektedir. Diğer işlev oranlarına bakıldığında ise bu oranlar kurumsal alanlar için %40'ı sınır, endüstriyel alanlarda %86'ı perdeleyici, ulaşım alanlarında ise %87'si ayırıcı işlev olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma kapsamında yapılmış anketlerin sonucu olarak, Trabzon kentinde estetik görünüşünden dolayı çizgisel bitki kompozisyonlarının kişiler tarafından daha fazla tercih edildiği ve bu bitki kompozisyonlarının %70'inin her zaman yeşil türlerden oluştuğu saptanmıştır.

Çakıcı ve Çelem (2009), çalışmasında, uzman ve kullanıcı görüşleri dikkate alınarak kent parklarının planlanması ve tasarlanması aşamalarında bir yöntem geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada ana materyali, farklı kent parklarına ait 25tane fotoğraf oluşturmıştır.

Fotoğraf görüntüleri hem kullanıcı hem uzman grubuna olmak üzere iki ayrı gruba uygulanacak kullanıcı araştırması ile sorgulanmaya çalışılmıştır. Kullanıcı grubu anket sonuçları ile uzman grubunun anket sonuçları karşılaştırılmış ve en çok tercih edilen görüntülere ilişkin mekânsal tercihler açığa çıkarılmıştır.

Çalışma sonucunda düzenlilik, açıklık, bakımlılık seviyelerinin ve doğal elemanların varlığı mekân tercihlerini etkileyen unsurlar olmuştur.

Üstündağ (2009), çalışmasında, alan çalışması yapılacak yer olarak İstanbul kentindeki Halaskargazi Caddesi seçilmiş ve bu bölgedeki cepheler, farklı

yönleriyle birlikte görsel olarak incelenmiştir. Bu bölgede yer alan binaların cepheleri işlevsellik, renk, ritim ve yönleriyle değerlendirilmiş olup, inceleme sonucunda bina cephelerini oluşturan görsel unsurların bireyler üzerinde bıraktığı görsel etki saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan fonksiyonel değerlendirme ile cephelerin yapımında amaçlanan işlevin hangi düzeyde yerine getirildiği değerlendirilmiştir.

Araştırmada yapılan çizgisel değerlendirme ile daha çok düşey çizgilerin baskın olduğu, düşey çizgilerin yoğun olmasının insanı ezen bir etki yarattığı; cepheler üzerinde yapılan düzlemsel değerlendirme sonucu cephelerde daha çok geçirgen düzlemler olduğu ve geçirgenliğin zemin katlarda arttığı saptanmıştır. Cepheler üzerinde yapılan renk değerlendirmesi ile bina cephelerinde daha çok sıcak renklerin hakim olduğu; ritim değerlendirmesi ile de, yapıların genel olarak kendi içinde bir ritme sahip olduğu; ancak, silüete bakıldığında bir ritme rastlanmadığı görülmüştür. Yapılan işlev değerlendirmesi için bilgi akışına yönelik bir inceleme yapıldığında, cephelerde bilgi akışının afiş, tabela ve dükkân vitrinleriyle sağlandığı, dijital teknolojiye yönelik örneklerle ise rastlanmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar ile anlık durumların yorumlanmasında kullanılması ve sonraki tasarımlara kaynaklık edebilmesi amaçlanmıştır.

Özçelik (2010), araştırmasında 3 boyutlu modelleme ve görsel canlandırma programları kullanılarak oluşturulan mekânlarda hedef kitle ile görsel iletişim kurularak görsel etki değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Bu amaçla Ataşehir Uphill Court toplu konut alanının bir bölümünde değerlendirme yapılmıştır. Uygulama için seçilmiş olan saha, 3ds Max programı ile üç boyutlu şekilde bilgisayar tabanlı duruma getirilmiş, mekân ile kullanıcı arasında görsel iletişim kurulmaya çalışılmıştır. Böylece görsel algıyı araştırabilmek için söz konusu yerin kullanıcı üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda 3 boyutlu bilgisayar modelleme programları ile oluşturulan görüntülerin görsel algılanmasında etkili olduğu ve belli değişkenlerin

bu etkiyi artırıcı rol oynadığı görülmüştür. Çalışmanın bununla birlikte farklı görsel canlandırma tekniklerinin uygulanabilirliğini araştıran çalışmalara ve peyzaj mimarlığına estetik açıdan katkılar sağlayacağı düşünülmüştür.

Ürüşan (2010), çalışmasında Palandöken dağı ve kış oyunları için yapılan önemli tesisler arasında bağlantı kuran, kullanım yoğunluğu yüksek 3 adet cadde çalışma mekânları olarak seçilmiştir. Çalışma kapsamında ilk olarak Mevcut durumun görsel etki analizi yapılarak kullanıcı istekleri belirlenmiştir. Görsel tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ile bir araya getirilerek öneri olabilecek tasarımlar oluşturulmuştur. Mevcut mekânlar ve onlara alternatif olarak sunulan öneri tasarımlar, (güzellik, çirkinlik, ilginçlik vb.) kıstaslar irdelenerek uzman ve halktan oluşan katılımcıların değerlendirmesine sunulmuştur. Çıkan sonuçlar ışığında peyzaj tasarım ilkelerine uygun yapılan çalışmaların kullanıcılar tarafından beğeni gördüğü gözlemlenmiştir.

Şenel (2013), görsel etki değerlendirme amacıyla yaptığı çalışmada materyal olarak Sultanahmet Meydanı seçilmiştir. Daha sonra konu ile ilgili dokümanlardan, ilgili kurum ve kuruluşlardan edinilen bilgi ve belgeler ile yazılı ve görsel bilgiler edinilmiştir. Daha sonra arazi 5 farklı bölgeye ayrılmış ve alan ile ilgili fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Yapılan sörvey çalışmaları ile alanın mevcut durumu için 1/500 ölçekli bitkisel sörvey paftası oluşturulmuştur. Araştırma alanında tespit edilen odunsu bitkiler, bitki türü ve sayısı açısından değerlendirilmiştir. Alandaki bitki örtüsü, tasarım ilke ve öğelerine göre irdelenerek, görsel etkileri açısından değerlendirilmiştir.

Markoç (2014), çalışmasında, kentsel projelerin kent kimliği üzerine etkilerini incelemiştir. Çalışma, kentsel ölçekten mimari ölçeğe kadar sorunu fiziksel, ekonomik, sosyal olarak değerlendirmeye çalışmıştır. “Kentlerdeki meydana gelen değişim, kentsel kimlik açısından ne gibi olumsuz sonuçlar vermektedir?” sorusuna cevaplar aranmaktadır. Çalışmanın amacı; İstanbul örneği

üzerinden büyük kentsel projelerin, kentlere getirdiği koruma-gelişme durumunun, kentlerin kimliksizleşmesine neden olan sonuçları incelemektir.

Çalışma kapsamında ilk olarak kentsel kimlik ile kimliksizleşme sorunu kavramsal boyutuyla ele alınmıştır. Daha sonra yoğun değişim ve gelişimin olduğu İstanbul Taksim Yayaştırma Projesi, Tarlabası Projesi, Sulukule Projesi, Üçüncü Boğaz Geçışı ve Haliç Metro Köprüsü gibi büyük ölçekli kentsel projelerin yarattığı kimliksizleşme sorunun kentsel ve mimari boyutlarıyla incelenmiştir.

Jafarzadeh (2014), Kent içi anayollarını görsel değerlendirilme amacıyla yürüttüğü çalışmada, Adana Atatürk Bulvarı örneğinde görsel değerlendirmede çalışmalarında kullanılabilecek matematiksel bir yöntemin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yöntemde ilk olarak, kent içi yol peyzajı elemanlarının önem düzeyleri ile bu elemanlara ait tasarım öğelerinin (renk, doku, ölçü, biçim) benzerlik-çeşitlilik açısından ilişkilerine ait ölçütler uzman görüşleri alınarak saptanmıştır. Saptanan ölçüler "Ağırlıklandırılmış Ölçütler Yöntemi" ile sayısallaştırılmıştır. 100 lük sistemle elde edilen sayısal değerler yol peyzajı mekânsal öğeleri düzeyinde ile sınıflanmıştır. Sonuç olarak uygulanan görsel değerlendirmelerde en etkili olan öğeler bitkisel doku varlığı, donatılar ve genişlikler olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak alana ait uygunluk düzeyleri %23,53 ile 80,04 arasında değiştiği; uygunluk sınıfları ise ağırlıklı olarak orta uygunluk düzeyi şeklinde olduğu saptanmıştır. İyileştirme olanağı olan elemanların en iyi duruma getirilmeleri ile bütün bölgelerde bir düzey yükselme oluştururken, bulvarın genelinde ise %14,40'lık bir artış gerçekleştirmiştir. Ayrıca bazı kent içi yol peyzajı parçalarının puanları ile o parçaya ait fotoğraflar için uygunluk düzeyleri ile beğeni düzeyleri arasında benzerlik %86 olmuştur.

Aytaş ve Uzun (2015), yaya alanları üzerine bir görsel etki araştırması çalışması gerçekleştirmişlerdir. "Düzce Kent Merkezindeki Yaya Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesinin Belirlenmesi" adlı çalışmada, görsel etkinin değerlendirilmesi adına uzman görüşüne dayalı görsel peyzaj unsurları (tarihsellik,

yönetilebilirlik ve doğallık gibi) ile kent sakinlerinin görüşleri arasındaki beğeni ve algı değişkenleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Uzman grubunu oluşturan kişilerin akademisyenler veya yüksek lisans öğrencileri oluştururken, kullanıcı grubunu oluşturanlar memur, işçi, emekli, ev hanımı ve öğrenciler olmuştur. Bu gruplara yönelik yapılan değerlendirmede, beğeni ve algı faktörlerine en çok etkisi olan (görsel etki) unsurun doğallık olduğu görülmüş ve bu anlamdaki eksikliklerin giderilmesine ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.

Gültürk ve Şişman (2015) tarafından Tekirdağ şehir merkezinin kıyı şeridi üzerine yapılmış görsel etki değerlendirmesi çalışmasında, yapılan çözümlemeler doğrultusunda ileride yapılacak değişikliklere yönelik bir veri olması amaçlanmıştır. Çalışma Tekirdağ şehrinin “Değirmen altı Mahallesi” ile “Altınova Mahallesi” sınırları içerisinde yer alan tüm kıyı şeridini kapsamakta olup, bu bölgede 45 farklı görüntü kullanılarak yapılan foto-anket uygulamalarından oluşmaktadır. Anket (tarama) çalışmasında uzman ve kullanıcı olmak üzere iki örneklem grubu kullanılmış, kullanıcı grubunu konu ile ilgili öğrenciler ve uzman grubunu ise yine konu ile ilgili ve donanımlı öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri oluşturmuştur. Tarama çalışmasından elde edilen bulgulara göre, Tekirdağ kıyı şeridinin etkili bir biçimde kullanılmadığı ve şehir sakinlerinin beklentilerini karşılamadığı tarama sonuçlarıyla desteklenmiş olup, kullanıcı grubunun yeşil alanın, doğanın ve yapısal elemanların hâkim olduğu mekânları tercih ettiği, ancak uzman grubunun sadece doğa ve yeşil alanların hâkim olduğu mekânları tercih ettiği görülmüştür.

Kiper ve ark. (2015), Kırklareli Şehri, Vize İlçesi Kırıkköy Beldesi kıyı şeridi örneğiyle uyguladığı görsel etki değerlendirme çalışmasında, gözlemci ve uzman grubu olmak üzere iki gruba, belirlenen değişkenler çerçevesinde oluşturulmuş başlıklar ile ölçek değerlendirmelerine tabi tutulmuştur. Yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen verilere göre, doğallık değişkeninin baskın

şekilde her iki grup tarafından algı ve beğeni açısından etki değerinin yüksek olduğu görülmüş, doğal bitki örtüsünün varlığı ise en çok tercih edilen bir diğer alt başlık olarak karşımıza çıkmıştır. Kıyının ve yeşil alanlar ile doğal ve yapay elemanların uyumlu bir bütünlük oluşturduğu bölgelerin her iki grup tarafından olumlu değerlendirildiği, bunun yanı sıra yapay elemanların fazla olduğu ve yeşil alanların kısıtlı olduğu bölgelerin ise olumsuz olarak değerlendirildiği görülmüş ve bunların düzeltilmesine ilişkin belli öneriler sunulmuştur.

Naiem (2015), araştırmasında lüks konutların görsel etkilerini araştırmak amacıyla yürüttüğü çalışmasında ilk önce görsel algılama kavramı ve yerleşim birimlerinin rezidansa dönüşüm süreci ile ilgili literatür taraması yapmıştır.

İkinci bölümde ise İstanbul kenti örneğinde rezidansların görsel açıdan insanlar tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi ve algılayanlar üzerindeki etkilerin karşılaştırılması amacıyla anket uygulaması yapılmıştır. Bu çalışmadaki konu ve amaç doğrultusunda 3 örnek üzerinde anketler uygulanmıştır. Anket için rezidans sakinleri, mimar ve diğer meslek grupları toplam 150 kişi seçilmiştir.

Anket sonuçlarına göre Mimarlar, My Home değişik veya farklı bulmamış ve her zaman gördükleri normal yüksek binalara benzetmişlerdir. Tasarımdan çok inşaatı hızlı hazırlanma düşüncesiyle yapıldığı görüşü hâkimdir. Diğer Meslek Grupları ise My Home, büyüklüğü ve yüksekliğiyle ilgi çektiği; düzenli aralıklarla dizilmiş olması görsel olarak süreklilik arz ettiği düşüncesi hâkimdir.

Mimarlara göre Kanyon biçimsel ve değişik bir yapı olarak, samimi ve sıcak; zamanının en iddialı projesi olarak bulunmuştur. Ciddi bir emeğin ürünü olduğu düşünülmektedir. Diğer meslek gruplarına göre ise eğrisel bir biçimde sıralanışı oldukça modern ve farklı bulunmakta; görsel olarak dikkat çekici, zevkli ve davet edici bir etki oluşturmaktadır.

Mimarlara göre Evidea içe kapanan, bütünsel ve yoğun bir kitle yapısı olarak renkli paneller ile daha samimi, canlı ve düzgün bulunmakla birlikte; monoton, tekdüze ve kendine ait bir iç mekânı olması olduğu düşüncesi hâkimdir.

Başarılı ama renkli bir kaç elemandan başka bir akılda kalıcılığı yoktur. Diğer meslek grupları ise Evidea içedönük bir biçime sahip; sıcak, sakin ve güvenli bir etkiye yaratmıştır.

Asur ve Alphan (2018), “Görsel peyzaj kalite değerlendirilmesi ve alan kullanım planlamasına olan etkileri” adlı teorik çalışmasında, belli bir alana yönelik yapılan görsel kalite değerlendirme çalışmalarının ne denli öneme sahip olduğu ve buralarda kullanılan yöntemlerin neler olduğuna değinilmiştir.

Son yıllarda görsel kaliteye olan ilginin artması ile birlikte görsel etki değerlendirme çalışmalarının daha fazla önem arz ettiğinin belirtildiği çalışmada, görsel peyzaj kalitesinin değerlendirilmesi nedenleri üzerinde durulmuş ve bu anlamdaki yaklaşımlar sıralanmıştır. Bu yaklaşımlardan en önemlisi olarak “psikofiziksel yaklaşım” üzerine vurgu yapılmıştır. Görsel etki değerlendirme çalışmalarında kullanılan envanterler ve ölçütlere yer verilen çalışma, bu alanda çalışma yapacaklara kılavuz niteliğinde bilgiler sunmaktadır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma alanının yer aldığı Aksaray kenti, Anadolu'daki en eski tarihi yerleşim yerlerinden biridir. Tarihte bulunduğu coğrafi konum ve arz ettiği stratejik önemi sebebiyle, önemli kentlerden biri olmuştur. Özellikle Osmanlı Devleti ve Anadolu Selçuklu Devleti dönemlerinde bu önem artarak devam etmiştir (T.C. Aksaray Valiliği, 2010).

İç Anadolu Bölgesinin güneydoğusunda, İpek yolu olarak bilinen bölgenin en önemli merkezlerinden birisi olmayı başaran Aksaray, günümüzde Türkiye'nin doğu ile batı ve kuzey ile güney bölümleri arasında temel bağlantı yollarının kavşağında yer almaktadır. Kuzeyinde Kırşehir, doğusunda Nevşehir, güneydoğusunda Niğde, kuzeybatısında Ankara, güney ve batısında Konya illeri bulunmaktadır (T.C. Aksaray Valiliği, 2010).

Günümüzde kentleşme sürecini çok hızlı bir şekilde sürdürmekte olan Aksaray, kamu-özel sektör yatırımlarının cazibe merkezi haline gelmiştir. Coğrafi konumunun sağlamış olduğu avantajı fırsata çevirerek sosyal, ekonomik ve kentsel açıdan büyük gelişmeler kaydetmiştir (T.C. Aksaray Valiliği, 2010). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) "2016 yılı adrese dayalı nüfus sayımına göre Aksaray şehrinin nüfusunun 396.673 olduğu belirtilmiştir. Yüzölçümü 7.997 km² olan Aksaray'ın şehir merkezi toplam 48 adet mahalleye sahiptir (TÜİK, 2017).

Araştırma alanı olarak seçilen **15 Temmuz Milli İrade Meydanı** Aksaray İli, Merkez ilçesi Minarecik Mahallesinde yer almaktadır. Araştırma alanı konum olarak kentin merkezinde olup Turizm Cad. ve Ankara Cad. noktalarının oluşturduğu dikdörtgenin içinde konumlanmaktadır (Şekil 3.1 ve Şekil 3.2).

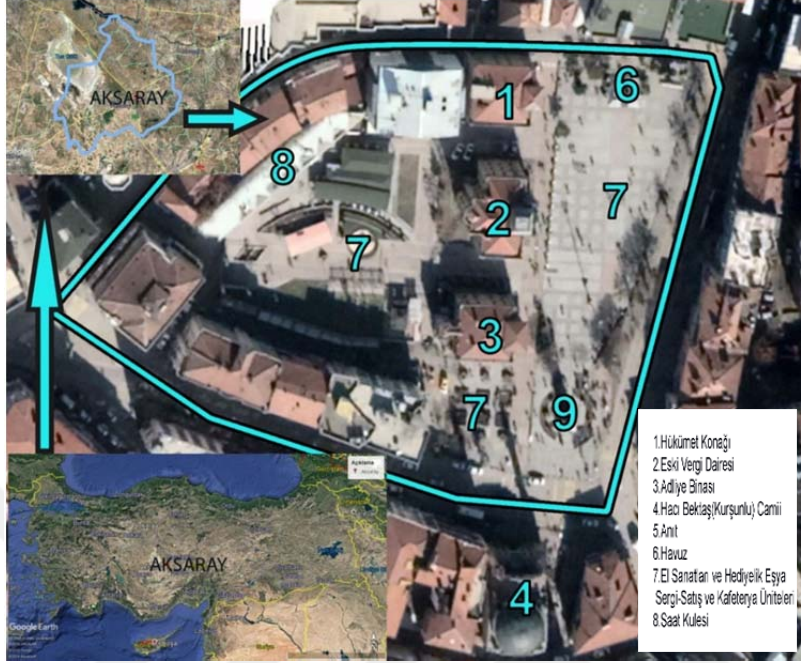
Araştırma alanı 2009 yılında Aksaray kent merkezinde toplam 17.000 m² alanda, erken Cumhuriyet dönemi önemli mimari örneklerinden olan "Vilayet Konağı, Vergi Dairesi ve eski Adliye Binası" ile merkezlenen ve bu tescilli

yapıların kente yeniden kazandırılması, mevcut tören ve toplanma alanının yeniden işlev kazanması, çevresiyle bütünleştirilmesi amacıyla yapılmıştır. Koruma imar planı hükümleri doğrultusunda yayalaştırılacak yeni bölgelerin tespiti, çevredeki yapıların rehabilitasyonu, kent merkezine ve yeniden tasarlanan ticari işlevlere hizmet edecek şekilde çok katlı otopark ile ticari ve kültür birimlerinden oluşan çevre düzenleme, kentsel tasarım, mimari ve mühendislik projeleri hazırlanarak uygulanmıştır (Demiralp, 2007).

Son yıllarda kentte uygulanmış peyzaj projelerine bakıldığında, Ulucami çevre düzenleme çalışması, Cumhuriyet Mahallesi Genç Osman Parkı, Ulu ırmak çevre düzenlemesi, Kılıçaslan Parkı ve Aksaray Kent Meydanı, uygulanmış peyzaj projelerinin örneklerindendir. Bu projeler arasından “Aksaray Kent Meydanı, Çevre Düzenleme ve Kentsel Tasarım Projesi” ile uygulanmış projeler dalında ödül almıştır. “15 Temmuz Milli İrade Meydanı” herkesin yoğun olarak kullandığı, ana ve belirgin fonksiyonlarını yıllar boyunca günümüze kadar aktarmış, aynı zamanda her dönemde muhafaza edilmiş, kamusal bir mekândır. Sosyal hayatın sürdürülebilmesi ve geliştirilebilmesi, sosyal, siyasal, ticari ve kültürel amaçlar için ortak paydada buluşma ihtiyaçlarını karşılayan ve şehre bir kimlik kazandıran “merkez” niteliğindedir.

Meydan günümüzde yaklaşık 3500 m² açık ve toplam 17.000 m² alan büyüklüğüne sahiptir. Çevresinde Ankara Cadde’sinde yer alan büro ve işyerlerinin bulunduğu Sancak ve Saray İşhanı ile Turizm Cadde’sindeki Türkiye İş Bankası Halk Bankası gibi kurumların olduğu yerel mimari yapılar ile perakende ticaret kullanımlı düşük nitelikte yapılar vardır.

Araştırma alanının konumuna ait uydu görüntüsü ve planı, Şekil 3.1 ve Şekil 3.2’de verilmiştir. Şekillerde, alanda yer alan büyük yapı kütlerinin konumları numaralarla gösterilerek, T.C. Aksaray Valiliği (2010), Aksaray Kültür envanteri ve bireysel gözlemler ışığında maddeler halinde aşağıda tanıtılmıştır.

Şekil 3.1. Araştırma alanı ve alanın ülke ve kent içindeki konumu (Google Earth, 2017)

Şekil 3.2. Aksaray “15 Temmuz Milli İrade Meydanı’nın Genel Görünümü (Demiralp, 2009) (Değişiklikler işlenmiş)

(1) Hükümet Konağı

Mimari Kullanım Amacı: İdari hizmet binası

Yapım Yılı: Cumhuriyet Dönemi

Dış Cephe kaplama: Sarı Kesme Tuf Taş

Bina Ön Cephe Süsleme elemanları: Volütlerin altında mavi, beyaz ve kahverengi renkte bitki motifleri ile süslenmiş çiniler bulunmaktadır (Şekil 3.3).

Çatı: öne taşkın sivri kemerli bir çatı ile birleşmiştir. Birleşme yeri iki adet volütle süslenmiştir Çatı ortasında bakır kaplı kubbe bulunmaktadır.

(2) Eski Vergi Dairesi

Mimari Kullanım Amacı: Vergi Dairesi Binası

Yapım Yılı: Cumhuriyet Dönemi

Dış Cephe kaplama: Sarı Kesme Tuf Taş

Bina Ön Cephe Süsleme elemanları: Sivri kemerli üst kat penceresinin üzerinde çinilerle süslü bölümler

Çatı: Öne çıkma kiremit çatılı diğer kısmı düz çatılı olup; tavan ahşap, üstü kiremit çatılıdır.

(3) Adliye Binası

Mimari Kullanım Amacı: Adliye Binası

Yapım Yılı: Cumhuriyet Dönemi

Dış Cephe kaplama: Sarı Kesme Tuf Taş.

Bina Ön Cephe Süsleme elemanları Çatı birleşimindeki volütlerin altında mavi, beyaz ve kahverengi renkte bitki motifleri ile süslenmiş çiniler bulunmaktadır.

Çatı: Öne taşkın sivri kemerli çatı ortasında bakır kaplı kubbe bulunmaktadır. Birleşme yeri iki adet volütütle süslenmiştir (Şekil 3.2. ve Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Adliye Binası, Hükümet Konağı ve Eski Vergi Dairesi Panoramik Görüntüsü

(4) Hacı Bektaş (Kurşunlu) Camii

Mimari Kullanım Amacı: İbadethane

Yapım Yılı: Cumhuriyet Dönemi

Dış Cephe kaplama: Sarı Kesme Tuf Taştan yapılmıştır.

Mimari Özellikleri: Üç küçük kubbeye örtülen son cemaat yerinde ibadet mekânına geçişi sağlayan iki kanatlı yapı sivri kemerlidir. Bu kemeri iç içe ince bordürler çevrelemiştir. Bordürlerin yukarısında yatık dikdörtgen alınlık kısmı geometrik ve bitkisel motiflerle süslenmiştir. Cami çok sayıda pencereden ışık almaktadır. Kasnaktaki ve ikinci sıradaki pencereler yuvarlak kemerli ve vitraylıdır en alttaki pencereler ise sivri kemerlidir

Minare: Tek şerefeli iki minaresi bulunmaktadır. Minareleri, dikdörtgen taş kaideli olup pabuç kısmı yivlidir; ince bir silme ile gövde kısmından ayrılmıştır

Çatı: Kasnaklı, merkezi bir kubbe ile örtülmüştür (Şekil 3.4).

Şekil 3.4. Hacı Bektaş (Kurşunlu) Camii

Meydanda yapı önleri tamamen yaya alanı olarak ayrılmıştır. Bu alanlar ağaçlar, aydınlatma direkleri, banklar, yönlendirme elemanları, çöp kutuları gibi donatı elemanlarının yer aldığı bölümdür.

(5) Anıt

Meydanda bulunan “Atatürk Anıtı”, en hâkim noktası olan üst kottaki kuzey bölümüne konumlanmıştır. Yerden yaklaşık 5,75 cm yükseklikte, parlak siyah granitten yapılmış olan anıt; kare formlu platform üzerine oturtulmuş, dikdörtgen formlu çiçeklikler ile süslenmiştir (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Atatürk Anıtı

(6) Havuzlar

Meydandaki saat kulesinin sol kısmında meydanın güney yönünde kare formlu süs havuzları, parlak siyah granit kullanılarak; emprenye edilmiş ahşap malzemelerle çevrelenmiş oturma birimleri bitki parterleri ile karşılıklı konumlandırılmıştır.

(7) El Sanatları ve Hediye Eşya Sergi –Satış ve Kafeterya Üniteleri

Tescilli yapıların batısında kalan ve alt katı otopark olarak hizmet verecek meydan/park alanının bitişiğinde, tek katlı ve 25 m² lik birimler halinde “El Sanatları, Hediye Eşya Sergi ve Satış ve Kafeterya” ünitelerine yer verilmiştir.

(8) Saat Kulesi

Alanın güneyinde ve meydanın başlangıç noktası olarak vurgulanacak bir “saat kulesi” tasarlanmıştır. Geometrik motiflerle süslenmiş Saat Kulesi polyester malzeme ile yapılmıştır. Sekizgen platform üzerine oturtulmuş kare 3 kademeli tasarlanmış saat kulesi kubbeli bir çatı ile mevcut Cumhuriyet dönemi eserlerine benzetilmiştir.

Zemin Döşemeleri: Proje alanında yaya sistemi için andezit plak taş, granit plak taş ve granit parke taş gibi doğal ve dayanıklı malzemeler kullanılmıştır. Alan içerisinde yer alan taşıt geçişine uygun bölümlerde kullanılan malzemelerin parke biçimleri kullanılmıştır.

Ağaç ve Yeşil Doku: Yaya bağlantıları boyunca yönlendirme ve doğrusal algılama sağlanması amacıyla alle ağaçlandırması yapılmıştır. Yaklaşık 950 m² yeşil alana sahip meydana yer alan bitkiler Çizelge 3.1. de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Meydanda Yer alan Bitki Türü ve Adedi

ADET	BİTKİ TÜRÜ	ADET	BİTKİ TÜRÜ
7	Acer pseudoplatanus	46	Mahonia aquafolium
31	Berberis thunbergii atr.	3	Malus floribunda
7	Betula alba	6	Picea abies
57	Buxus sempervirens	4	Prunus ceracifera
10	Cedrus deodora	7	Pyracantha coccinea
20	Cotoneaster horizontalis	11	Robinia pseudoacacia
15	Cotonester salicifolius	4	Thuja orientalis aurea
2	Cretegus oxciantha	11	Tilia tomentosa
3	Cupressus arizonica glauca	18	Yucca filamentosa
3	Eleagnus angustifolia	4	Juniperus virgiana
36	Juniperus squamata “Blue star”		

Aydınlatma Elemanları: Yaya sistemi içerisinde genelde 4.00-4.50 m.'lik yüksek aydınlatma elemanları kullanılmış olup paslanmaz çelik ve elektrostatik boyalı metal boru ile yapılmıştır. Bitkisel kompozisyonların gerçekleştirildiği yeşil bölümlerde aplik biçiminde alçak aydınlatma elemanları konumlandırılmış,

meydanında doğrusal izlerin vurgulanacağı yerlerde yerden gömme aydınlatma yapılmıştır.

Banklar: Sabit hareket ettirilemeyen, yaya yolu boylarınca tek tek kullanıldığı gibi modüler olarak bir arada da kullanılabilir nitelikte, beton, emprenye edilmiş ahşap, doğal taş ve elektrostatik boyalı metal gibi dayanıklı malzemeler ve bunların birleşimleri şeklinde meydana yerlerini almıştır. Meydanın tamamında 37 adet bank bulunmaktadır.

Donatılar: Yaya ve taşıtı genel kullanım alanlarına yönlendirmek ve adresleme sistemine katkıda bulunmak amacıyla yaya ve taşıt yolları boyunca, özellikle kesişim noktalarında yönlendirme elemanları tasarlanmıştır. Ayrıca pergola ve üstü kapalı oturma birimleri, çöp kutuları ve aydınlatma elemanları diğer materyaller olarak meydana yerlerini almıştır.

Çalışma alanı dışında araştırmanın diğer materyalleri ise;

- Fotoğrafların ve ölçütlerin görsel etki puanlarını belirlemek için standart anket formları,
- Çalışmada kullanılan anketlerin çözümlenmesi ve değerlendirilebilmesi için, bilgisayar ortamında Excel programı,
- Bulgular doğrultusunda görüntülerin yeniden işlenmesi için görsel modelleme ve düzenleme yazılımları,
- Haritalar ve Arcgis veri olarak sıralanmaktadır.

3.2. Yöntem

Bu çalışmanın yöntemi;

1. Görsel etki değeri araştırılacak mekân bölümlerinin belirlenmesi,
2. Görsel etki değerinin belirlenmesinde kullanılacak olan ölçütlerin seçilmesi,
3. Meydanın mevcut durumuna yönelik kullanıcı araştırması,

4. Seçimi yapılan ve belirlenen değerlendirme mekânlarının görsel etki değerinin saptanması,
5. Fiziksel peyzaj unsurlarının görsel tasarım ölçütlerine göre haritalanması ve korelasyon analizi
6. Çalışma sonucunda görsel etki değerini geliştirebilecek önerilerin sunulması
7. Yeni öneriler kapsamında görüntülerin aynı standart formlarda yerinde anket tekniği ile değerlendirilmesi ve tekniğin başarı düzeyinin belirlenmesi olmak üzere 7 aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamaların hepsi aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır.

3.2.1. Görsel Etki Değeri Araştırılacak Mekân Bölümlerinin Belirlenmesi

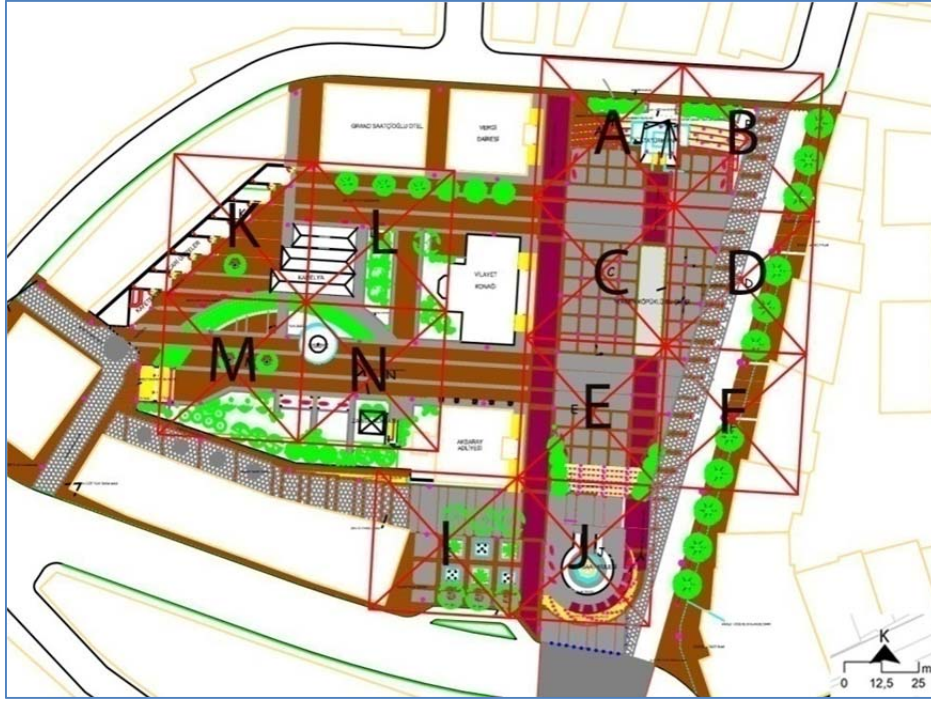
Görsel etki değerlendirmesine tabi tutulacak söz konusu meydanın mekân bölümleri, kullanıcıların algılayış ve kullanım şekillerine dikkat edilerek saptanmaya çalışılmıştır. İlgili meydanda çevresi ile sirkülasyonu sağlayan mekân bölümlerinin saptanmasında; görsel algılamada etkili kot değişimi, açı ve uzaklık vb. ölçütler dikkate alınmıştır.

15 Temmuz Milli İrade Meydanı'nın görsel etki değerinin belirlenmesinde meydanın bölümlere ayrılmış olan fotoğrafları kullanılmıştır. Meydan büyüklüğü nedeniyle daha küçük mekânlara ayrılarak, mekânların ağırlık merkezleri "Algı Noktası" olarak kabul edilmiştir.

Çalışmada araştırma meydanın görsel etkisi, oluşturulan standart anket formlarının karşılıklı görüşme yöntemi kullanılarak uygulanması ile belirlenecektir. Anket çalışmasında kullanıcılardan meydanın fiziksel peyzaj unsurlarının görsel etkilerini, belirlenen algı noktalarını dikkate alarak plan üzerinden, yerinde ve/veya fotoğrafla değerlendirmeleri istenmiştir.

Algı noktalarının belirlenmesinde, meydanın tamamını içine alabilecek, yoğun şekilde kullanılan dolaşım yolları ve yönleri üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Çalışmada kullanıcıların hedeflenen fiziksel peyzaj unsurlarına odaklanarak bu unsurlara ait görsel etki ölçütlerine göre tekerrürlü

değerlendirmeleri ile daha sağlıklı veri elde edebilmek için alan 25 x 25 m²'lik karelere bölünerek değerlendirilmiştir. Alanın sahip olduğu açık alanlar binaların konumları ile ilişkilendirilerek, binaların doğusunda ve batısında olmak üzere belirlenen iki ayrı mekânda ayrı ayrı birim karelere bölünmüştür. Bölümleme sonucunda alanda toplam 12 adet birim kare oluşturulmuştur. Bu karelerin merkezi panoramik fotoğraf çekim noktaları olarak belirlenmiştir. Belirlenen mekânlarda birim alandan küçük olan bölümler ile binalar arasında koridor şeklindeki (14 m-20 m) iki açık mekân, yeterli çeşitlilikte peyzaj unsuruna sahip olmaması ve değerlendirilmeye alınacak fotoğraf sayısında artışa neden olarak katılımcıların ilgisini azaltabileceği düşüncesi ile değerlendirilmemiştir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6. Aksaray Kent Meydanı'nın Görsel Etki Değerlendirilmesinde Belirlenen 12 Adet Algı Noktası

Panoramik fotoğraflar, algı noktasından soldan sağa doğru 360 derece dönülerek göz hizasında (1,6 m) ve insan yoğunluğunun en az olduğu saatlerinde çekilmiştir.

3.2.2. Görsel Etki Değerinin Belirlenmesinde Kullanılacak Ölçütlerin Seçilmesi

Görsel etki değerinin belirlenmesi için kullanılacak ölçütlerin belirlenmesinde çalışma konusuna benzer yazınlar incelenmiştir. İncelenen yazınlardaki ölçütlerin tamamı çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Çalışma ölçütleri Çizelge 3.2' de görüldüğü üzere **Fiziksel Peyzaj Unsurları, Görsel Etkiyi Değerlendirme Ölçütleri ve Tasarım Fikirleri** olarak 3 ana başlık altında gruplandırılmıştır.

3.2.3. Kullanıcı Araştırması

Çalışma oluşturulan panoramik fotoğrafların belirlenen ölçütler doğrultusunda alanın kullanıcılar açısından görsel etkisinin belirlenmesinde standart formlarda yerinde anket tekniği kullanılmıştır.

Anket çalışması

- Sormaca yönteminin seçimi,
- Anket formlarının hazırlanması,
- Anket formlarının ön değerlendirilmeye tabi tutulması, hataların düzeltilmesi ve uygulanması,
- Anket formlarının çözümlenmesi ve değerlendirilmesi,

olmak üzere 4 aşamadan oluşturulmuştur.

Çizelge 3.2. Çalışma kapsamında kullanılan görsel etki unsurlarının ölçüt grupları ve ölçütlerin, incelenen yazınlardaki dağılımı

ÖLÇÜTLER	ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR												
	Kalın, A., 2004.	Kaptanoğlu, A., 2006	Bozhüyük, Z., 2007	Kıroğlu, E., 2007.	Onur, D., 2007	Sönmez, O., A., 2008.	Temelli, M., 2008.	Üstündağ, B., 2009.	Sezen I., 2009.	Ürüşan, E., 2010	Jafarzadeh, H., 2014,	Naiem, S., M., 2015.	Asur, F., Alphan, H., 2018
A. Fiziksel Peyzaj Unsurları													
Tarihi Nitelik İçermeyen Binalar	X	X	X	X			X	X		X	X	X	X
Ağaç ve Yeşil Doku		X	X	X			X		X	X	X	X	X
Beton Saksılar		X									X		
Reklam ve İlan Tabelaları		X	X			X							
Aydınlatma elemanları		X			X						X		
Zemin Döşemesi		X	X		X	X	X		X	X	X		
Anıt		X				X					X		
Havuz		X							X		X	X	
Pergola ve Üstü Kapalı oturma Birimleri		X	X	X				X			X		
B. Görsel Etkiyi Değerlendirme Ölçütleri													
Tarihi Doku	X			X		X		X					X
Genel Çevre										X		X	
Kullanım Açısından										X		X	
C. Tasarım Fikirleri													
Tarihi dokuya uygun			X	X		X		X					X
Tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte	X	X		X									
Modern Tarzda		X			X			X				X	

3.2.3.1. Sormaca Yönteminin Seçimi

Meydanların görsel etkisini değerlendirmeyi amaçlayan çalışmada, kullanıcıların doğru karar verebilmelerini sağlamak için detaylı panoramik renkli fotoğraflara ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmada fotoğrafların panoramik yapısı nedeniyle A4 veya A3 boyutlarda anket formlarına baskı yolu ile değerlendirilmesi durumunda katılımcıların fotoğraflardan detayları tam olarak algılayamayacağı görüşü ile çalışma online anket yöntemi ile uygulanmıştır.

Çevrimiçi anket uygulaması, katılımcılarla hem yüz yüze hem de uzaktan erişim yöntemleri ile sorgulama olanağı sağlamıştır.

3.2.3.2. Anket Formlarının Hazırlanması

Çalışmada, meydanın görsel açıdan beğeni düzeyi toplam 12 adet algı noktasına ait panoramik fotoğraf aracılığıyla saptanmaya çalışılmıştır. Panoramik fotoğrafların 360 dereceye sahip geniş bir alanı kapsaması nedeniyle, fotoğrafın tamamında fiziksel peyzaj unsurları farklı niteliğe sahip olabilmektedir. Bu nedenle panoramik fotoğraflar anket süresi göz önünde bulundurularak ikiye bölünmüş, sağ ve sol bölüm olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Katılımcılardan değerlendirilen sağ ve sol bölümlerin sahip oldukları fiziksel peyzaj unsurlarının tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından uygunlukları var-yok şeklinde sorgulanmıştır.

İkinci aşamada fotoğrafın tamamı için 5'li Likert Ölçekli (en az 1, en çok 5) beğeni düzeyi sorgulaması yapılmıştır. Tüm mekân bölümlerinin değerlendirmesinin ardından katılımcılardan çalışma alanının kentin genelinde kullanılan tasarımlara benzer nitelikte, kentin tarihi dokusuna uygun, tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte ve modern tarzda tasarım anlayışlarından hangisi ile tasarlanabileceği, standart formlarda anket (tarama) tekniği ile belirlenmiştir.

3.2.3.3. Anket Formlarının Ön Değerlendirmeye Tabi Tutulması ve Hataların Düzeltilmesi ve Uygulanması

Çalışma için hazırlanan anket formları öncelikle anket ve tasarım konusunda tecrübeli (mimar, peyzaj mimarı vb.) uzmanların görüşleri alınarak geliştirilmiştir.

Anket formları, konusunda uzmanlaşmış kişilerle şekil, içerik ve anlam ölçütleri başlıklarında irdelenmiştir. Hazırlanan ön anket formları, rastgele seçilen şehirde yaşayan 10 bireye yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Bu bireylerden elde edilen bilgilerden yola çıkarak son haline getirilen anket formları (bkz. Ek 1) uygulamaya hazır hale getirilerek kent meydanını tanıyan ve/veya aktif bir şekilde kullanan bireylere uygulanmıştır.

3.2.3.4. Anket Formlarının Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

Bilgisayarda oluşturulan excel formatlı çalışma kitabında fiziksel peyzaj unsurlarının verdiği uygunluğu her bir fotoğrafın sağ ve sol bölümü için tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından “1” ve uygun olmama durumu “0” ile tanımlıdır. Bu verilerin ortalaması alınarak görsel etki değerlendirme ölçütlerinin fiziksel peyzaj unsurları açısından oransal uygunluk düzeyleri online anket yaptığımız internet sitesinin ürettiği excel formatlı veri seti kullanılarak çözümlenmiştir.

Sağ ve sol bölümün ortalamaları alınarak meydan bölümleri genel olarak değerlendirilmiştir. Veriler sınıflanırken her bir fiziksel öge için 0-25 puan arası öncelikli değiştirilecek ölçüt, 25-50 puan arası ikinci sırada 50’den fazla puan alanlar ise değişim yapılmayacak ölçütler arasında yer almıştır. Mümkün olduğunca veriler arasında etki puanını yükseltebilecek unsurlarda düzenleme uygulanmıştır. Mekân bölümlerinin beğeni düzeyleri ve katılımcıların tasarım anlayışları ortalamaları alınmıştır.

Sonuç olarak çalışmada görsel etki değerlendirme ölçütlerine ait fiziksel peyzaj unsurlarının uygunluk düzeyleri ile mekân bölümlerinin beğeni düzeyi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Başka bir ifade ile beğeni düzeyini etkileyen fiziksel peyzaj unsurlarının düzeyi saptanmıştır.

3.2.4. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Haritalanması

Meydanda saptanan görsel etki değerlendirme ölçütlerine ait fiziksel peyzaj unsurlarının uygunluk düzeyleri Arcgis yazılımına aktararak haritalanmıştır. Böylece anketlerden elde edilen veriler ve haritalarda görsel olarak anlatılmıştır. Sınıflama değerleri yeşilden (yüksek düzey) kırmızıya (düşük düzey) doğru seçilerek meydanın görsel etki haritaları oluşturulmuştur. Fiziksel unsurların yer almadığı algı noktalarında gözlemlenmeyen unsurlar meydan genelinde haritalarda kırmızı renkte yani “0” değeri olarak yer almamıştır. Yani kırmızı renk olan bölgelerde belirtilen unsurların olmadığı anlaşılabılır.

3.2.5. Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki yada daha çok değişken ile olan ilişkisini test etmek, varsa bu ilişkinin derecesini ölçmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemidir.

Meydana ilişkin bulgular üzerinde yürütülen korelasyon analizinde fiziksel peyzaj unsurlarının tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından değerlendirdiğimiz çalışmada (ortalamalara göre) beğeni düzeyini en çok etkileyen ölçüt bulunmaya çalışılmıştır.

3.2.6. Görsel Etki Değerini Yükseltebilecek Yeni Önerilerin Sunulması

Önerilerin geliştirilmesinde anketten elde edilen veriler kullanılmıştır. Anket verileri ışığında,

1. Fiziksel peyzaj unsurlarının görsel değerlendirme ölçütleri üzerindeki etkisi değerlendirilerek, en düşük ve en yüksek görsel etki değerine sahip mekân tespit edilmiş, her bir mekândaki görsel etki değerini azaltan unsurlar belirlenmiştir.
2. Görsel bozukluk puanları bulunan her bir ölçütün bozukluk değerlerinin azaltılması için şehir sakinlerinin istekleri doğrultusunda bir tasarım fikri uygulanmıştır.

Korelasyon analizi verileri kullanılarak beğeni düzeyini arttırabilecek Fiziksel Peyzaj Unsurları sıralanmıştır. Uygulanabilecek unsurlar iyileştirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada katılımcıların tercih ettiği tasarım anlayışı temelinde en çok iyileştirmesi söz konusu tasarım anlayışı dikkate alınarak tasarlanmıştır.

Görsel etki değeri belirlenen mekânlardan en düşük ve en yüksek beğeni düzeyi puanına sahip olan mekân için 2 adet iyileştirme görüntüsü, mevcut durumun sorgulandığı fotoğraflar üzerinde dikkate alınarak, üç boyutlu görselleştirme ve resim işleme yazılımları ile iyileştirme önerileri oluşturulmuştur. En yüksek ve en düşük mekân bölümleri seçilirken peyzaj unsurlarının çoğunluğunu kapsayacak şekilde olan fotoğraflar seçilmeye çalışılmıştır.

3.2.7. Yeni Öneri Görüntülerin Aynı Anket Tekniği ile Değerlendirilmesi ve Yöntemin Başarı Düzeyinin Saptanması

En yüksek ve en düşük puanı alan 2 adet panoramik fotoğrafa ait yeni öneri görüntüler düzenlenerek online anket yöntemi ile tekrardan ilk ankete katılan katılımcılara uygulanmıştır (bkz. Ek 2).

Öneri görüntülerden elde edilen sonuçlar ile mevcut duruma ait beğeni düzeyi verileri karşılaştırılarak başarı düzeyi saptanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bulgular; 15 Temmuz Milli İrade Meydanı için, görsel etki değeri araştırılacak mekân bölümlerinin belirlenmesi, fiziksel peyzaj unsurlarının görsel etki değerlendirme ölçütleri ile uygunluğunun kullanıcı anketi ile saptanması, fiziksel peyzaj unsurlarının görsel tasarım ilkelerine göre haritalanması, fiziksel peyzaj unsurları ile ölçütler arasındaki tutarlılığının araştırıldığı regresyon analizi, bulgular doğrultusunda görsel etki değerini arttırıcı önerilerin oluşturulması, öneri görüntülerin ankete sunulması ve yöntemin başarısının ölçülmesi olmak üzere 6 aşamada ele alınmıştır.

4.1. Görsel Etki Değeri Araştırılacak Mekân Bölümlerinin Belirlenmesi

15 Temmuz Milli İrade Meydanı'nın görsel etki değerinin belirlenmesinde yöntemde saptanan 12 değerlendirme mekânı için 2017 yılının Mart ayı içerisinde panoramik fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Tüm panoramik görüntüler göz hizası yüksekliğinde (1,6 metre) olup, çekimler başlangıç yönü kuzey ve yaklaşık 315 derecelik alanı kapsamaktadır. Görüntülerin derinliği 130 metreye ulaşabilmektedir. Anket (tarama) tekniği uygulamasında kullanılacak görüntülerin, farklı çekim günlerinde oluşabilecek küçük atmosferik farklılıkların değerlendirmeyi etkileyebileceği düşüncesi ile bilgisayar tabanlı fotoğraf düzenleme ve işleme programları ile fotoğrafların ton ve ışık değerlerinin birbirine benzetilmesine özen gösterilmiştir. Araştırma için belirlenen meydan içerisindeki dış mekân sosyal yaşamı yansıtan, vatandaşların kullanımının fazlaca yüksek olduğu ve rekreasyon etkinliklerinin sürdürüldüğü 12 adet değerlendirme mekâna ait konum ile panoramik görüntüleri ve görüntülere ilişkin açıklamaları Şekil 4.1. - 4.6.' da verilmiştir.

Şekil 4.1. Araştırma Alanında A-B Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri

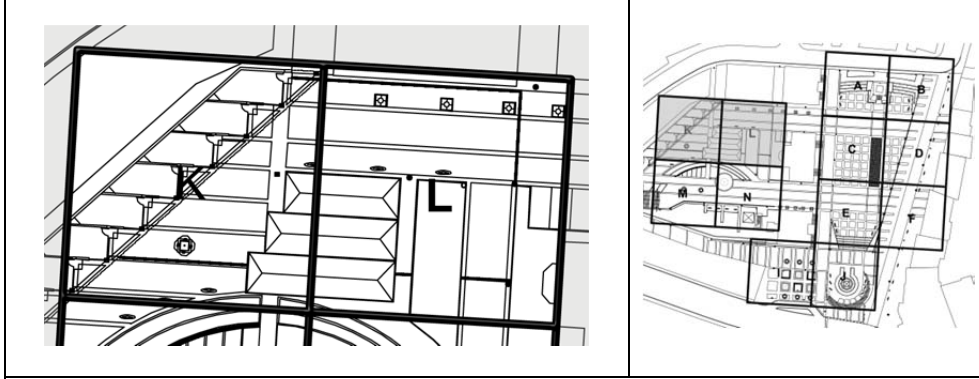
Şekil 4.2. Araştırma Alanında C-D Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri

Şekil 4.3. Araştırma Alanında E-F Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri

Şekil 4.4. Araştırma Alanında I-J Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri

K Değerlendirme Mekânı

Meydanın batısında bulunan K değerlendirme mekânının ön planında kamelya ve ticari üniteler; Arka planında ise, ofis-büroların ve lokantaların yer aldığı yapılar yer almaktadır. Alanın arka planı 90lı yılların başında yapılmış binalar ile çevrilidir. K Değerlendirme mekânında gri granit plak yer döşemesi kullanılmıştır

L Değerlendirme Mekânı

Meydanın batısında, Hükümet Konağının arkasında bulunan L değerlendirme mekânının ön planında Hükümet Konağı, kamelya, ticari üniteler ile bitki parter; Uzak mesafede, ofis-büroların mağaza ve lokantaların yer aldığı yapılar ile Per- goleler yer almaktadır. Alanın yakın çevresi Cumhuriyet dönemi ile 90lı yılların başında yapılmış binalar ile çevrilidir. L Görsel Değerlendirme Mekânında andezit plak kullanılmıştır.

Şekil 4.5. Araştırma Alanında K-L Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri

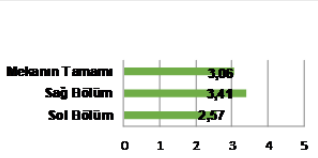
Şekil 4.6. Araştırma Alanında M-N Mekânlarının Plan, Panoramik Görüntüleri ve Nitelikleri

4.2. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Görsel Etki Değerlendirme Ölçütleri ile Uygunluğunun Saptanması

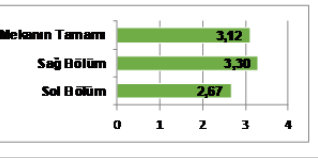
Yöntemin bu aşamasında fiziksel çevrenin görsel etki değerlendirme ölçütleri olan tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından uygunluğu, 2017 yılı Nisan ve Mayıs ayları içerisinde 120 adet katılımcıya online anket yoluyla sorgulanıp belirlenmeye çalışılmıştır. Tamamı aynı değerlerle doldurulan kasıtlı protest cevaplı 2 adet anket elenerek ve 102 adet anket değerlendirilmiştir. 16 adet anket, kent sakinlerinden geri dönüş sağlanmamıştır. Kullanıcı anketi ile araştırma alanında görsel etki değeri araştırılan mekânların sağ ve sol bölümlerine ait tüm ölçütler için mekânların uygunluk puanları toplanarak katılımcı sayısına orantılanmıştır.

Mekânın tümüne ait uygunluk düzeyleri ise sağ ve sol bölüme ait değerlerin ortalaması alınarak saptanmıştır. Çalışmada mekânların sağ ve sol bölümü ile tamamı için beğeni düzeyleri 1-5 arasında belirtilen puanların ortalamaları alınarak saptanmıştır. Çizelgelerde fiziksel peyzaj unsurlarının ölçütlere göre kolay karşılaştırılabilmesi için renk sınıflaması yapılmıştır. Sınıflamada 50 ve üzeri uygunluk puanları yeşil tonlarda 50-25 arası sarı tonlarda ve 25-0 arası turuncu tonlarda gösterilmiştir. Bu alanların görsel etki değerleri ve beğeni düzeyleri mekânlar düzeyinde Çizelge 4.1 - Çizelge 4.12 sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Araştırma alanının A Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

A Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	SOL BÖLÜM			SAĞ BÖLÜM		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
	Tarihi Dokü	Genel Çevre	Kullanım	Tarihi Dokü	Genel Çevre	Kullanım
1) Tarihi nitelik içermeyen binalar	28,43	33,33	19,61	41,18	30,39	18,63
2) Ağaç ve yeşil dokü	14,71	45,10	19,61	16,67	58,82	22,55
3) Beton saksılar	12,75	30,39	27,45	13,73	26,47	36,27
4) Reklam ve ilan tabelaları	7,84	19,61	26,47	5,88	18,63	29,41
5) Aydınlatma elemanları	9,80	37,25	44,12	12,75	36,27	50,98
6) Zemin döşemesi	19,61	35,29	34,31	26,47	28,43	45,10
7) Anıt	59,80	24,51	7,84	58,82	26,47	14,71
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları		
	Tarihi Dokü	Genel Çevre	Kullanım			
1) Tarihi nitelik içermeyen binalar	34,80	31,86	19,12			
2) Ağaç ve yeşil dokü	15,69	51,96	21,08			
3) Beton saksılar	13,24	28,43	31,86			
4) Reklam ve ilan tabelaları	6,86	19,12	27,94			
5) Aydınlatma elemanları	11,27	36,76	47,55			
6) Zemin döşemesi	23,04	31,86	39,71			
7) Anıt	59,31	25,49	11,27			
GENEL ORTALAMA	23,46	32,21	28,36			

Çizelge 4.2. Araştırma alanının B Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

B Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	SOL BÖLÜM			SAĞ BÖLÜM		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
	Tarihi Dokü	Genel Çevre	Kullanım	Tarihi Dokü	Genel Çevre	Kullanım
1) Tarihi nitelik içermeyen binalar	14,71	32,35	18,63	25,49	32,35	19,61
2) Ağaç ve yeşil dokü	11,76	57,84	23,53	12,75	62,75	25,49
3) Beton saksılar	13,73	29,41	31,37	16,67	29,41	34,31
4) Reklam ve ilan tabelaları	8,82	24,51	25,49	7,84	17,65	29,41
5) Aydınlatma elemanları	9,80	38,24	50,00	13,73	38,24	49,02
6) Zemin döşemesi	18,63	35,29	39,22	18,63	36,27	42,16
7) Anıt	42,16	30,39	8,82	50,98	31,37	18,63
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları		
	Tarihi Dokü	Genel Çevre	Kullanım			
1) Tarihi nitelik içermeyen binalar	20,10	32,35	19,12			
2) Ağaç ve yeşil dokü	12,25	60,29	24,51			
3) Beton saksılar	15,20	29,41	32,84			
4) Reklam ve ilan tabelaları	8,33	21,08	27,45			
5) Aydınlatma elemanları	11,76	38,24	49,51			
6) Zemin döşemesi	18,63	35,78	40,69			
7) Anıt	46,57	30,88	13,73			
GENEL ORTALAMA	18,98	35,43	29,69			

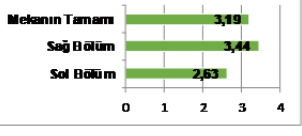
Çizelge 4.3. Araştırma alanının C Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

C Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	SOL BÖLÜM			SAĞ BÖLÜM		
Fiziksel Peyzaj Unsurları		Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları	
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım		Tarihi Doku	Genel Çevre
Tarihi nitelik içermeyen binalar	25,49	35,29	17,65		43,14	32,35
Ağaç ve yeşil doku	15,69	42,16	23,53		18,63	51,96
Havuzlar	14,71	37,25	24,51		14,71	36,27
Beton saksılar	11,76	27,45	36,27		16,67	31,37
Reklam ve ilan tabelaları	11,76	18,63	27,45		13,73	14,71
Zemin döşemesi	20,59	34,31	41,18		23,53	40,20
Fiziksel Peyzaj Unsurları		Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları	
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım			
Tarihi nitelik içermeyen binalar	34,31	33,82	15,69		Mekânın Tamamı	3,16
Ağaç ve yeşil doku	17,16	47,06	22,06		Sağ Bölüm	3,40
Havuzlar	14,71	36,76	25,49		Sol Bölüm	2,54
Beton saksılar	14,22	29,41	32,35			
Reklam ve ilan tabelaları	12,75	16,67	24,51			
Zemin döşemesi	22,06	37,25	40,20			
GENEL	19,20	33,50	26,72			

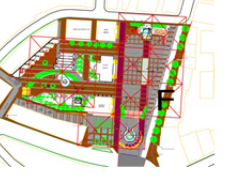
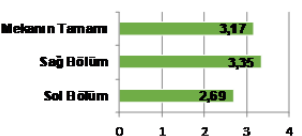
Çizelge 4.4. Araştırma alanının D Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

D Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	SOL BÖLÜM			SAĞ BÖLÜM		
Fiziksel Peyzaj Unsurları		Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları	
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım		Tarihi Doku	Genel Çevre
Tarihi nitelik içermeyen binalar	20,59	28,43	14,71		42,16	31,37
Ağaç ve yeşil doku	12,75	46,08	34,31		15,69	47,06
Havuzlar	8,82	33,33	24,51		11,76	34,31
Beton saksılar	14,71	28,43	25,49		13,73	34,31
Reklam ve ilan tabelaları	5,88	20,59	23,53		8,82	14,71
Aydınlatma elemanları	13,73	31,37	45,10		14,71	35,29
Zemin döşemesi	18,63	35,29	40,20		24,51	37,25
Fiziksel Peyzaj Unsurları		Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları	
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım			
Tarihi nitelik içermeyen binalar	31,37	29,90	14,71		Mekânın Tamamı	3,22
Ağaç ve yeşil doku	14,22	46,57	27,94		Sağ Bölüm	3,45
Havuzlar	10,29	33,82	23,53		Sol Bölüm	2,59
Beton saksılar	14,22	31,37	25,00			
Reklam ve ilan tabelaları	7,35	17,65	21,57			
Aydınlatma elemanları	14,22	33,33	44,61			
Zemin döşemesi	21,57	36,27	39,22			
GENEL	16,18	32,70	28,08			

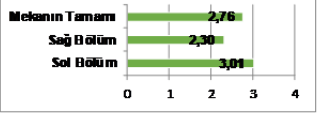
Çizelge 4.5. Araştırma alanının E Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

E Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	SOL BÖLÜM			SAG BÖLÜM		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	21,57	33,33	18,63	36,27	36,27	20,59
Ağaç ve yeşil doku	12,75	57,84	28,43	7,84	53,92	31,37
Havuzlar	11,76	32,35	23,53	10,78	40,20	34,31
Beton saksılar	8,82	29,41	27,45	11,76	34,31	28,43
Reklam ve ilan tabelaları	4,90	16,67	28,43	2,94	25,49	23,53
Aydınlatma elemanları	8,82	38,24	45,10	10,78	35,29	40,20
Zemin döşemesi	16,67	35,29	45,10	18,63	35,29	39,22
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları		
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım			
Tarihi nitelik içermeyen binalar	28,92	34,80	19,61			
Ağaç ve yeşil doku	10,29	55,88	29,90			
Havuzlar	11,27	36,27	28,92			
Beton saksılar	10,29	31,86	27,94			
Reklam ve ilan tabelaları	3,92	21,08	25,98			
Aydınlatma elemanları	9,80	36,76	42,65			
Zemin döşemesi	17,65	35,29	42,16			
GENEL	13,17	35,99	31,02			

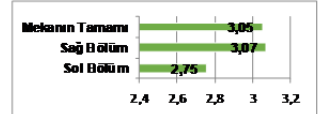
Çizelge 4.6. Araştırma alanının F Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

F Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	SOL BÖLÜM			SAG BÖLÜM		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	20,59	32,35	25,49	36,27	35,29	21,57
Ağaç ve yeşil doku	12,75	51,96	38,24	17,65	50,00	29,41
Havuzlar	8,82	32,35	31,37	15,69	33,33	29,41
Beton saksılar	12,75	28,43	24,51	13,73	30,39	30,39
Reklam ve ilan tabelaları	7,84	18,63	26,47	8,82	20,59	32,35
Aydınlatma elemanları	8,82	31,37	46,08	11,76	31,37	49,02
Zemin döşemesi	16,67	40,20	33,33	21,57	35,29	38,24
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları		
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım			
Tarihi nitelik içermeyen binalar	28,43	33,82	23,53			
Ağaç ve yeşil doku	15,20	50,98	33,82			
Havuzlar	12,25	32,84	30,39			
Beton saksılar	13,24	29,41	27,45			
Reklam ve ilan tabelaları	8,33	19,61	29,41			
Aydınlatma elemanları	10,29	31,37	47,55			
Zemin döşemesi	19,12	37,75	35,78			
GENEL	15,27	33,68	32,56			

Çizelge 4.7. Araştırma alanının I Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

I Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	28,43	27,45	16,67	14,71	25,49	14,71
Ağaç ve yeşil doku	10,78	49,02	25,49	12,75	33,33	23,53
Havuzlar	11,76	31,37	23,53	7,84	26,47	16,67
Beton saksılar	15,69	26,47	26,47	7,84	23,53	21,57
Reklam ve ilan tabelaları	9,80	21,57	27,45	5,88	23,53	27,45
Zemin döşemesi	18,63	35,29	35,29	10,78	31,37	33,33
	Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın nit Beğeni Düzeyi Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım			
Tarihi nitelik içermeyen binalar	21,57	26,47	15,69			
Ağaç ve yeşil doku	11,76	41,18	24,51			
Havuzlar	9,80	28,92	20,10			
Beton saksılar	11,76	25,00	24,02			
Reklam ve ilan tabelaları	7,84	22,55	27,45			
Zemin döşemesi	14,71	33,33	34,31			
GENEL	12,91	29,58	24,35			

Çizelge 4.8. Araştırma alanının J Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

J Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları						
						
	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	25,49	28,43	18,63	21,57	34,31	25,49
Ağaç ve yeşil doku	15,69	54,90	24,51	13,73	51,96	26,47
Reklam ve ilan tabelaları	6,86	20,59	25,49	7,84	21,57	32,35
Zemin döşemesi	19,61	39,22	38,24	21,57	30,39	42,16
	Mekânın Uygunluk Ortalamaları			Mekânın nit Beğeni Düzeyi Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım			
Tarihi nitelik içermeyen binalar	23,53	31,37	22,06			
Ağaç ve yeşil doku	14,71	53,43	25,49			
Reklam ve ilan tabelaları	7,35	21,08	28,92			
Zemin döşemesi	20,59	34,80	40,20			
GENEL	16,54	35,17	29,17			

Çizelge 4.9. Araştırma alanının K Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

K Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları

SOL BÖLÜM

SAĞ BÖLÜM

	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	23,53	30,39	14,71
Ağaç ve yeşil doku	11,76	44,12	28,43
Reklam ve ilan tabelaları	5,88	19,61	28,43
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	9,80	33,33	48,04
Zemin döşemesi	15,69	36,27	40,20

	Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	
15,69	25,49	22,55	
11,76	42,16	25,49	
4,90	24,51	27,45	
4,90	33,33	48,04	
18,63	30,39	38,24	

	Mekânın Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	19,61	27,94	24,02
Ağaç ve yeşil doku	11,76	43,14	33,82
Reklam ve ilan tabelaları	5,39	22,06	25,98
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	7,35	33,33	40,69
Zemin döşemesi	17,16	33,33	34,31
GENEL	12,25	31,96	31,76

Mekân ait Beğeni Düzeyi Ortalamaları

Mekânın Bölümü	Ortalama Beğeni Düzeyi
Mekânın Tamamı	2,76
Sağ Bölüm	2,68
Sol Bölüm	2,70

Çizelge 4.10. Araştırma alanının L Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

L Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları

SOL BÖLÜM

SAĞ BÖLÜM

	Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	36,27	32,35	18,63
Ağaç ve yeşil doku	15,69	42,16	31,37
Reklam ve ilan tabelaları	4,90	19,61	28,43
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	10,78	26,47	41,18
Zemin döşemesi	13,73	39,22	35,29

	Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	8,82	26,47	31,37
Ağaç ve yeşil doku	10,78	40,20	34,31
Reklam ve ilan tabelaları	3,92	16,67	34,31
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	5,88	31,37	47,06
Zemin döşemesi	13,73	32,35	38,24

	Mekânın Uygunluk Ortalamaları		
Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	22,55	25,98	25,00
Ağaç ve yeşil doku	13,24	41,18	32,84
Reklam ve ilan tabelaları	4,41	20,59	31,37
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	8,33	32,35	44,12
Zemin döşemesi	13,73	31,37	36,76
GENEL	12,45	30,29	34,02

Mekânın ağıt Beğeni Düzeyi Ortalamaları

Kategori	Ortalama Değer
Mekânın Tamamı	2,90
Sağ Bölüm	2,61
Sol Bölüm	3,14

Çizelge 4.11. Araştırma alanının M Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

M Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları

SOL BÖLÜM

SAĞ BÖLÜM

Fiziksel Peyzaj Unsurları
Tarihi nitelik içermeyen binalar
Ağaç ve yeşil doku
Havuzlar
Reklam ve ilan tabelaları
Aydınlatma elemanları
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri
Zemin döşemesi

Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			
Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	
30,39	37,25	18,63	
11,76	45,10	29,41	
10,78	33,33	30,39	
6,86	18,63	23,53	
10,78	34,31	50,00	
6,86	32,35	49,02	
15,69	31,37	46,08	

Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları			
Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	
14,71	33,33	20,59	
5,88	45,10	29,41	
5,88	29,41	35,29	
2,94	17,65	32,35	
7,84	28,43	50,00	
8,82	24,51	50,98	
14,71	25,49	49,02	

Fiziksel Peyzaj Unsurları
Tarihi nitelik içermeyen binalar
Ağaç ve yeşil doku
Havuzlar
Reklam ve ilan tabelaları
Aydınlatma elemanları
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri
Zemin döşemesi
GENEL

Mekânın Uygunluk Ortalamaları			
Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım	
22,55	35,29	19,61	
8,82	45,10	29,41	
8,33	31,37	32,84	
4,90	18,14	27,94	
9,31	31,37	50,00	
7,84	28,43	50,00	
15,20	28,43	47,55	
10,99	31,16	36,76	

Mekânın Ortalama Beğeni Düzeyi Ortalamaları			
Fotoğrafın Tamamı	Sağ Bölüm	Sol Bölüm	
2,84	2,58	3,03	
2,2	2,4	2,6	2,8
3	3,2		

Çizelge 4.12. Araştırma alanının N Mekânına Ait Uygunluk Oranları (%) ve Beğeni Düzeyleri

N Mekânı İçin Görsel Etki Değerlendirme Sonuçları

SOL BÖLÜM

SAĞ BÖLÜM

Mekânın Sol Bölümü için Uygunluk Ortalamaları

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	30,39	32,35	22,55
Ağaç ve yeşil doku	11,76	42,16	28,43
Reklam ve ilan tabelaları	6,86	16,67	28,43
Aydınlatma elemanları	10,78	31,37	43,14
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	11,76	18,63	50,98
Zemin döşemesi	19,61	33,33	39,22

Mekânın Sağ Bölümü için Uygunluk Ortalamaları

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	16,67	31,37	27,45
Ağaç ve yeşil doku	13,73	40,20	31,37
Reklam ve ilan tabelaları	3,92	21,57	27,45
Aydınlatma elemanları	8,82	29,41	44,12
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	9,80	24,51	46,08
Zemin döşemesi	18,63	35,29	36,27

Mekânın Uygunluk Ortalamaları

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım
Tarihi nitelik içermeyen binalar	23,53	31,86	25,00
Ağaç ve yeşil doku	12,75	41,18	29,90
Reklam ve ilan tabelaları	5,39	19,12	27,94
Aydınlatma elemanları	9,80	30,39	43,63
Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	10,78	21,57	48,53
Zemin döşemesi	19,12	34,31	37,75
GENEL	13,56	29,74	35,46

Mekânın Beğeni Düzeyi Ortalamaları

Kategori	Ortalama Değer
Fotoğrafın Tamamı	2,83
Sağ Bölüm	2,74
Sol Bölüm	3,08

Fiziksel peyzaj unsurlarının görsel tasarım ölçütlerine göre uyumlarının ölçüldüğü çizelgeler incelendiğinde:

- Tarihi Doku % 2,94 -%59,80,
- Genel Çevre %14,71-%62,75,
- Kullanım açısından ise %7,84-%50,98 arasında sayısal değerler almıştır.
- Genel olarak tarihi dokuya uygunsuzluk değiştirilmesi öncelikli ölçüt olmuştur.

Fiziksel peyzaj unsurları açısından mekânlar tarihi doku yönünden incelendiğinde;

- A, C, D, E, F değerlendirme mekânlarında uygunluk diğer mekânlara oranla daha yüksek puanlar almıştır. Tarihi binaların varlığı bu mekânlarda uygunluk puanlarını yükseltmiştir
- Ağaç ve yeşil doku ile beton saksılar tarihi doku yönünden düşük uygunluk puanları almıştır. Bu unsurların yetersiz ve bakımsız olması bütün mekânlarda uygunluk puanlarında düşüşe neden olmuştur.
- Reklam ve ilan tabelaları ile tarihi doku arasındaki uygunluk yine düşük puanlar almıştır. Meydanın genelinde kirli ve çirkin bir görüntüye neden olduğu için uygunlukta düşüşe neden olmuştur.
- Zemin döşemeleri ile B, E, F, I, K, L, M, N değerlendirme mekânlarında uygunluk diğer mekânlara oranla düşük bulunmuş; tarihi motiflere benzer olmaması ve döşemelerin bakımsız oluşu uygunluk puanlarını olumsuz etkilemiştir.
- Havuzlar ile uygunluk puanları arası ilişkiye bakıldığında; havuzların bakımsız ve çalışmıyor olması uygunluk puanlarında düşüşe neden olmuştur.

- Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri ile uygunluk incelendiğinde ise; K, L, M, N değerlendirme mekânlarında düşük puanlar almıştır. Tarihi dokuya uygun olmayan tasarım ve materyal kullanımı uygunluk puanlarında düşüşe neden olmuştur.

Fiziksel peyzaj unsurları açısından mekânlar genel çevre yönünden incelendiğinde;

- Genel çevre açısından bütün mekânlar ortalama uygun bulunmuştur. Özellikle A, B, C, D, E, F, I değerlendirme mekânlarında tarihi nitelik içermeyen binalar, ağaç ve yeşil doku ile beton saksılar uygun bulunmuştur.
- Reklam ve ilan tabelaları ise değerlendirme mekânlarının hepsinde kirli ve çirkin bir görüntüye neden olduğu için uygunlukta düşüşe neden olmuştur.
- Zemin döşemesinin ön planda yer aldığı A değerlendirme mekânında Uygunluk düşük bulunmuş; bakımsız, yer yer bozulmuş oluşu bu durumu olumsuz etkilemiştir.
- Havuzlar, genel çevre açısından ortalama uyumlu bulunmuştur.
- Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri ile uygunluğun yüksek olduğu mekânlara bakıldığında ise K, L, M değerlendirme mekânları dikkati çekmiştir. Mekânda pergola ve üstü kapalı oturma birimlerinin varlığı genel çevre açısından puanı yükseltmiştir.

Fiziksel peyzaj unsurları açısından mekânlar kullanım yönünden incelendiğinde;

- Tarihi nitelik içermeyen binaların varlığı L değerlendirme mekânı dışında kalan diğer mekânlarda kullanım açısından uygunsuz bulunmuştur.

- Ağaç ve yeşil doku ile kullanım arasındaki uygunluk özellikle A, B, C, I mekânlarında düşük puanlar almıştır. Bu mekânlar meydanın toplanma, dinlenme mekanları olduğu için, kent sakinleri için ağaç ve yeşil doku yetersiz bulunmuştur.
- Beton saksılar ile kullanım arasındaki uygunluk özellikle saksıların yoğun olduğu I değerlendirme mekânında uygunluk düşük bulunmuş; bu unsurların bakımsız, işlevsiz ve aktif olarak kullanılmaması uygunluk puanını etkilemiştir.
- C ve D Değerlendirme mekânların ön planda yer alan reklam ve ilan tabelaları uygunlukta düşüşe neden olmuştur.
- Zemin döşemesi ise kullanım açısından genel olarak uygun bulunmuştur.
- C, D, E, F, M mekânlarında havuzun varlığı kullanım açısından uygunluk düzeyi puanlarını olumlu yönde etkilemiştir.
- K, L, M, N değerlendirme mekânlarında yer alan pergola ve üstü kapalı oturma birimleri varlığı kullanım açısından puanlarını yükseltmiştir.

Meydanın bütününde fiziksel peyzaj unsurlarının görsel tasarım ölçütlerinden elde ettikleri toplam puanlar bu unsurların var olduğu mekânlardaki ortalamaları alınarak saptanmıştır. Buna göre meydanın tamamında uygunluk düzeyleri düşük puanlıdır. Anıt dışındaki tüm peyzaj unsurları tarihi dokuya uygun bulunmamıştır. Özellikle meydanda yaralan peyzaj yapıları (havuzlar, pergola ve üstü kapalı oturma birimleri, aydınlatma ve banklar) kentin genelinde kullanılanlarla benzer nitelikte olup; meydan için özel tasarlanmamış olması bu algıyı güçlendirmektedir. Genel çevre için verilen uygunluk puanlarının tarihi dokuya göre yüksek olmasını, kent genelindeki peyzaj yapılarının kullanıcılar tarafından benimsenmiş veya alışılmış olması ile açıklayabilir (Çizelge 4.13).

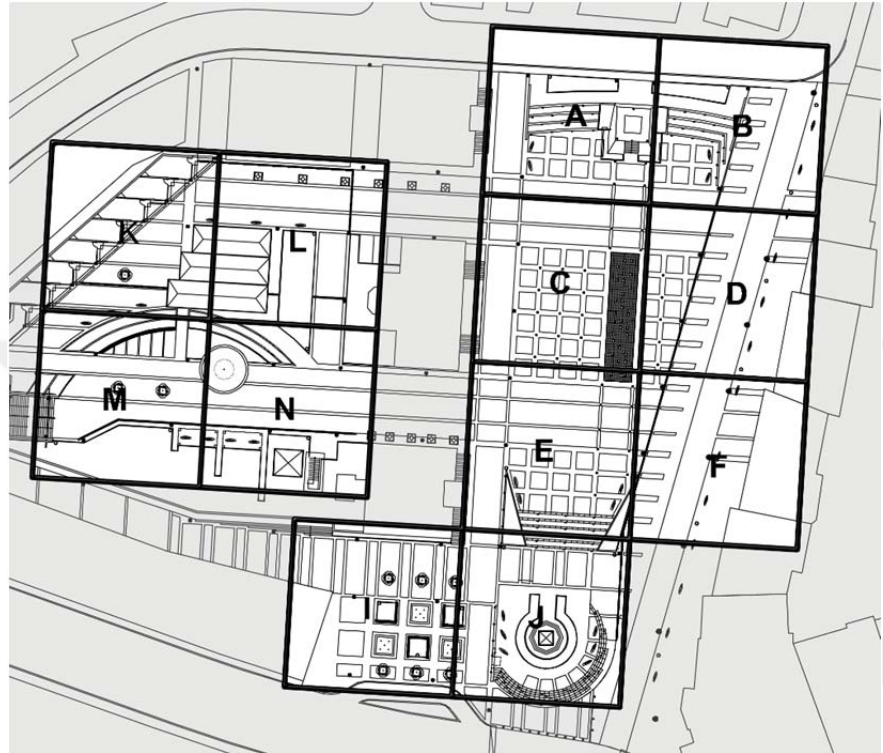
Çizelge 4.13. Fiziksel Peyzaj Elemanlarının Görsel Etki Ölçütlerine Göre Dağılım Oranları (%)

Fiziksel Peyzaj Unsurları	Tarihi Doku (%)	Genel Çevre (%)	Kullanım Açısından (%)
Tarihi nitelik içermeyen binalar	25,94	31,29	20,26
Ağaç ve yeşil doku	13,15	48,16	27,94
Beton saksılar	13,17	29,27	28,78
Reklam ve ilan tabelaları	6,90	19,89	27,21
Aydınlatma elemanları	10,87	33,58	46,32
Zemin döşemesi	18,55	34,15	39,05
Anıt	52,94	28,19	12,50
Havuzlar	11,11	33,33	26,88
Pergola ve Üstü kapalı oturma birimleri	8,58	28,92	45,83

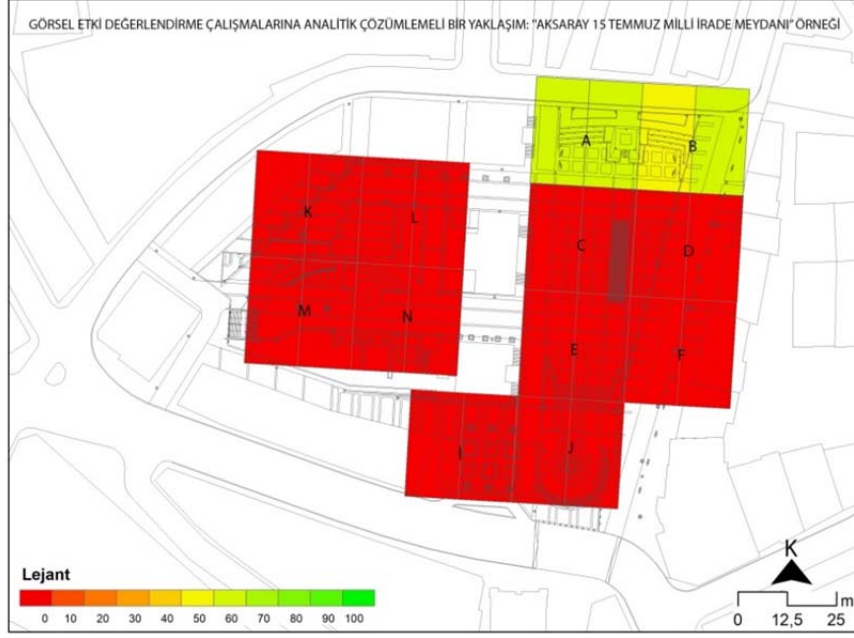
4.3. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Haritalanması

Araştırma alanında bulunan fiziksel peyzaj unsurlarının tamamı mekânların hepsinde bulunmamaktadır. Bazı mekânlarda çeşitlilik yüksek iken bazılarında sınırlıdır. Çizelge 4.14 de mekânlarda var olan peyzaj unsurları verilmiştir. Çalışmanın sonuçlarının yani mekânların peyzaj unsurları açısından uygunluk düzeylerinin görsel olarak tüm çalışma alanında kıyaslanabilmesi için beğeni düzeyi puanları haritalanmıştır. Elde edilen puanlar Arcgis yazılımında sınıflandırılarak Şekil 4.7 ile Şekil 4.39 arasında verilmiştir.

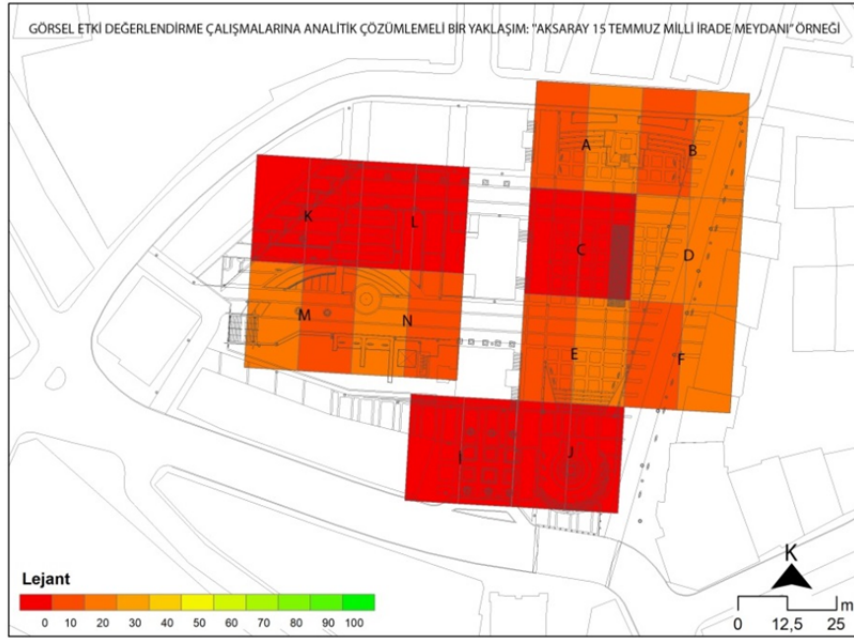
Çizelge 4.14. Fiziksel Peyzaj Unsurlarının Değerlendirme Mekânlarında Varlıklarının Dağılımı

Fiziksel Peyzaj Unsurları	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Anıt	x	x												
Aydınlatma Elemanları	x	x		x	x	x							x	x
Ağaç ve Yeşil Doku	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Beton Saksılar	x	x	x	x	x	x	x							
Tarihi Nitelik İçermeyen Binalar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Havuz			x	x	x	x	x						x	
Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimleri											x	x	x	x
Reklam ve İlan Tabelaları	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zemin Döşemesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

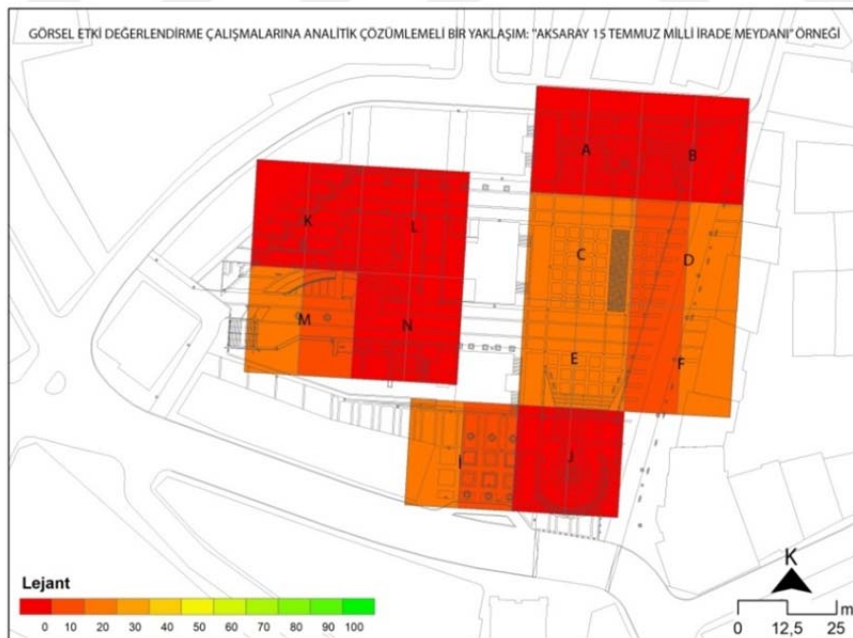
Şekil 4.7. Anıtın Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

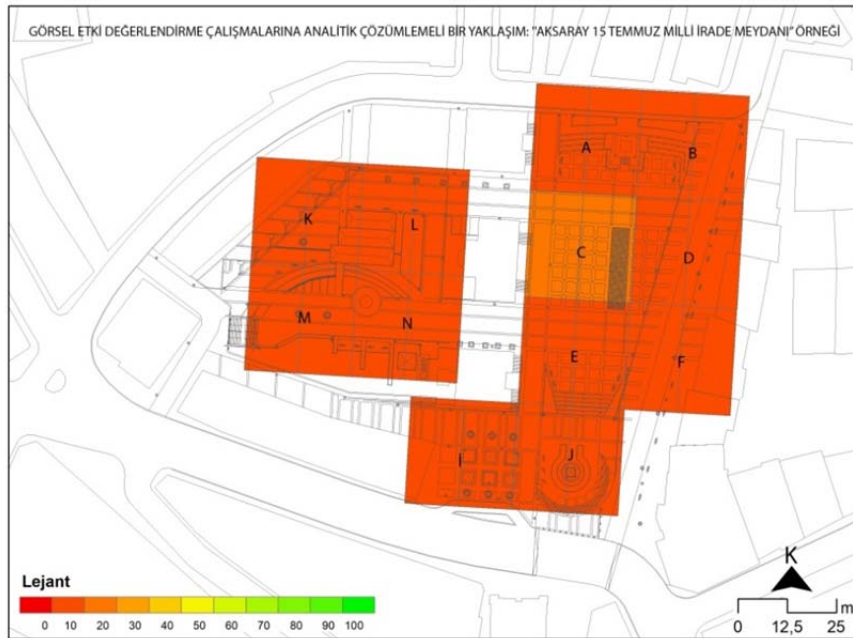
Şekil 4.8. Aydınlatma Elemanlarının Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

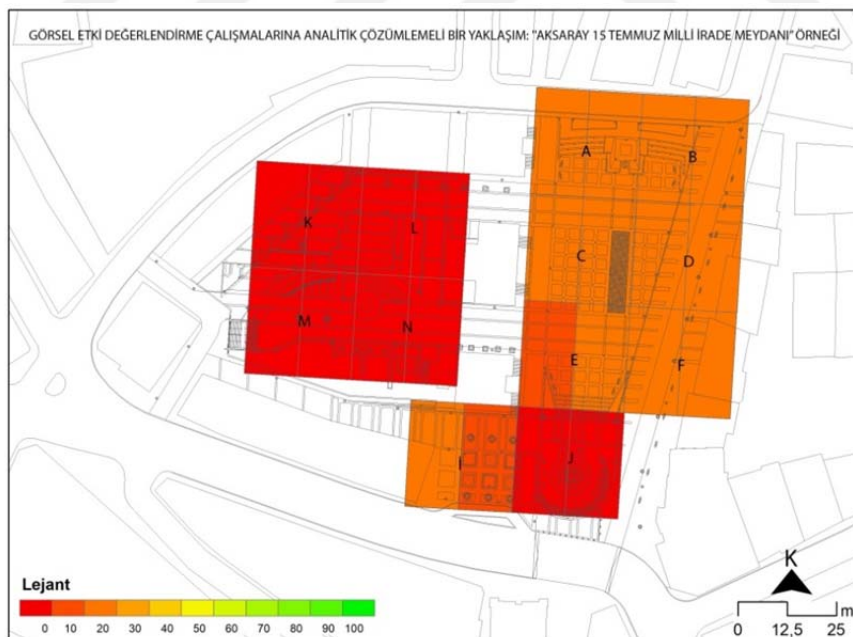
Şekil 4.9. Tarihi Nitelik İçermeyen Binaların Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 4.10. Havuzun Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

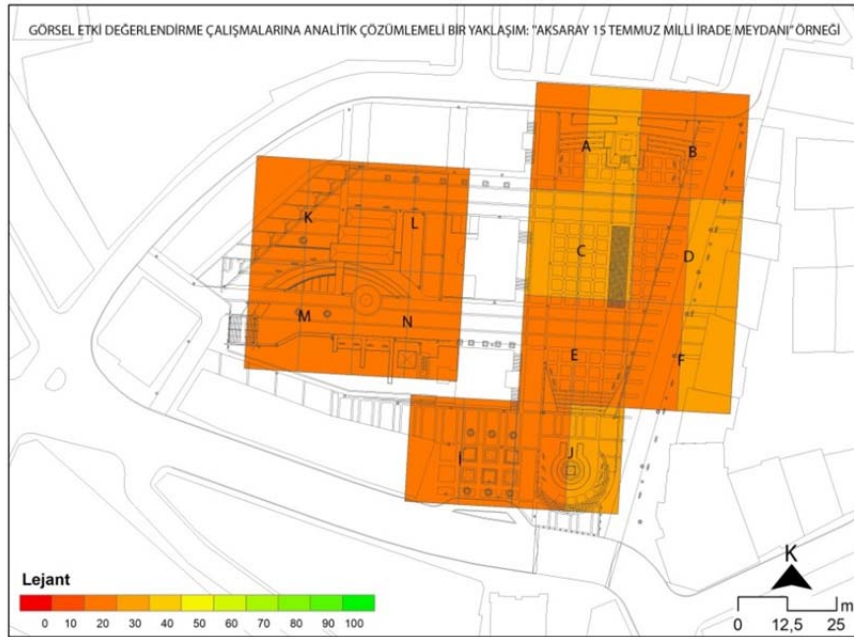
Şekil 4.11. Reklam ve İlan Tabelalarının Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

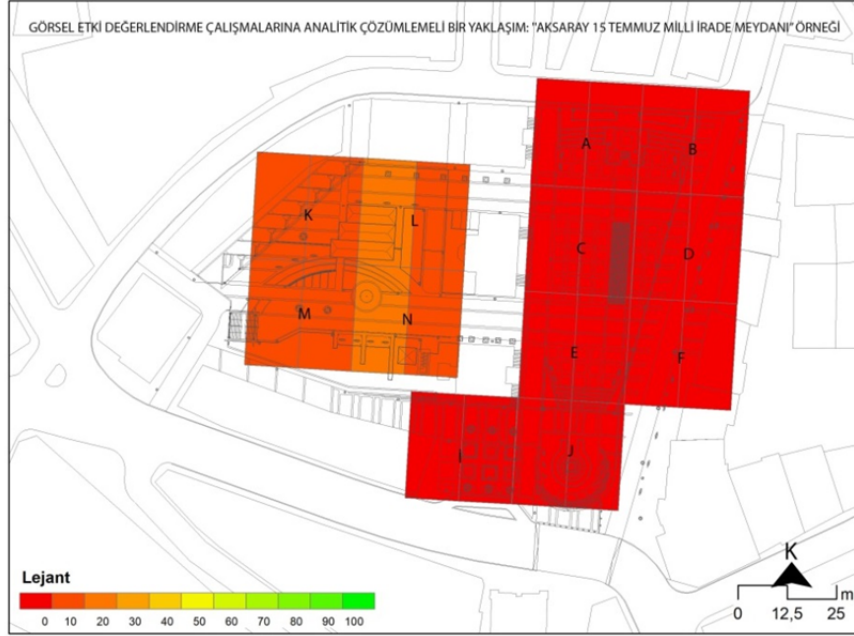
Şekil 4.12. Beton Saksıların Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

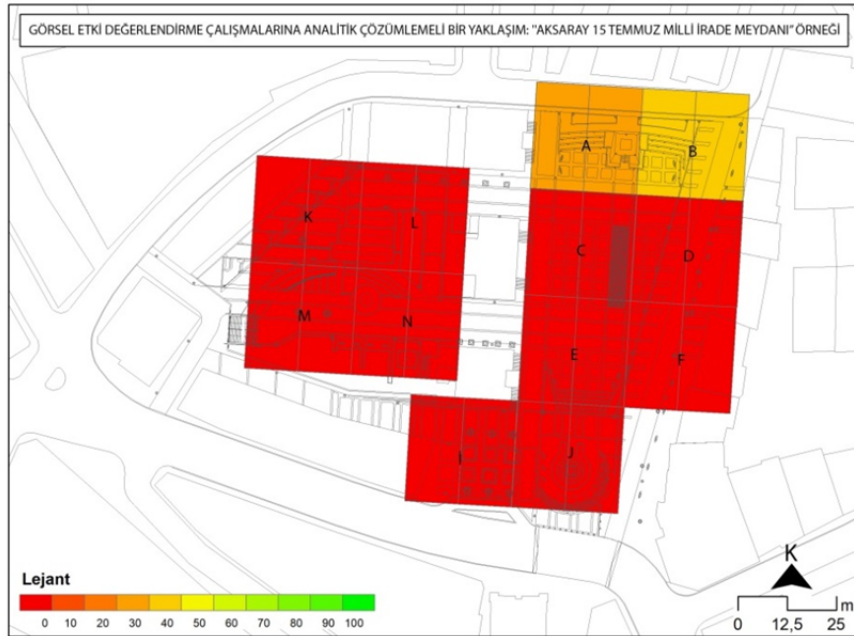
Şekil 4.13. Ağaç ve Yeşil Dokunun Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

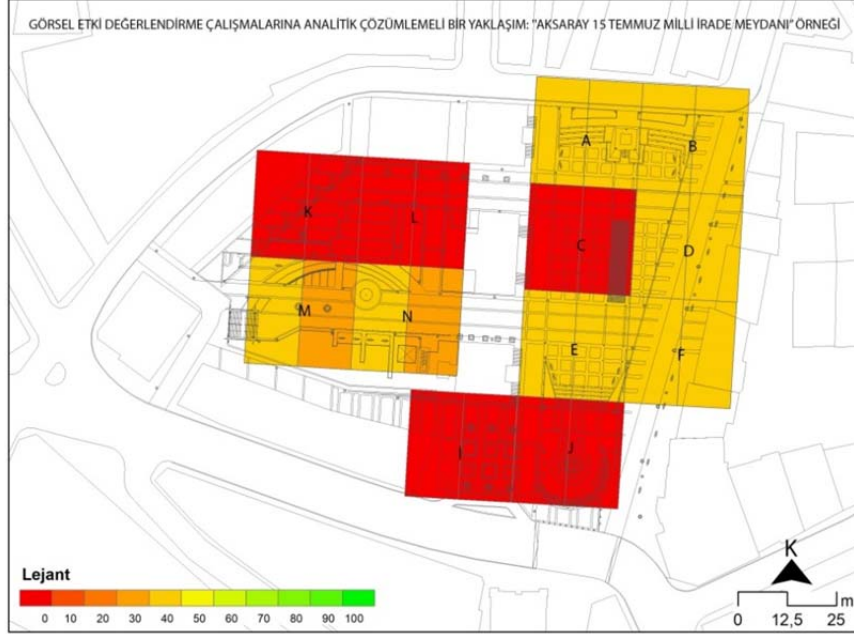
Şekil 4.14. Zemin Döşemesinin Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

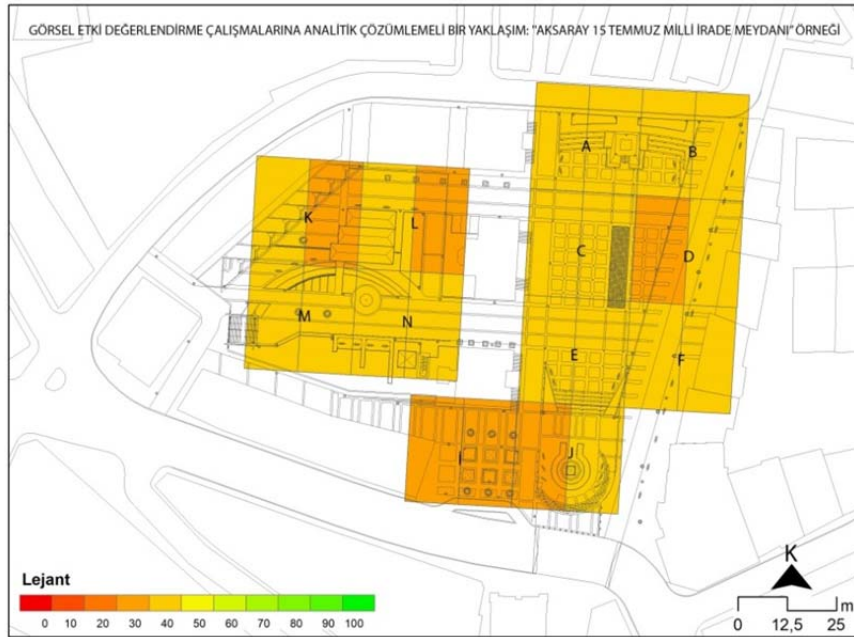
Şekil 4.15. Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimlerinin Tarihi Doku Açısından Değerlendirilmesi

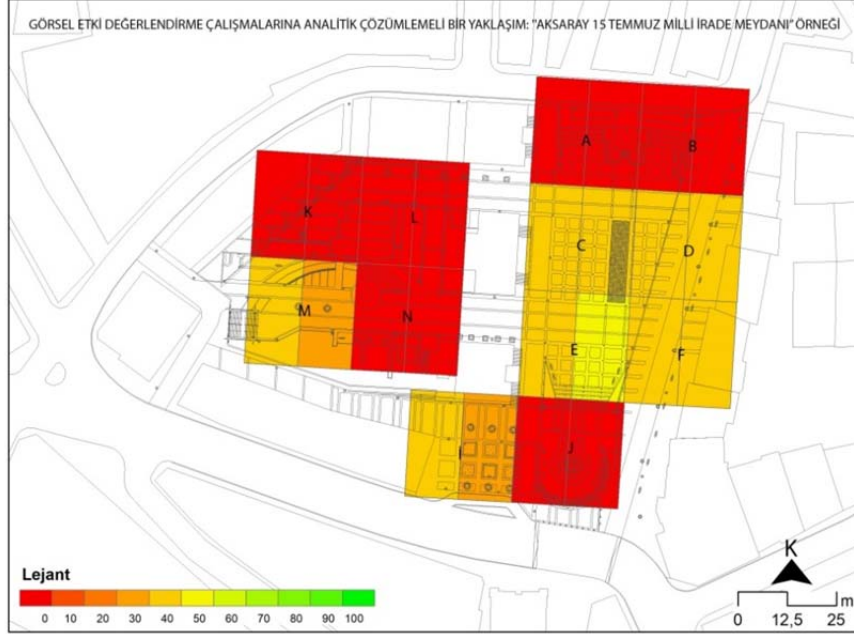
Şekil 4.16. Anıtın Genel Çevre ile İlişkisi

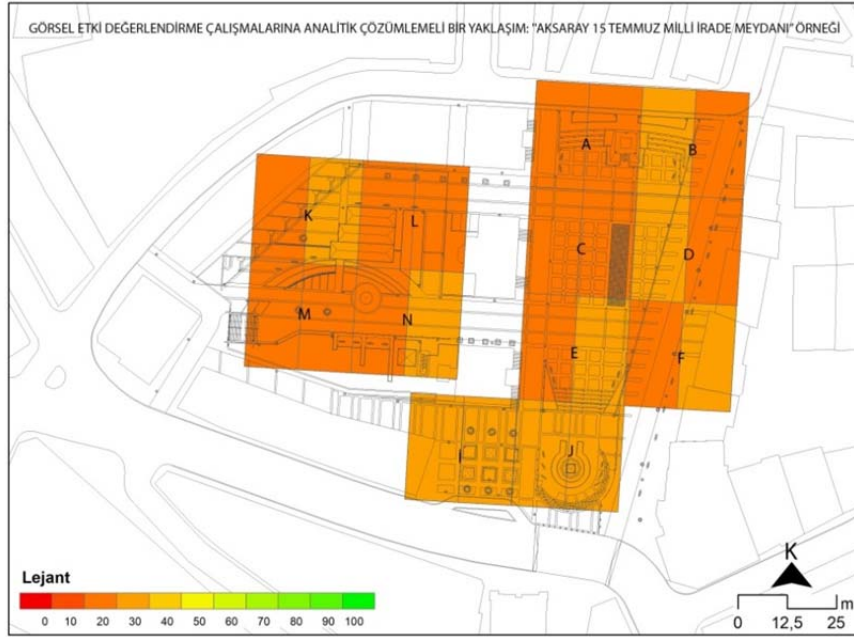
Şekil 4.17. Aydınlatma Elemanlarının Genel Çevre ile İlişkisi

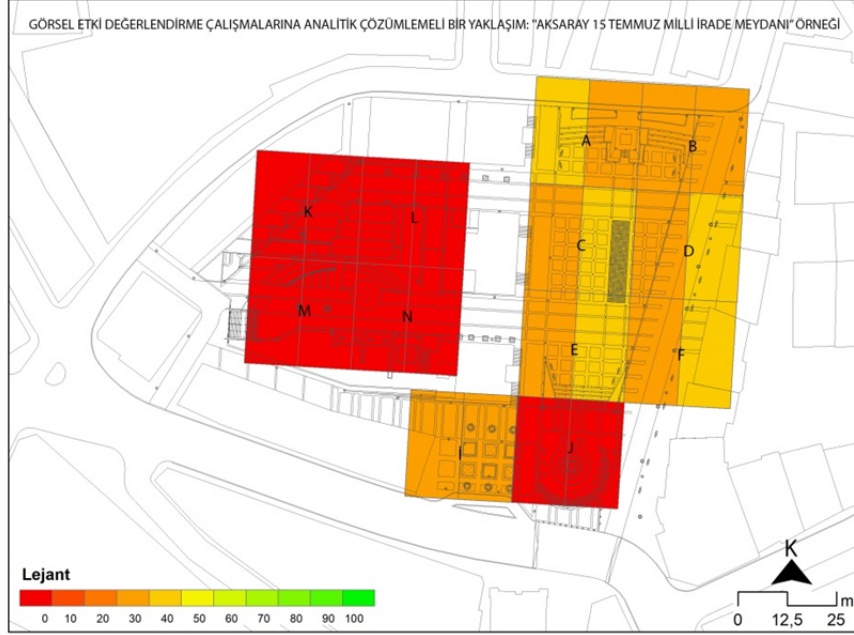
Şekil 4.18. Tarihi Nitelik İçermeyen Binaların Genel Çevre ile İlişkisi

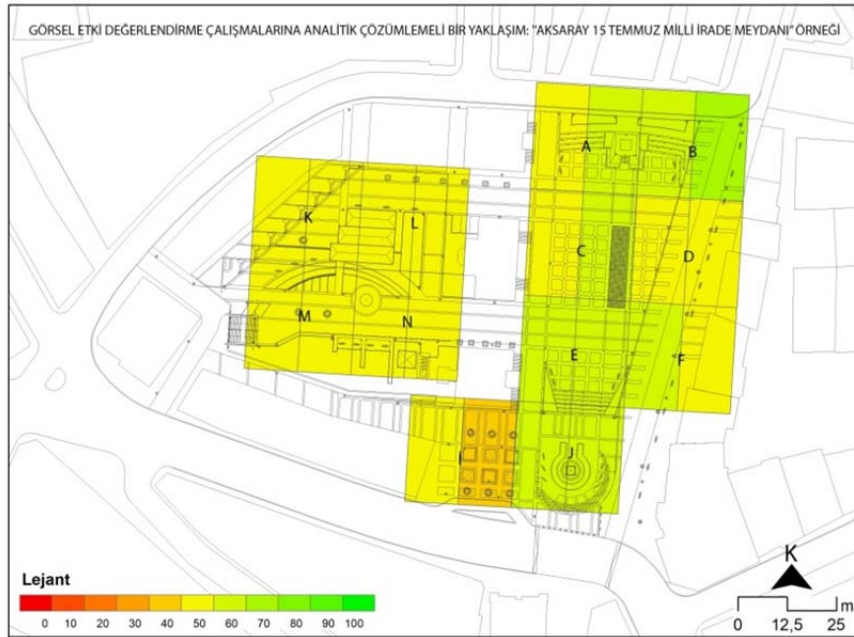
Şekil 4.19. Havuzların Genel Çevre ile İlişkisi

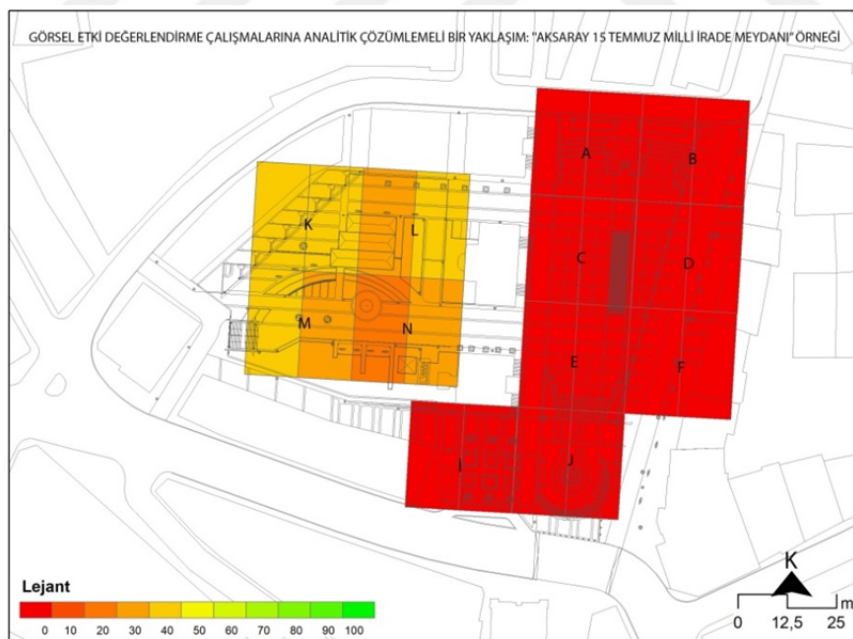
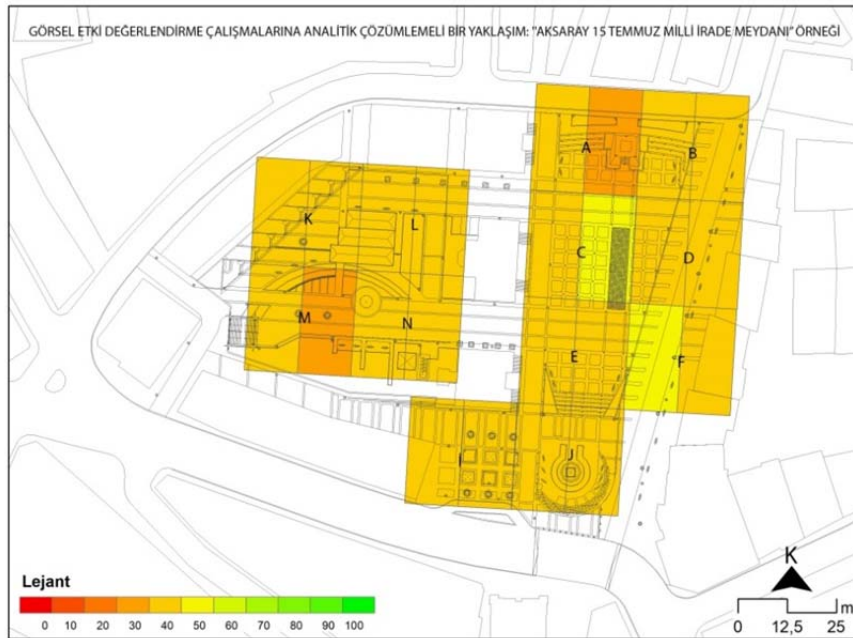
Şekil 4.20. Reklam ve İlan Tabelaları Genel Çevre ile İlişkisi

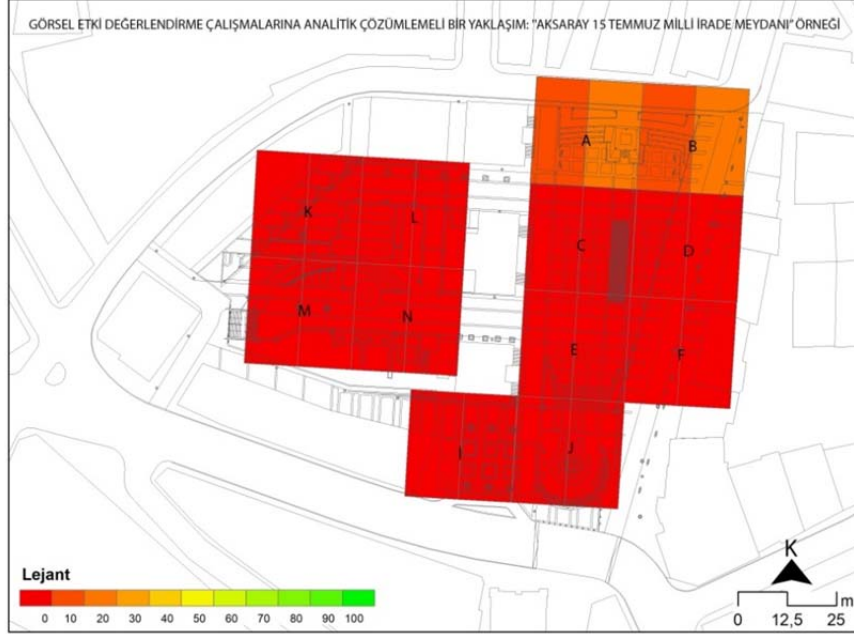

Şekil 4.21. Beton Saksıların Genel Çevre ile İlişkisi

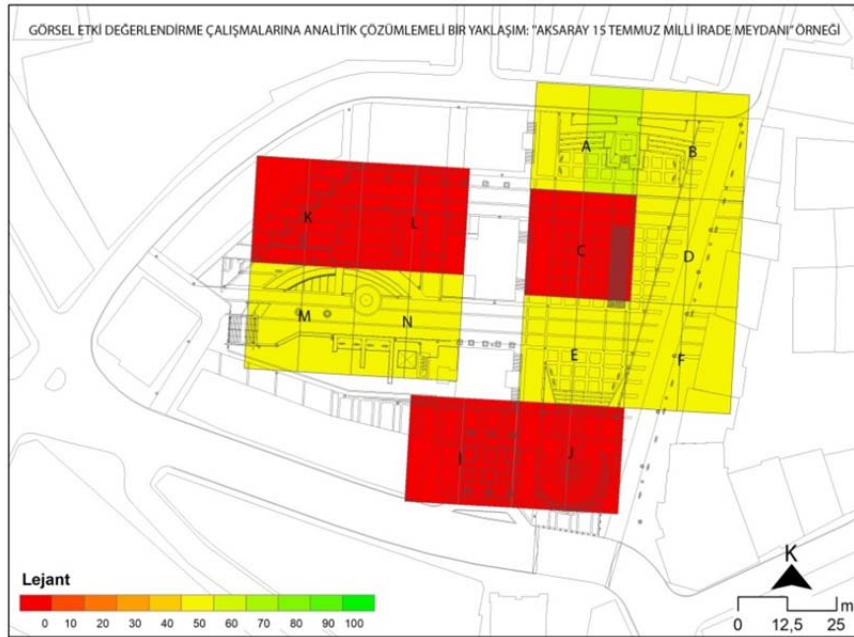

Şekil 4.22. Ağaç ve Yeşil Dokunun Genel Çevre ile İlişkisi

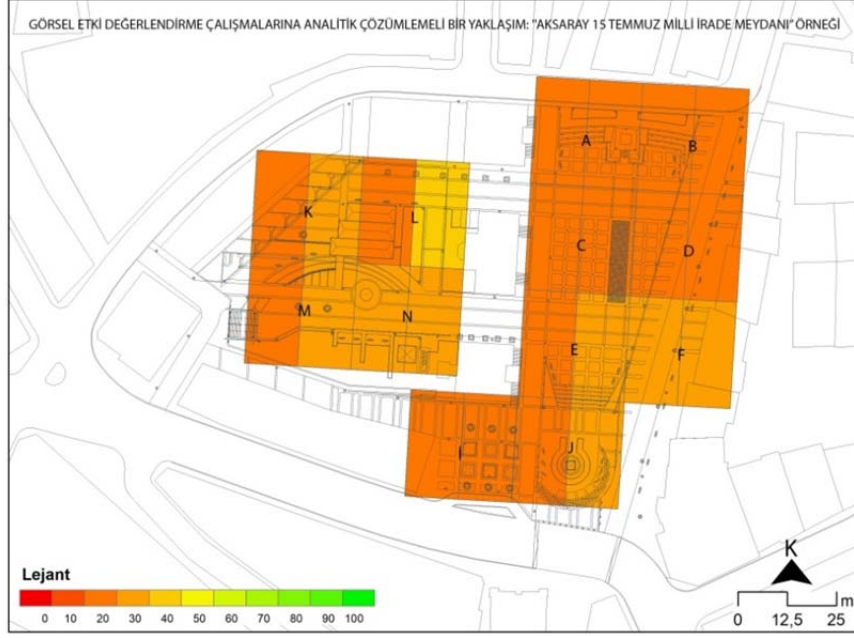

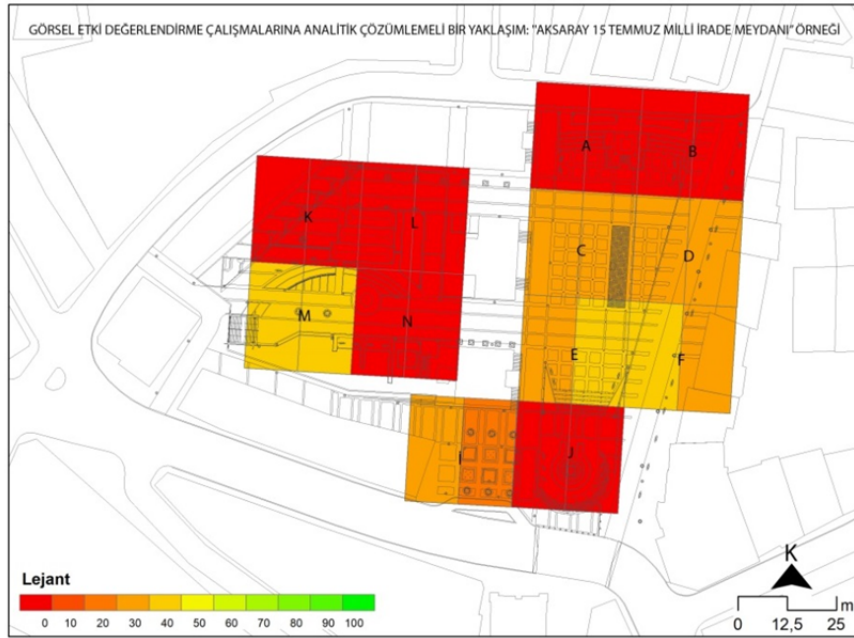
Şekil 4.25. Anıtın Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

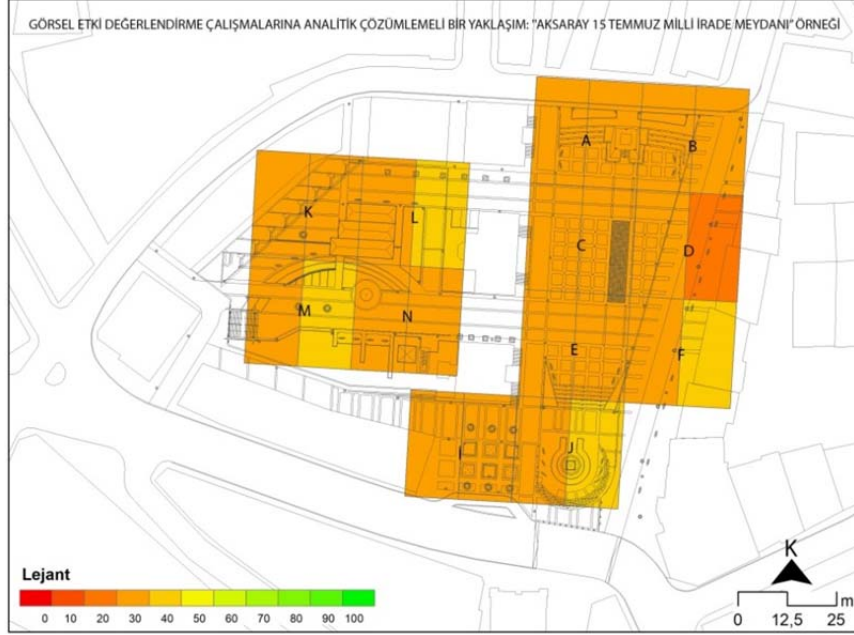
Şekil 4.26. Aydınlatma Elemanlarının Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

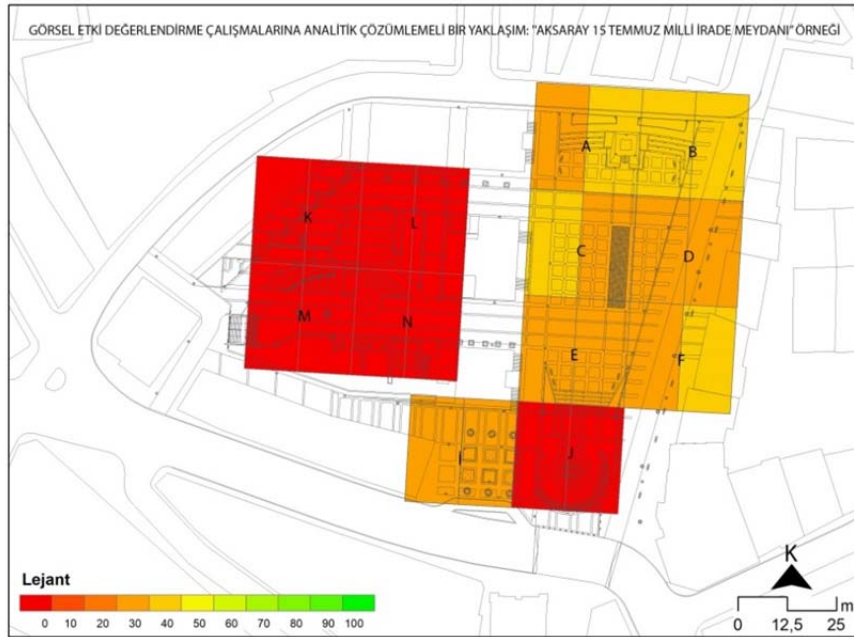
Şekil 4.27. Tarihi Nitelik İçermeyen Binaların Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

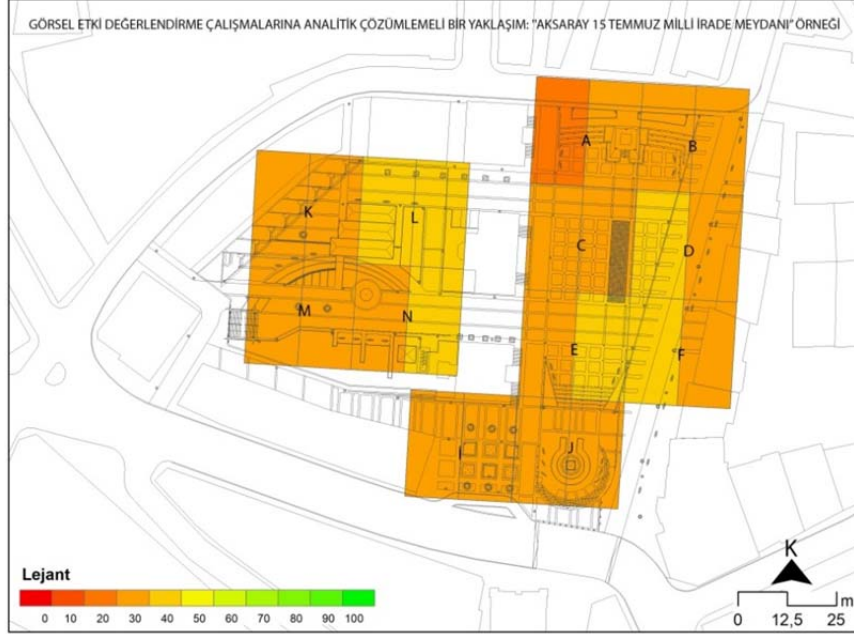
Şekil 4.28. Havuzların Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

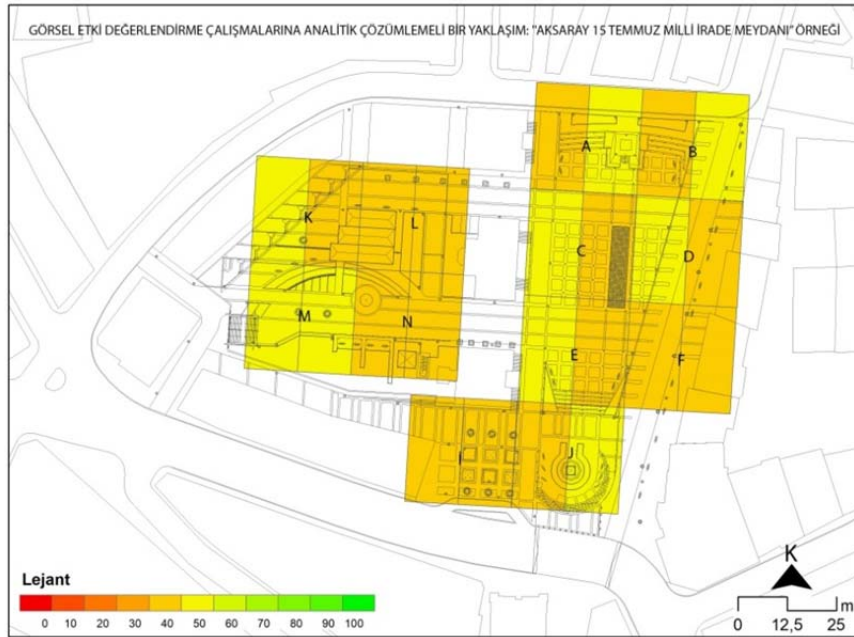
Şekil 4.29. Reklam İlan Tabelalarının Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

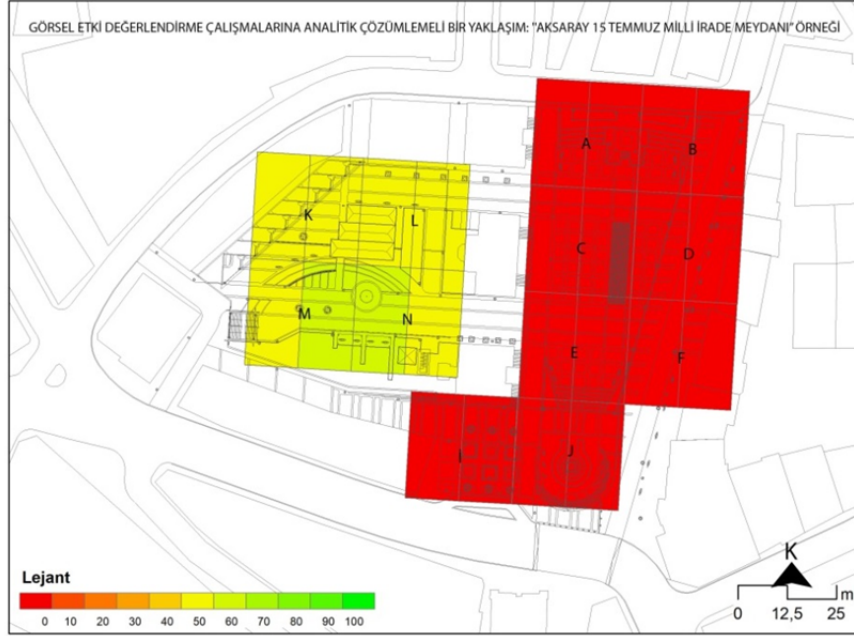
Şekil 4.30. Beton Saksıların Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 4.31. Ağaç ve Yeşil Dokunun Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

Şekil 4.32. Zemin Döşemesinin Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

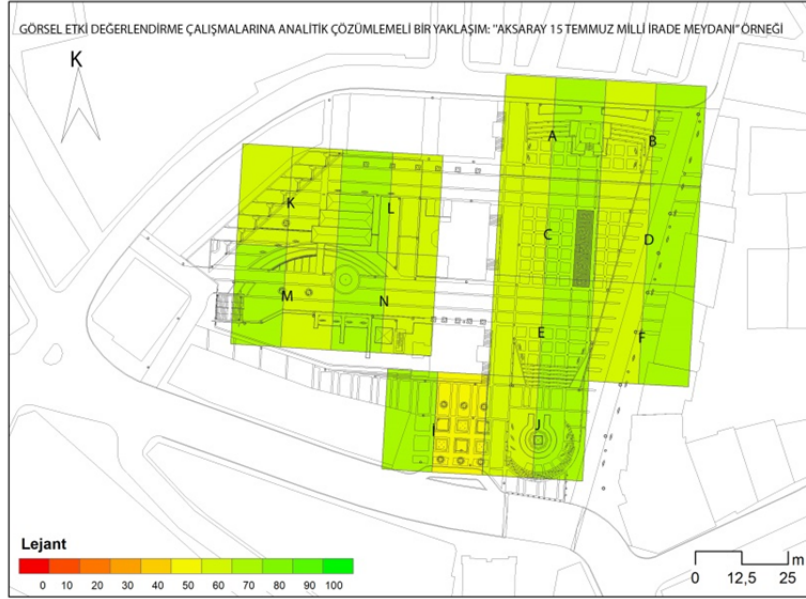
Şekil 4.33. Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimlerinin Kullanım Açısından Değerlendirilmesi

Fiziksel peyzaj unsurlarının tarihi doku ile uyumu değerlendirildiğinde ağaç ve yeşil doku, havuzlar, pergola ve üstü kapalı oturma birimleri ile reklam ve ilan tabelaları uyumsuz bulunmuştur. Tarihi doku açısından değerlendirilen unsurlar meydanın bütününde 3,92-59,31 arasında değerler almıştır (Şekil 4.7-4.15).

Fiziksel peyzaj unsurlarının genel çevre ile ilişkileri incelendiğinde reklam ilan tabelalarının varlığı, beton saksılar, pergola ve üstü kapalı oturma birimleri ile zemin döşemesi genel olarak uyumsuz bulunmuştur. Genel Çevre ile İlişkiler meydanın bütününde 16,67-60,29 arasında değerler almıştır (Şekil 4.16 - 4.24).

Fiziksel peyzaj unsurları kullanım açısından değerlendirildiğinde tarihi nitelik içermeyen binalar, havuzlar ile reklam ve ilan tabelaları uyumsuz bulunmuştur. Kullanım açısından değerlendirilen unsurlar meydanın bütününde 11,27- 50,00 arasında değerler almıştır (Şekil 4.25 - 4.33).

Meydanın mevcut durumunda görsel algı noktalarının beğeni düzeyi ile olan ilişkileri incelendiğinde 2,76-3,22 puanlar arasında beğeni düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Şekil 4.34).

Şekil 4.34. Görsel Algı Noktalarının Beğeni Düzeyi ile İlişkisi

Çalışmada fiziksel peyzaj unsurları ile ölçütler arasında olası ilişkileri saptayabilmek için kullanıcıların mekânlara ait beğeni düzeyi araştırılmıştır. Çizelge 4.1 ve 4.12 arasındaki beğeni düzeyleri incelendiğinde aşağıdaki açıklamaları yapmak mümkündür.

- Mekânların sağ, sol ve tamamına ilişkin düzeyler 2,57-3,41 arasındadır. En yüksek bütün mekân düzeyleri D mekânıdır.
- Mekânın tamamına ilişkin düzeyler hiçbir mekânda en düşük olarak belirtilmemiştir.
- Mekânlarda beğeni düzeyi 0-3 arası düşük 3-5 arası yüksek kabul edilmiştir.

- Sağ bölümü yüksek çıkanlar sırasıyla A, B, C, D, E, F, I; Sol bölümü yüksek çıkanlar ise I, L, M, N mekânlarıdır.
- Bu bölümlerde tarihi nitelikte binaların yoğun olduğu ve fiziksel peyzaj unsurlarının çeşitliliği gözlemlenmektedir.

4.4. Korelasyon Analizi

Çalışmada hangi ölçütün beğeni düzeyini etkilediğini ve daha sonraki aşamalarda uygun ölçütün görsel etkiyi yükseltme çalışmalarında kullanmak üzere korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen ölçüt puanları ile beğeni düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla korelasyon analizleri yürütülmüştür. Excel yazılımında kullanıcıların panoramik görüntülerin sağ ve sol bölümleri için belirttikleri 24 adet beğeni düzeyi puanı ile aynı resimlere ait 27 adet ölçüt arasındaki dağılım grafikleri oluşturularak R^2 değerleri Çizelge 4.15 te verilmiştir.

Çizelge 4.15. 15 Temmuz Milli İrade Meydanı Korelasyon Analizi Sonuçları

Korelasyon Testi *	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından
Ağaç ve Yeşil Doku	0,1039	0,2217	0,0248
Anıt	0,0147	0,0143	0,0604
Aydınlatma Elemanları	0,1181	0,0542	0,0435
Beton Saksılar	0,0928	0,0596	0,0509
Havuz	0,0348	0,0114	0,0102
Pergola ve Üstü Kapalı Oturma Birimleri	0,0142	0,0142	0,0142
Reklam ve İlan Tabelaları	0,0577	0,0531	0,0481
Tarihi Nitelik İçermeyen Binalar	0,6915	0,1521	0,0129
Zemin Döşemesi	0,3879	0,0383	0,0217

* "R" değeri, eğim değeri ile aynı işarete sahiptir ve 0 ile 1 arasında değişmektedir.

- Eğer r değeri 0.8'den büyükse, 2 değişken arasında iyi bir ilişkinin olduğunu, buna karşın 0.5'den küçükse zayıf bir ilişkinin olduğu anlaşılır.
- $r = +1$ ise, x ile y arasında artan doğrusal bir ilişki vardır ve doğrusal eğri tüm noktalardan geçmektedir.
- $r = -1$ ise, x ile y arasında azalan doğrusal bir ilişki vardır ve doğrusal eğri tüm noktalardan geçmektedir (Ankara Üniversitesi, 2019).

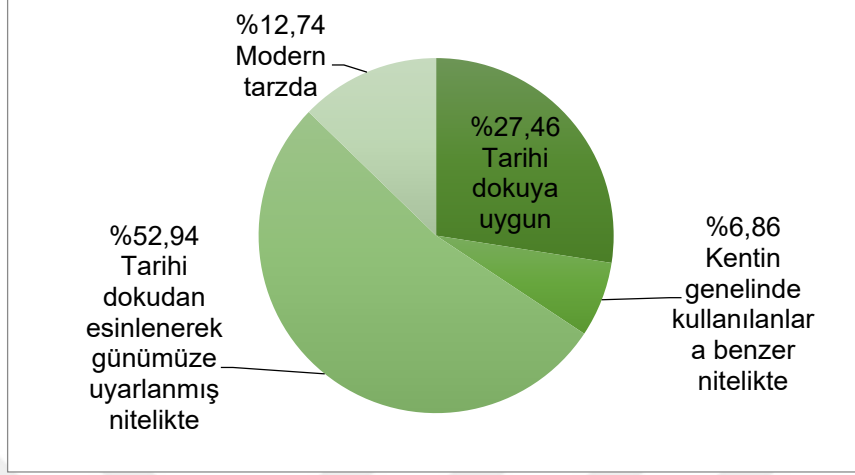
Çizelge 4.15. incelendiğinde değerlerin tamamında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak kullanıma ilişkin ölçütler “0” değerine yakın olup mevcut bir ilişkinin varlığından söz etmek mümkün değildir. Yine genel çevre açısından da aynı durum geçerlidir. Sadece ağaç ve yeşil doku için değerler biraz daha yüksektir.

Tarihi dokuya ilişkin ölçütlerden beğeni düzeyini en çok etkileyen tarihi nitelik içermeyen binaların uygunluk puanlarıdır. Uygunluk düzeyi artışı ile beğeni düzeyi arasında 0,69 değerinde yani %69 oranında bir ilişkiden söz etmek mümkündür. Zemin döşemesi ise ikinci düzeyde 0,39 yani %39 ilişki bulunmaktadır.

Bu nedenle görsel etkiyi iyileştirme çalışmalarında öncelikle tarihi nitelik içermeyen binaları, zemin döşemesi ile ağaç ve yeşil dokuya ilişkin tasarım düşünceleri ile uygunluk puanları yükseltebilme hedeflenmiştir.

4.5. Görsel Etki Değerini Yükseltebilecek Önerilerin Oluşturulması

Kent meydanında yaralan fiziksel peyzaj elemanlarından beklenen tasarım fikrini belirleyebilmek amacıyla “ Bu meydandaki zemin, gölgelendirme, havuz, bitki saksıları, aydınlatma gibi gereçlerin genel tasarım fikri aşağıdakilerden hangisi gibi olmalıdır?” biçiminde seçenekler sunarak meydana görülmesi istenen tasarım fikri belirlenmeye çalışılmıştır. Sormaca sonunda %27,46 tarihi dokuya uygun, %6,86 kentin genelinde kullanılanlara benzer nitelikte, %52,94 tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte ve %12,74 ise modern tarzda tasarlanması istenmiştir.

Şekil 4.35. Araştırma Alanında Uygulanması İstenen Tasarım Fikirlerinin Yüzdelik Dağılımları

Görsel etki değeri saptanan mekânların etki değerini yükseltebilecek önerilerin hazırlanması için, Şekil 4.35’ de görüldüğü gibi tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte tasarım fikri ağırlıklı olarak tercih edilmiştir.

Mekânlara ait düzenleme çalışması için en farklı uygunluk puanlarına sahip iki mekânın iyileştirme sonrası puan değişimlerini belirleyebilmek için uygunluk puanı en yüksek mekân ile en düşük mekânlar seçilmiştir.

Düzenleme yapılırken meydanın mevcut tasarımını değiştirmeden yer döşemesi ve bina cephesi doku-renk olarak, havuzlar çalışır aktif görünüme getirilmiş, pergola ve üstü kapalı birimleri biçim olarak tarihi dokuyu yansıtabilecek nitelikte değiştirilmiş ağaç - yeşil doku ise sayıca arttırılıp daha bakımlı görünüme getirilmiştir. Araştırma alanında yapılacak olan değişikliklerde tarihi binalarda kullanılan mimari doku-renk göz önünde bulundurulmuştur (Şekil 4.36 ve Şekil 4.37).

Şekil 4.36. A Değerlendirme Mekânı Mevcut Hali ve Düzenlenen Hali

Şekil 4.37. M Değerlendirme Mekânı Mevcut Hali ve Düzenlenen Hali

Bina cepheleri mevcut tarihi binalarda kullanılan sarı kesme tuf taş rengine yakın renklerle değiştirilmiştir. Cepheler düzenlenirken anketlerde kent sakinlerinin istemediği görüntülerde olan ve tarihi doku ile uyumsuz olup, rahatsız

edici olan reklam ve ilan tabelaları temizlenmiş; Genel çevrede ağaç ve yeşil dokuyu zenginleştirmek için yer yer bina balkonları yeşillendirilmeye çalışılmıştır.

Anketlerle yetersiz bulunduğu belirtilen meydanın ağaç ve yeşil dokusu artırılmıştır. Bakımsız görünen bitkiler görsel olarak iyileştirilmeye çalışılmıştır. Anıtın yer aldığı platformdaki bozulmuş kaplamalar onarılmıştır. Bazı bölümlerde yer döşemelerinde oluşmuş deformasyonlar düzeltilmiş; bazı bölümlerde ise daha geleneksel formlu mevcut tarihi bina renklerine uyumlu kaplamalar seçilmiştir. Mevcut havuzlar bozulmuş kaplamaları onarılmış aktif çalışır görünüme getirilmiştir. Mevcut tarihi dokuya uyumsuz bulunan pergola ve üstü kapalı oturma birimleri daha geleneksel tasarlanmış birimlere dönüştürülmüştür.

4.6. Öneri Görüntülerin Ankete Sunulması ve Yöntemin Başarı Düzeyinin Ölçülmesi

Yöntemin bu bölümünde ilk anket çalışması ve korelasyon analizi verileri doğrultusunda etki düzeyi yükseltilmiş mekânlara ait panoramik fotoğraflarda yer alan fiziksel peyzaj unsurlarını, sağ ve sol tarafı ayrı ayrı olmak üzere fotoğrafın uygunluk durumları ve fotoğrafların beğeni düzeyleri anket aracılığıyla ölçülmüştür.

Anket çalışması ağırlık olarak önceki anket çalışmasına katılan bireylere yapılmaya çalışılmıştır. 121 adet katılımcıya, 2018 yılı Eylül ve Ekim ayları itibarıyla online anket yoluyla sorgulama yapılmıştır. Zira bu katılımcılardan 103 adedi anketi tamamlayabilmiştir. Anket sonucu alınan veriler hatalı ve eksik cevap veren katılımcılara ait anketler gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. İyileştirilmiş yeni fotoğraflarda fiziksel peyzaj unsurlarının görsel etki değerlendirme ölçütlerine uygunluğu için mevcut, yeni, yeni ile mevcut arasındaki puan farkları ve bu farkın oransal değişimi ile elde edilen veri ve bulgular Çizelge 4.16 ve Çizelge 4.17 'de sunulmuştur.

Çizelge 4.16. A Değerlendirme Mekânı Mevcut ve Yeni Hali Karşılaştırılması

		MH	YH	F	YD
Tarihi Doku	Tarihi nitelik içermeyen binalar	34,8	32,7	-2,1	-6,1
	Ağaç ve yeşil doku	15,7	24,5	8,8	56,3
	Havuzlar	13,2	22,1	8,9	67,0
	Reklam ve ilan tabelaları	6,9	12,0	5,2	75,2
	Aydınlatma elemanları	11,3	19,2	8,0	70,6
	Zemin döşemesi	23,0	30,3	7,3	31,5
	Anıt	59,3	47,6	-11,7	-19,8
	TOPLAM	164,2	188,4	24,2	14,74
Genel Çevre	Tarihi nitelik içermeyen binalar	31,9	43,8	11,9	37,8
	Ağaç ve yeşil doku	52,0	73,6	21,6	44,2
	Havuzlar	28,4	49,0	20,6	71,4
	Reklam ve ilan tabelaları	19,1	23,6	4,4	23,4
	Aydınlatma elemanları	36,8	47,1	10,4	28,2
	Zemin döşemesi	31,9	42,8	10,9	37,4
	Anıt	200,0	46,6	21,1	83,3
	TOPLAM	25,5	326,5	100,9	44,7
Kullanım Açısından	Tarihi nitelik içermeyen binalar	19,1	29,8	10,7	55,7
	Ağaç ve yeşil doku	21,1	39,9	18,8	89,7
	Havuzlar	31,9	46,2	14,3	46,0
	Reklam ve ilan tabelaları	27,9	30,8	2,8	10,1
	Aydınlatma elemanları	47,6	61,1	13,5	29,3
	Zemin döşemesi	39,7	56,3	16,5	44,8
	Anıt	11,3	38,9	27,7	333,7
	TOPLAM	224,0	303,0	104,4	52,5
GENEL TOPLAM		588,4	588,2	229,5	39,0
Beğeni düzeyi		3,06	3,06	0,93	30,4
MH: Mevcut Hali, YH: Yeni hali, F: Fark, YD: Yüzde Değişim.					

A değerlendirme mekânı için değerlendirmelerin fiziksel peyzaj unsurları açısından incelenmesi ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilmektedir.

- Tarihi nitelik içermeyen binalarda iyileştirme yapılması sonucunda 1990' lı yıllarda yapılmış binaların alışlagelmiş görüntüsü ile tarihi binalara benzer malzeme ve renklere dönüştürülmesi uygunluk puanının artışında etkili olmamıştır. Ancak genel çevre ve kullanım açısından olumlu bir iyileştirme olarak kabul edilmiştir.
- Ağaç ve yeşil doku üzerine yapılan iyileştirmeler mekânda uygunluk puanlarını tüm ölçütlerde arttırmıştır.
- Reklam ve ilan tabelalarının resimlerde silinmesi tarihi doku açısından yüksek miktarda (~%80) olumlu karşılanırken; kullanım açısından çevredeki binaların işlevlerini tanıtmakta öncelikli olarak düşünülerek ancak %10 civarında artış göstermiştir.
- Aydınlatma elemanlarının azaltılması yine tarihi doku için uygunluk düzeyini arttırmıştır. Ancak reklam ve ilan tabelalarında olduğu gibi bu elemanların fonksiyonel işlevleri nedeniyle artış yaklaşık~%30'lar civarında olmuştur.
- Zemin döşemesinde artış tarihi doku ve genel çevre için yaklaşık ~%30 larda olurken, kullanım açısından yenilenen, hataları düzeltilen zeminler daha yüksek (~%45) uygunluk düzeyine ulaşmıştır.
- Anıt tarihi doku ölçütünde ~% 20 civarında uygunluk azalmasına neden olmuştur. Bu durumu anıt çevresinde yapılan bitlendirmenin vurgulu olması ile açıklamak mümkün olabilmektedir. Ancak kullanım açısından anıta yapılan bitkilendirme ve kaplama düzeltmeleri nedeniyle çok yüksek (% 337) artış olmuştur.

Çizelge 4.17. M Değerlendirme Mekânı Mevcut ve Yeni Hali Sayısal Karşılaştırılması

		MH	YH	F	YD
Tarihi Doku	Tarihi nitelik içermeyen binalar	22,6	33,2	10,6	64,8
	Ağaç ve yeşil doku	8,8	26,4	17,6	235,2
	Havuzlar	8,3	21,6	13,3	175,0
	Reklam ve ilan tabelaları	4,9	13,9	9,0	215,4
	Aydınlatma elemanları	9,3	18,8	9,4	107,4
	Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	7,8	29,8	22,0	287,8
	Zemin döşemesi	15,2	31,7	16,5	109,0
	TOPLAM	77,0	175,4	98,4	228,1
Genel Çevre	Tarihi nitelik içermeyen binalar	35,3	43,8	8,5	24,1
	Ağaç ve yeşil doku	45,1	71,6	26,5	58,8
	Havuzlar	31,4	61,1	29,7	94,5
	Reklam ve ilan tabelaları	18,1	22,6	4,5	24,7
	Aydınlatma elemanları	31,4	47,6	16,2	52,6
	Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	28,4	40,9	12,4	45,3
	Zemin döşemesi	28,4	49,0	20,6	73,7
	TOPLAM	218,1	336,6	118,4	154,3
Kullanım Açısından	Tarihi nitelik içermeyen binalar	19,6	31,3	11,6	59,6
	Ağaç ve yeşil doku	29,4	40,9	11,5	38,9
	Havuzlar	32,8	39,9	7,1	21,6
	Reklam ve ilan tabelaları	27,9	28,9	0,9	5,9
	Aydınlatma elemanları	50,0	59,6	9,6	19,2
	Pergola ve üstü kapalı oturma birimleri	50,0	55,3	5,3	10,5
	Zemin döşemesi	47,6	57,2	9,7	20,5
	TOPLAM	257,4	313,1	55,7	121,7
GENEL TOPLAM		552,30	552,4	272,5	149,4
Beğeni düzeyi		2,84	2,84	1,21	142,6
MH: Mevcut Hali, YH: Yeni hali, F: Fark, YD: Yüzde Değişim.					

En yüksek mevcut uygunluk puanlarına sahip A mekânı için uygunluk düzeyi genel toplamda %39 oranında arttırmıştır. Bu artışta genel çevre ve kullanım ölçütleri daha etkili iken; tarihi doku ölçütleri toplamda ~% 15 artış sağlamıştır. A mekânı beğeni düzeyinde ise ~% 32’lik bir artış oluşturmıştır.

M değerlendirme mekânı için iyileştirme sonuçları incelendiğinde,

Mevcut uygunluk düzeyi en düşük olan M değerlendirme mekânında genel uygunluk artışı A değerlendirme mekânına göre oldukça fazladır (~%149). Bu yüksek uygunluk oranını öncelikle tarihi doku ölçütlerinde yapılan iyileştirmelerle sağlanırken; genel çevre ve kullanım açısından elde edilen uygunluk puanları artışında oldukça etkili olmuştur. Yapılan düzenlemeler ile

- Tüm fiziksel peyzaj unsurları için pozitif artışlar elde edilmiştir. Tüm unsurlar için en yüksek artış tarihi doku ölçütlerinde gerçekleşmiştir.
- Tarihi nitelik içermeyen binalarda yapılan iyileştirme sonucunda A değerlendirme mekânına göre daha yakın planda yerleşmiş, daha dikkat çekici olan ve çok farklı renk-malzemeye sahip olan binaların renk ve dokusunda yapılan iyileştirmeler sonucu tarihi doku için uygunluk puanını %65 civarında arttırmıştır.
- Ağaç ve yeşil doku, havuzlar, reklam ve ilan tabelaları, aydınlatma elemanları, pergola ve üstü kapalı oturma birimleri ile zemin döşemeleri kullanım açısından uygunluk düzeyinde aşırı farklılık oluşturmamıştır. Bu durum mekânda bulunan mevcut durumdaki unsurların görevlerini yerine getirdiği olarak yorumlanmaktadır.

Yukarıda sıralanan unsurların tarihi doku ve genel çevreye uygunlukları yapılan tarihi nitelikli düzeltmelerle görsel açıdan uygunluklarını arttırmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Aksaray 15 Temmuz Milli İrade Meydanının görsel etki değerlendirmesinde kullanılabilecek, fiziksel peyzaj unsurlarının (ağaç ve yeşil doku, reklam ve ilan tabelaları, havuzlar, zemin döşemesi vb.) görsel etki değerlendirme ölçütlerine (tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından) uygunluk düzeylerini matematiksel olarak ölçmeyi hedefleyen bir yöntem geliştirilmiştir.

Çalışmada ilk olarak görsel etki değeri araştırılacak mekân bölümleri belirlenmiştir. Meydan büyüklüğü nedeniyle daha küçük mekânlara ayrılmış ve mekânların ağırlık merkezleri “Algı Noktası” olarak kabul edilmiştir. Daha sonra görsel etki değerinin belirlenmesinde kullanılacak olan ölçütler seçilmiştir. Meydanın görsel etkisi, uygulanan standart anket formları ile karşılıklı görüşme yöntemi sonuçları dikkate alınarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar ile fiziksel peyzaj unsurlarının görsel değerlendirme ölçütlerine göre haritalanması ve korelasyon analizi yapılmıştır. Sonrasında ise görsel etki değerini geliştirebilecek öneriler sunulmuş ve yöntemin başarısı ölçülmeye çalışılmıştır.

İncelenen görsel etki değerlendirme çalışmalarında kentsel mekânlarda yapılan araştırmalara daha çok rastlanmaktadır. Bu çalışmaya benzer şekilde kentsel alanda (meydan, sokak, park gibi) yapılmış araştırmalara bakıldığında yol peyzajları ve yaya alanlarının değerlendirilmesinde Aytaş ve Uzun (2015), Jafarzadeh (2014), Kaplan ve Hepcan, (2004), kıyı şeritlerinin görsel değerlendirilmesinde Gültürk ve Şişman (2015), Kiper ve ark.(2015), Kalın (2004); Kentsel yerleşimin ana unsurları olan binaların değerlendirildiği Onur (2007), Sönmez (2008), Üstündağ (2009), Ürüşan (2010), Naiem (2015), Kent meydanlarını ele alan Şenel (2013), Demirel (2008), Kent parkları ve sosyal yaşamın geçtiği mekanları ele alan Temelli (2008), Çakıcı ve Çelem (2009) çalışmalarından söz edilebilir.

Peyzaj unsurlarına ait görsel etki değerlendirilmesi yapmış önceki çalışmalara bakıldığında; görsel, fiziksel ve algısal-duyusal olarak değerlendirildiği görülmektedir. Fiziksel açıdan Sönmez (2008), Tüfekçioğlu (2008), Üstündağ (2009); görsel açıdan Jafarzadeh (2014), Şenel (2013), Ürüşan (2010), Temelli (2008); algısal-duyusal açıdan ise Çırak (2008), Naiem (2015), Kalın (2004) çalışmalarından söz edilebilir.

Görsel etki çalışmalarında veri elde edilmesi genellikle Kiper ve ark. (2015), Aytaş ve Uzun (2015), Gültürk ve Şişman (2015), Naiem (2015), Ürüşan (2010), Çakçı ve Çelem (2009), Temelli (2008), Demirel (2008), olduğu gibi anket yöntemi ile yapılmaktadır. Ancak Sönmez (2008), Şenel (2013), Jafarzadeh (2014) yayınlarında kişisel yorumlar ile veri elde edilmiştir.

Anket uygulamalarında denek kitlesi olarak, Kaplan ve Hepcan (2004), Bulut ve Yılmaz (2007), Temelli (2008), Ürüşan (2010)'da olduğu gibi; bu çalışmada da araştırılan mekânın kullanıcıları tercih edilmiştir. Bu yayınlarda belirttiği gibi o mekânı tanıyan ve orada yaşamış olan bireylerden elde edilen veriler gelecekte yapılacak yeni ve mevcut iyileştirmeler için yol gösterici tasarım notları oluşturabilmektedir.

Bu çalışmada geleneksel basılı standart formlarda anketler yerine, dijital ortamda hazırlanmış standart formlarda yani online anket uygulaması ile veri toplanmıştır. İnternetin günümüzde giderek önem kazanmasıyla birçok alanda olduğu gibi araştırma süreçlerinde birebir veri toplama da önem kazanmıştır. Online veri toplama sisteminde sosyal alan araştırmalarındaki anketlerde kullanılan birçok farklı soru çeşidinde anketler hazırlanmakta ve bunlardan elde edilen veriler değerlendirilebilmektedir.

İnternet aracılığıyla yapılan anketler, ekonomik ve çevreci yaklaşımlarının yanı sıra, çözümleme aşamasında sağladığı yararlar nedeniyle de basılı formlar ile veri toplama yöntemlerine göre daha tercih edilebilir olmuştur.

Bu çalışma özelinde online anket uygulaması ile;

- Katılımcılara, panoramik fotoğrafların istedikleri bölümlerini kolayca yakınlaştırp, büyütülebilme olanağı sunması nedeniyle, mekanlardaki peyzaj unsurları detayları algılanabilir görüntülerle değerlendirme olanağı sağlanmıştır.
- Katılımcılarla uzaktan veya yüz yüze anket uygulamaları yapılabilme olanağı sağlamıştır.
- Katılımcıların, anketleri tamamlanma durumları anket takibinde kolaylık sağlamıştır.
- Anket sonuçlarına dair grafiklerin ve/veya çizelgelerin anket sürecinde ve/veya tamamlanması durumunda doğrudan elde edilebilmesi, geleneksel anket uygulamalarına göre çalışma zamanını kısaltarak verimli kılmıştır.

Kullanıcı odaklı ve anket aracılığıyla gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmelerinde, değerlendirilecek mekânlar tek veya birkaç farklı açıdan alınmış fotoğraflar yoluyla değerlendirme tercihlerine Kalın (2004), Kaplan ve Hepcan (2004), Kıröğlu (2007), Kiracıoğlu (2007) Temelli (2008), Ürüşan (2010), Özçelik (2010), Naiem (2015), Aytaş ve Uzun (2015) çalışmalarında rastlanmaktadır. Ancak, bu çalışmada Kiper ve ark. (2015)'da olduğu gibi panoramik fotoğraflar tercih edilmiştir. Bu tercihte, panoramik fotoğrafların günümüzde hatasız olarak dijital ortamda oluşturulabilmesinin yanı sıra, mekânların katılımcılar tarafından bütün olarak algılanması gerekliliği etkili olmuştur.

Mekânların değerlendirmesinde kullanılacak ölçütlerin belirlenmesinde önceki çalışmalardaki ölçütler incelenerek çizelge haline dönüştürülmüştür. Çalışmada kullanılabilecek ölçütler bu çizelgedeki yaygınlıkları dikkate alınarak,

mekân ve çalışma kapsamına uygunluklarına uzman peyzaj mimarı bireylerle yapılan görüşmeler sonunda karar verilmiştir.

Çalışmada öncelikle, meydanın görsel değerlendirilmesinde kullanılabilecek fiziksel peyzaj unsurları olarak ağaç ve yeşil doku, anıt, aydınlatma elemanları, banklar, havuzlar, pergola ve üstü kapalı oturma birimleri, reklam ve ilan tabelaları, tarihi nitelik içermeyen binalar ve zemin kullanılmıştır. Bu çalışma ile değerlendirilen peyzaj unsurları açısından benzerlikler; Temelli (2008), Özçelik (2010), Şenel (2013), Jafarzadeh (2014), Bulut ve Yılmaz (2007), Acar ve Güneroglu, (2009) çalışmalarında rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda zemin döşemesi, reklam ve ilan tabelaları ağaç ve yeşil doku, havuzlar gibi peyzaj unsurları ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Çalışmada kullanılmış olan diğer fiziksel peyzaj unsurlarının dağılımı çalışmalara göre farklılık göstermektedir. Çalışma alanının daha küçük ölçekte tutulduğu sadece binaların görsel etkilerin incelendiği çalışmaların kullandığı parametrelere bakıldığında, Onur (2007); binaların renk, doku, ışık, malzeme ve mobilya, Üstündağ (2009), bina cephelerini işlevsellik, renk ve ritim ve yönleriyle değerlendirilmişlerdir.

Çalışmada peyzaj unsurları tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından değerlendirilirken; Smardon (1979), doku, biçim, renk, ölçü, çizgi vb.; Kalın (2004), doğallık, anlamlılık, algılana bilirlilik, tutarlılık, süreklilik, yenilik-gizem, karmaşıklık-çeşitlilik; Kaplan ve Hepcan (2004), durgun-hareketli, itici-çekici, dikkat dağıtıcı-yoğunlaştırıcı, can sıkıcı-iç açıcı, güvenilir değil-güvenilir; Şenel (2013), Temelli (2008), Jafarzadeh (2014), tasarım öge ve ilkeleri; Üstündağ (2009), çizgisel, renk, ritim ve işlev yönünden; Aytaş ve Uzun (2015), tarihsellik, yönetilebilirlik ve doğallık açısından mekânları değerlendirmişlerdir.

Araştırma alanı eşit büyüklükte 12 adet bölgeye ayrılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yönteminin seçiminde;

- Araştırma alanının ortasında yer alan tarihi binalar nedeni ile alanın iki ayrı mekâna sahip olması,
- Bu iki mekândaki farklı peyzaj unsurlarının tamamının tek veya iki panoramik fotoğrafla algılanması ve değerlendirilmesinin, özellikle birbirini kapatan unsurlar (bina, ağaç, reklam panoları vb.) ve uzaktaki unsurlar nedeniyle hatalı veya eksik olabileceği,
- Tek veya iki adet panoramik fotoğraf ile mekânın olumlu ve olumsuz niteliklerinin birbirini nötrleştirme olasılığı, etkili olmuştur.

Fiziksel peyzaj unsurlarının tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından ayrı ayrı uygunluk puanları toplamaları yüzdelik oranlara dönüştürülerek, farklı sayıda peyzaj unsurlarına sahip 12 bölgede; toplamda 74 adet fiziksel peyzaj unsurunun 3 adet görsel etki değerlendirme ölçütü için uygunlukları, bölgelerin sağ, sol bölümleri ile mekânın genelinde saptanarak 666 adet (74 x 3 x 3) uygunluk düzeyi verisi elde edilmiştir.

Anket çalışması sonucunda elde edilen uygunluk durumlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Fiziksel Peyzaj unsurlarının görsel ölçütlere göre uyumları sırasıyla incelendiğinde; tarihi doku ile unsurların uygunluğu %2,94-%59,80, arasında değerler almıştır. Tarihi doku ile Atatürk Anıtı dışındaki tüm unsurlar (ağırlıklı olarak %25'in altında) oldukça uyumsuz bulunmuştur. Alanda kullanılan peyzaj unsurlarının kent genelinde kullanılanlarla aynı nitelikte olup, tarihi dokuya uyumsuz renklere ve malzemelere sahip olmaları uygunluk puanlarını azaltan nedenler olarak gösterilebilir.

Peyzaj unsurlarının genel çevre ile uygunluğu %14,71-%62,75 arasında değişmektedir. Ancak tarihi doku ölçütüne göre peyzaj unsurlarının reklam panoları ve tabelaları dışında uygunluğu %25 ile %50 arasında değişmektedir. Bu ölçütün uygunluk puanlarının diğer ölçütler göre daha yüksek olmasında, alanda

kullanılan peyzaj unsurlarının kent genelinde kullanılanlarla aynı nitelikte olup katılımcılar tarafından benimsenmiş veya alışılmış olmaları olabilir.

Peyzaj unsurları kullanım açısından ise %7,84-%50,98 arasında sayısal değerler almıştır. Kullanım açısından tarihi nitelik içermeyen binalar, havuzlar ile reklam ve ilan tabelaları uygunluğu düşük peyzaj unsurları arasındadır.

Anket çalışmasında katılımcıların uygunluk durumlarını belirttikleri bölgelere ait genel beğeni düzeyleri 5'li Likert ölçeği (en az 1, en çok 5) ile saptanmıştır. Böylece uygunluk puanları ile beğeni düzeyleri arasındaki istatistiksel ilişkilerin varlığı araştırılabilmiştir. İstatistiksel analiz sonuçları, çalışmanın ikinci aşamasında gerçekleştirilecek iyileştirme önerileri için kullanılabilen öncelikli peyzaj unsurlarının belirlenmesinde kullanılmıştır.

Anket çalışması sonuçlarına göre 12 bölgede ve 12 bölgenin 24 bölümünde elde edilen 36 adet beğeni düzeyine ait ortalamalar 2,57-3,41 arasında değişmektedir. Elde edilen bulgulara göre, genellikle araştırma alanının doğusundaki bölgelerin beğeni düzeyi 3 ve üzerinde olup, bölüm düzeyinde ise doğu bölümlerinde sağ, batı bölümlerinde ise sol bölgeler 3 puan üzerinde beğeni ortalamalarına sahiptir. Başka bir ifade ile araştırma alanını çevreleyen tarihi dokuya uyumsuz bölüm ve bölgelerde beğeni düzeyleri daha düşüktür.

Çalışma kapsamında uygunluk puanları ile beğeni düzeyleri arasındaki istatistiksel ilişkilerin varlığı korelasyon analizi ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Excel yazılımı aracılığı ile tek değişkenli doğrusal korelasyon modeli uygulanmıştır. Modelde bağımlı değişken/beğeni düzeyleri ile bağımsız değişken/uygunluk puanları olarak değerlendirilerek, korelasyon değerleri saptanmıştır.

Korelasyon sonuçlarına göre fiziksel peyzaj unsurlarının uygunluk düzeyleri artışı ile beğeni düzeyleri arasında pozitif eğim çizgileri olmasına karşın, sayısal olarak genellikle 0 değerine yakındır. Başka bir ifade ile birçok uygunluk puanındaki artışın, beğeni düzeyi puanlarının artışında etkisi zayıftır. Tarihi doku

ölçütü için tarihi nitelik içermeyen binaların uygunluk puanlarının artışı ile beğeni düzeyi arasında 0,69 değerindeki ilişki en kuvvetli olanıdır. Zemin döşemesi 0,39 ile ikinci kuvvetli ilişkiye sahiptir. Genel çevre ölçütünde ağaç ve yeşil doku unsuru ile beğeni düzeyleri arasında dikkate alınabilir bir ilişki (0,22) bulunmaktadır.

Anket çalışmasında ayrıca katılımcılardan araştırma alanının yeniden düzenlenmesi durumunda; tarihi dokuya uygun, kentin genelinde kullanılanlara benzer nitelikte, tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte tasarım fikirlerinden hangisini uygun gördükleri istenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların yarısından fazlası, tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte tasarım fikrini ağırlıklı olarak tercih edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre, beğeni düzeyini yükseltebilecek öncelikli ölçütün anıt dışındaki tüm peyzaj unsurlarında düşük değerlere sahip olan tarihi dokuya uygunluk olduğu söylenebilir. Bu çalışmada uygunluğu yükseltebilecek öncelikli unsurlar ise R-kare eğrilerinde diğerlerine göre daha kuvvetli değerlere sahip olan tarihi nitelik içermeyen binalar, zemin kaplaması ve yeşil alan varlığı olarak ön plana çıkmaktadır. Bu unsurlar, Tüfekçioğlu (2008), Şenel (2013) ve Bozhüyük'ün (2007) çalışmalarında da önerilmektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlar kullanılarak, meydanın mevcut tasarımını değiştirmeden özellikle en az uygun bulun peyzaj unsurlarının iyileştirmesi durumunda uygunluk ve beğeni düzeyindeki değişimler araştırılmıştır. Değişimlerin saptanmasında, mevcut durumun analizinde kullanılan yöntemin ağırlıklı olarak birinci ankete katılan bireylere uygulanması öngörülmüştür. Elde edilen veriler doğrultusunda, tarihi doku uygunluk puanları en az ve en yüksek puanı alan 2 mekân yeniden düzenlenerek online (çevrimiçi) anket yöntemiyle yeniden sorgulanmıştır.

En yüksek mevcut tarihi doku uygunluk puanlarına sahip A mekânı için uygunluk düzeyi genel toplamda %39 oranında arttırmıştır. Bu artışta genel çevre

ve kullanım ölçütleri daha etkili iken; tarihi doku ölçütleri toplamda ~%15 artış sağlamıştır. A mekânı beğeni düzeyinde ise ~%32'lik bir artış oluşturmıştır. Mevcut tarihi doku uygunluk düzeyi en düşük olan M değerlendirme mekânında genel uygunluk artışı A değerlendirme mekânına göre oldukça fazladır (~%149). Bu yüksek uygunluk oranını öncelikle tarihi doku ölçütlerinde yapılan iyileştirmelerle sağlanırken; genel çevre ve kullanım açısından elde edilen uygunluk puanları artışında oldukça etkili olmuştur.

Mekânlardaki artışların nedeni ise; özellikle bina cephelerinin reklam ve ilan tabelalarından temizlenmesi ve tarihi dokuya uygun renklerle renklendirilmesi, ağaç ve yeşil dokunun artırılması, zemin döşemesinin daha geleneksel formlarda kullanılması ve aktif görünmeyen ve yer yer bozulmuş havuzların daha bakımlı ve çalışır görünüme getirilmesi şeklinde sıralayabiliriz.

Çalışmada uygulanan yöntem ve edilen bulgulara göre öncelikli dikkat edilmesi gereken öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Tez çalışmasında uygulanan yöntem uygun ölçütler ile geliştirilerek veya değiştirilmeden kent meydanı dışında, semt parkları, ormanlar, bulvarlar, rekreasyon alanı gibi birçok kentsel ve kırsal mekânın görsel değerlendirme çalışmalarında da kullanılabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada karşılaşılan önemli zorluklara genel olarak bakıldığında; Alanın kent meydanı olması nedeni ile devamlı insan sirkülasyonu bulunmaktadır. Fotoğrafların çekimi aşamasında bu durum sorun teşkil etmiştir. Mümkün olduğu kadar erken saatlerde insan yoğunluğu başlamadan çekimler yapılmaya çalışılmıştır. Daha sonra verilerin toplanması ve değerlendirilmesi aşamasında yaşanmıştır. İlk aşamada anketi tam ve doğru olarak tamamlayacak kişilere ulaşmakta yaşanmıştır. İkinci aşamada ise formlarla toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak değerlendirilmiştir. Bu formlar elektronik hale dönüştürülerek, eksik ve hatalı olan veriler ayıklanmıştır. Bu durum zaman kaybına neden olmuştur.

Çalışmada uygulanan matematiksel yöntem ile kent meydanında bulunan fiziksel peyzaj unsurlarına ait görsel etkilerin, niceliksel veriye dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Görsel etki değerlendirme niteliklerin, niceliğe dönüştürülmesinde konu hakkında uzman bireyler ile anketler yapılarak söz konusu niceliklere ait sayısal değerler belirlenmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre;

- Reklam ve ilan tabelalarının kaldırılması, bina cephelerinin tek tip tarihi dokuya uygun renklendirilmesi ağaç ve yeşil dokunun artırılması ve havuzların çalışır ve bakımlı olması beklentisi vardır. Katılımcılara göre bu durumlar oluşturulduğunda meydan kent estetiği açısından olumlu bir etki yaratacaktır.
- Yeniden düzenleme olasılığı maliyet ve zamanlama sorunları nedeniyle meydanın planlama ve tasarım aşamalarında özellikle dikkate alınarak, katılımcıların isteği doğrultusunda uygulanması kent kimliği açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır.
- Kente kimlik kazandıran meydanların tasarlanmasında, birbiriyle koordine şekilde çalışması gereken meslek disiplini olan şehir bölge plancılarının, mimarların ve peyzaj mimarlarının birlikte çalışması, meydanların görsel ve işlevsel olarak daha doğru kararlar verilmesinde etkili olacaktır. Kent meydanlarının kimlik kazanması ve kaliteli yaşanabilir alanlar oluşturulmasında meslek disiplinlerinin birlikte çalışmaları önemli yere sahiptir.
- Anket sonuçlarının plan üzerinde görselleştirilmesinde CBS yazılımı kullanılmıştır. İncelenen yazınlarda anket verilerinin görselleştirmesinde CBS yazılımı kullanımına rastlanmamıştır. CBS yazılımı ile belirlenen görsel etki değerlerinin ayrı çizelgelerle sayısal olarak kıyaslanma zorluğu azaltılarak, plan üzerinde herhangi bir ölçütte göre fiziksel peyzaj

unsurlarının ve mekânların beğeni düzeyine ait sonuçların konumsal olarak izlenebildiği ve kıyaslanabildiği bir altlık oluşturulabilmiştir.

- Bu çalışmada uygulanan eş gridlere ayrılarak oluşturulan görsel etki değerlendirme yöntemi, bu çalışmada olduğu gibi büyük bir mekânda plan düzeyinde uygulanabileceği gibi, herhangi bir boyuttaki (panorama, vista) görünüş düzeyinde uygulanma olasılığına sahiptir. Anket sonuçların, CBS desteğiyle işlenebilmesi durumunda ise mekânların görsel kıyaslanmasında, analizinde ve yeni verilerin üretilmesinde kolaylık sağlayabilecektir.
- Özellikle kamusal mekânların yeni veya yeniden tasarım aşamalarında, o mekânı kullanacak bireylerin tasarım kurgusuna katılımlarının sağlanması önemlidir. Çalışmada kullanılan online anket yöntemi ile kolayca kullanıcı odaklı tasarım kurgusu oluşturularak daha başarılı ve sürekliliği olan kimlikli mekanlar oluşturulması mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, C. ve Güneroglu, N. A., 2009. Trabzon Kentindeki Çizgisel Bitki Kompozisyonlarının Tür Çeşitliliği ile İşlevsel ve Görsel Değerleri Üzerine Bir Araştırma. *Ekoloji Dergisi*. 18(72):65-73.
- Ankara Üniversitesi, 2019. Açık Ders Malzemeleri.(https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/62029/mod_resource/content/0/4.%20hafta.pdf)
- Ak, T., 2005. Kentsel Dış Mekanlar Bağlamında Çanakkale Saat Kulesi ve Çevresine Yönelik Bir Görsel Analiz Çalışması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale.
- Asur, F. ve Alphan, H., 2018. Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi ve Alan Kullanım Planlamasına Olan Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi*. 28(1). 117-125.
- Aytaş., İ. ve Uzun, S., 2015. Düzce Kent Merkezindeki Yaya Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesinin Belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 65(1):11-29.
- Bozhüyük, Z. R., 2007. Erzurum Kent Merkezindeki Bazı Tarihi Yapı ve Çevreleri Üzerine Görsel Etki Değerlendirmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Bulut, Z. ve Yılmaz H., 2007. Determination Of Landscape Beauties Through Visual QualityAssessment Method: A Case StudyFor Kemaliye. *Environmental Monitoring and Assessment*. 141:121-129.
- Çakıcı, I. ve Çelem, H., 2009. Kent ParklarındaGörsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi*. 15(1):88-95.

- Çırak, M., 2008. Mimaride Biçimin Görsel Etkisi: Tasarımcı Hedefi ve Kullanıcı Üzerinden Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Demirel, T., 2008. Kent Meydanlarının Yer Seçimine Metodolojik Bir Yaklaşım: Adana Kenti Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Demiralp, S., 2007. www.promimproje.com/projects/urban/images/aksaray/aksaray-meydan.htm
- Erdönmez, İ. M. Ö. ve Kaptanoğlu, A. Y. Ç., 2008. Peyzaj Estetiği ve Görsel Kalite Değerlendirmesi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. B 58(1).
- Gültürk, P. ve Şişman, E. E., 2015. Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi ve Mekan Tercihine Etkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 12(1). 81-89.
- Jafarzadeh, H., 2014. Kent İçi Anayolların Görsel Değerlendirmesinde Matematiksel Bir Yaklaşım: Adana Atatürk Bulvarı Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Kalın, A., 2004. Çevre Tercih ve Değerlendirmesinde Görsel Kalitenin Belirlemesi ve Geliştirilmesi: Trabzon Sahil Bandı Örneği. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Kaplan, A. ve CoşkunHepcan, Ç., 2004. Ege Üniversitesi Kampüsü “Sevgi Yolu”nun Görsel (Etki) Değerlendirme Çalışması. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 41(1): 159-167.
- Kaptanoğlu, A. Y. Ç., 2006. Peyzaj Değerlendirme Görsel Canlandırma Tekniklerinin Kullanıcı Tercihine Etkileri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- Kiper, T., Korkut, A. ve Üstün Topal, T., 2017. Görsel Peyzaj Değerlendirmesi: Kıyıköy Örneği. KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi. 20(3). 258-269.
- Kıroğlu, E., 2007. Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Kıracıoğlu, Ö., 2007. Orman Alanlarındaki Görsel Kalitenin Tahmini: Çeşmealtı Ormanları Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Isparta.
- Markoç, İ., 2014. Kentsel Kimlik ve Kentsel Projeler Bağlamında Kimliksizleşme Sorunu, İstanbul Örneği. 1. Uluslararası Kentsel Planlama Mimarlık Tasarım Kongresi. 8-11 Mayıs 2014:Kocaeli.
- Müderisoğlu, H. ve Eroğlu, E., 2006. Bazı İbrelî Ağaçların Kar Yüğü Altında Görsel Algılanmasındaki Farklılıklar. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. A(1):136-146.
- Naiem., S. M., 2015. 2000 Yılı Sonrası İnşâ Edilen Lüks Konutların (Rezidans) Görsel Etkileri Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Onur, D., 2007. Hastane Yapılarının İç Mekanlarının Görsel Algı Açısından Değerlendirilmesi: Acıbadem Hastaneleri Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Özçelik, M., 2010. Peyzaj Mimarlığında Üç Boyutlu Modelleme Tekniğinin Görsel Değerlendirmede Kullanımı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Özgeriş, M. ve Karahan, F., 2015. Rekreasyonel Tesislerde Görsel Kalite Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma: Tortum ve Uzundere (Erzurum) Örneği. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. 16(1):40-49.

- Özhancı, E. ve Yılmaz, H., 2017. Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmelerinde Kalite Göstergelerinin Mekansal Yansımaları. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2:157-173.
- Sezen I., 2009. Erzurum-Bayburt-Of Karayolu Güzergahının Manzara Yolu Olarak Değerlendirilmesine Yönelik Görsel Analiz.(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Sipahi, M. P., 2007. Tarihi Yarımada'da Sultanahmet- Cankurtaran Bölgesi'nde Konaklama Yapılarına Görsel Kalite ve Sınıflandırma Sistemleri Açısından Yaklaşım. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Smardon, R. C., 1979. Prototype Visual Impact Assessment Manual, school of landscape architecture. University of New York: New York.
- Sönmez, O. A., 2008. Ankara Alışveriş Merkezleri Biçimlendirme Yaklaşımlarının Görsel Etki Değerlendirmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Şenel, S., 2013. Sultanahmet Meydanı'nın Bitkisel Tasarımı Üzerine Araştırmalar. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- T.C. Aksaray Valiliği., 2010. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Aksaray Kültür Envanteri. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: Ankara.
- Temelli, M., 2008. Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi Örneğinde Görsel Etki Değerlendirme Çalışmalarına Metodolojik Bir Yaklaşım. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Adana.
- Topal, N., Erzurumlu, G., S., ve Demirkan, Ç., G., Uluslararası yeşil Başkentler Kongresi 8-11 2018 Mayıs. Konya

- Tüfekçioğlu, H. K., 2008. Tarihsel Çevrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedikule Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- TÜİK., 2017. 2016 yılı adrese dayalı nüfus sayımı sonuçları. Web: www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=21507. Erişim tarihi: 26.04.2017.
- Tümer, G., 2007. İnsanlar kentler ve Meydanlar. Mimarlık Dergisi (334) sayı 52
- Ürüşan, E., 2010. Universiade 2011 Kapsamında Erzurum Kenti Görsel Peyzaj Kalitesinin Yükseltilmesinde Yeni Açılımlar. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Üstündağ, B., 2009. Bina Cephesi ve İşlevlerinin Görsel Analiz Kapsamında Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Yılmaz, Sevgi., 2009. Erzurum-Bayburt-Of Karayolu Güzergahının Manzara Yolu Olarak Değerlendirilmesine Yönelik Görsel Analiz. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.

ÖZGEÇMİŞ

18/05/1986 yılında Aksaray’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Aksaray’da tamamladı. 2004 yılında başladığı Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nden 2008 yılında mezun oldu ve 2009 yılında Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nde yüksek lisansa başladı. 2008-2010 yılları arasında Atılım Mimarlık Mühendislik, 2010-2011 yılları arasında Akbel Yapı Kooperatifi’nde çalıştı. 2012-2015 yılları arasında kendi şahıs firması olan Bahar Peyzaj Tasarım ile fidanlık bünyesinde çevre düzenleme, uygulama ve projelendirme çalışmaları yaptı. 2015-2016 yılları arasında özel bir hastanede danışman peyzaj mimarı olarak çalıştı. 2018 yılından bu yana ise kendi şahıs firmasında projelendirme ve uygulama çakışmalarına devam etmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir.

EKLER

**EK 1 – Kent Sakinlerine Yönelik Yapılan Uygunluk Ölçümü Anket
Formları**

**Görsel Etki Değerlendirme Çalışmalarına Analitik
Çözümlemeli Bir Yaklaşım; Aksaray Kent Meydanı Örneği**

Bu anket Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana bilim dalında Doç. Dr. Cengiz USLU danışmanlığında yürütülen, Aksaray Kent Meydanı'nın görsel etkisini bulmayı ve geliştirmeyi hedefleyen yüksek lisans tezinin bir bölümüdür. Bu çalışmada, meydanın görsel açıdan beğeni düzeyi toplam 12 adet panoramik fotoğraf aracılığı saptanmaya çalışılacaktır. Kullanıcılardan (kent sakinlerinden) bu fotoğraflara bakarak fotoğraflarda yer alan öğelerin tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından uygunlukları ile beğeni düzeylerini 1 (en az) ile 5 (en çok) arasında belirtmeleri istenecektir. Bu çalışma ile Meydanın görsel açıdan iyileştirilebilmesine katkı sağlayabilecek ve yüksek lisans tezine dayanak oluşturabilecek veriler elde edilecektir.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Emine BOZKURT

A Panoramik Görüntü (Atatürk Heykeli yanı)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

B Panoramik Görüntü (Halk Bankası karşısı)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

C Panoramik Görüntü (Vilayet Konağı önü)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

D Panoramik Görüntü (Vilayet Konağı ile Harman Lokantası arası)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

E Panoramik Görüntü (Vilayet Konağı ile Turkcell Mağazası arası)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

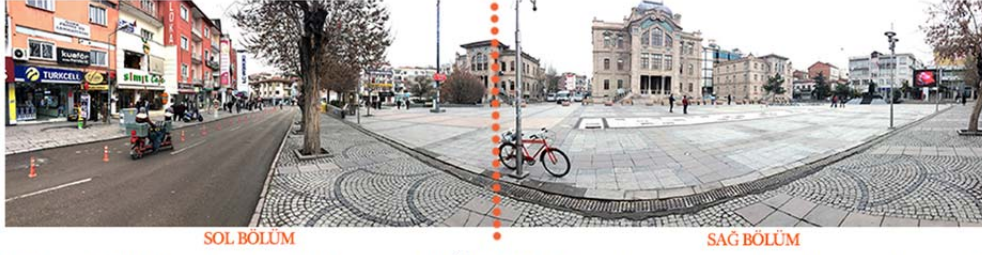
	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

F Panoramik Görüntü (Fıskıyeli havuz ve Vilayet Konağını gören bölüm)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

I Panoramik Görüntü (Kurşunlu Cami ve Saray İşhanı önü)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

J Panoramik Görüntü (Saat Kulesi-Kurşunlu Cami- Otel Mevlana önü)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

K Panoramik Görüntü (Meydan arkası-Hoş Sohbet Kafe önü)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

L Panoramik Görüntü (Saatçioğlu Otel arkası Saray İş hanına bakan bölüm)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☒	☒	☒	☒	☒
Sağ Bölüm	☒	☒	☒	☒	☒
Fotoğrafın Tamamı	☒	☒	☒	☒	☒

M Panoramik Görüntü (Saray İşhanı önünden Saatçioğlu Otele çıkılan bölge)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HIÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

N Panoramik Görüntü (Saray İşhanı önünden Saatçioğlu Otele çıkılan bölge)

Yukarıdaki fotoğrafın SOL ve SAĞ bölümlerini ayrı ayrı inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

Bu meydanadaki zemin, gölgelendirme, havuz, bitki saksıları, aydınlatma gibi elemanların genel tasarım fikri aşağıdakilerden hangisi gibi olmalıdır? *

- ☐ Tarihi dokuya uygun
- ☐ Kentin genelinde kullanılanlara benzer nitelikte
- ☐ Tarihi dokudan esinlenerek günümüze uyarlanmış nitelikte
- ☐ Modern tarzda

**EK 2 – Yeni Öneri Görüntülerin Değerlendirilmesi ve Başarı Düzeyinin
Saptanmasına Yönelik Yapılan Anket Formları
Görsel Etki Değerlendirme Çalışmalarına Analitik
Çözümlemeli Bir Yaklaşım; Aksaray Kent Meydanı Örneği**

Bu anket Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana bilim dalında Doç. Dr. Cengiz USLU danışmanlığında yürütülen, Aksaray Kent Meydanı'nın görsel etkisini bulmayı ve geliştirmeyi hedefleyen yüksek lisans tezinin ikinci bölümüdür. Bu çalışmada, meydanın görsel açıdan beğeni düzeyi en düşük ve en yüksek puan alan 2 panoramik fotoğraf aracılığı saptanmaya çalışılacaktır. Kullanıcılardan (kent sakinlerinden) bu fotoğrafların eski ve yeni hallerine bakarak fotoğraflarda yer alan öğelerin tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından uygunlukları ile beğeni düzeylerini 1 (en az) ile 5 (en çok) arasında belirtmeleri istenecektir. Bu çalışma ile Meydanın görsel açıdan iyileştirilebilmesine katkı sağlayabilecek ve yüksek lisans tezine dayanak oluşturabilecek veriler elde edilecektir.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Emine BOZKURT

A Panoramik Görüntü (Atatürk Heykeli yanı)

Yukarıda MEVCUT ve DÜZENLENMİŞ DURUMU verilen fotoğrafların çerçevesi bölümlünü inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları SONRASI hali için işaretleyiniz Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir. *

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın Tamamı	☐	☐	☐	☐	☐

M Panoramik Görüntü (Saray İşhanı önünden Saatçioğlu Otele çıkılan bölge)

Yukarıda MEVCUT ve DÜZENLENMİŞ DURUMU verilen fotoğrafların çerçevesi bölümlünü inceleyerek aşağıda yer alan öğelerden tarihi doku, genel çevre ve kullanım açısından UYGUN olanları SONRASI hali için işaretleyiniz. Öğeler UYGUN DEĞİL ise "HİÇBİRİ İLE UYGUN DEĞİL" seçeneğini işaretleyiniz. NOT: Aynı öğe için birden fazla UYGUN seçenek işaretlenebilir.

SOL BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

SAĞ BÖLÜM İÇİN DEĞERLENDİRME

	Tarihi Doku	Genel Çevre	Kullanım Açısından	Hiçbiri ile uygun değil
Tarihi nitelik içermeyen binalar	☐	☐	☐	☐
Ağaç ve yeşil doku	☐	☐	☐	☐
Beton saksılar	☐	☐	☐	☐
Reklam ve ilan tabelaları	☐	☐	☐	☐
Aydınlatma elemanları	☐	☐	☐	☐
Zemin döşemesi	☐	☐	☐	☐
Anıt	☐	☐	☐	☐

MEKÂNIN BEĞENİ DÜZEYİ

Yukarıda yer alan fotoğrafı beğeni düzeyinizi 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.

	1	2	3	4	5
Sol Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Sağ Bölüm	☐	☐	☐	☐	☐
Fotoğrafın tamamı	☐	☐	☐	☐	☐